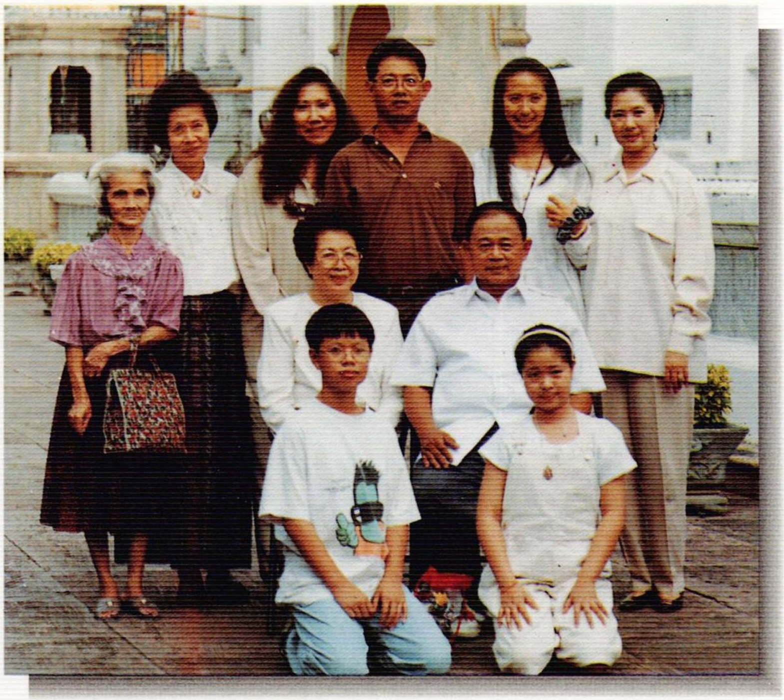

ที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพ

หม่อมหลวง กุทัณฑ์ สนิทวงศ์ จ.ม. บ.ช.

เป็นกรณีพิเศษ

ณ เมรุวัดเทพศิรินทราวาส กรุงเทพมหานคร

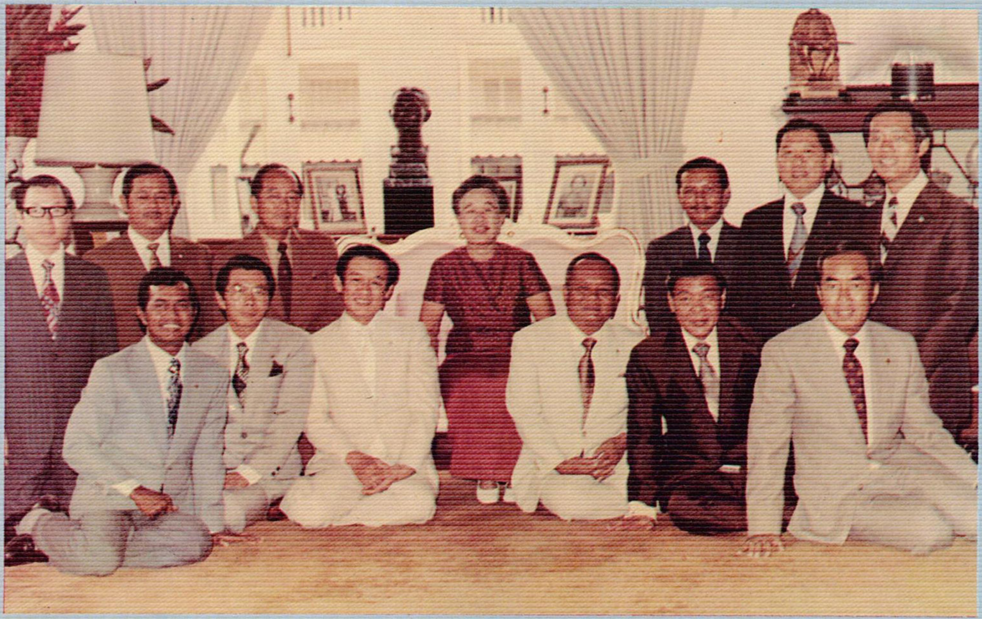
วันพฤหัสบดีที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๔๒

ม.ล. กุทัณฑ์ สนิทวงศ์ จ.ม. บ.ช.
๓๐ กรกฎาคม ๒๔๗๐ - ๑๘ มกราคม ๒๕๔๒

รับพระราชทานของที่ระลึก

นายกและกรรมการสโมสรโรตารีธนบุรี ประจำปี 2520
เข้าเฝ้าสมเด็จพระนางรำไพพรรณี ฯ ณ วังสุโขทัย

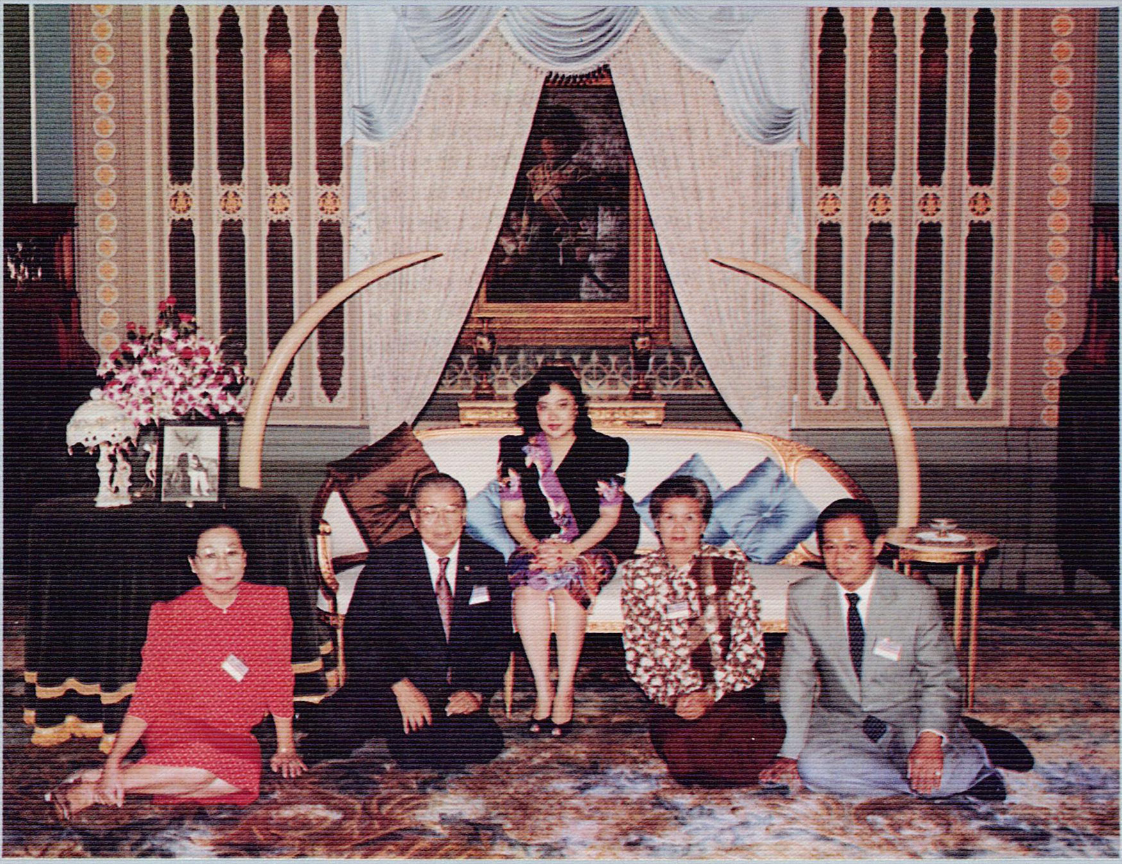
รับพระราชทานของที่ระลึก

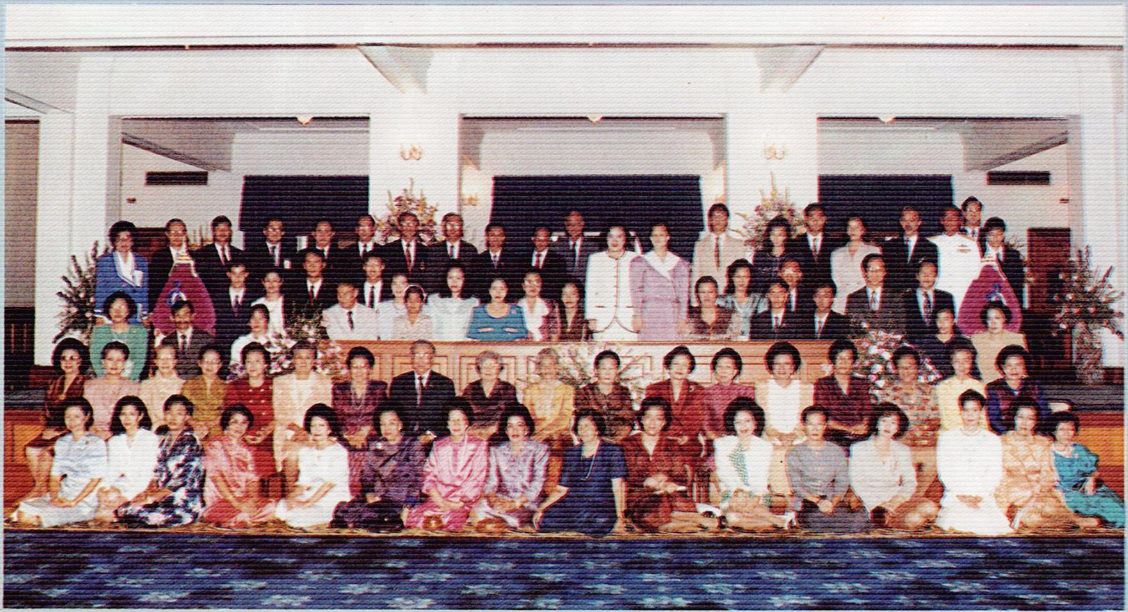
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ พระราชทานพระนิพนธ์ "ประกาศเปิดร้านหนังสือ" และภาพฝีพระหัตถ์

เพื่อตีพิมพ์เป็นที่ระลึกในการเปิดป้าย และ อาคาร บริษัท จิตติเดชารักษ์ จำกัด

เมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2525

เข้าเฝ้าพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชาธินัดดามาตุ
ณ พระที่นั่งอัมพร

รวมราชสกุลสนิทวงศ์ ณ ศาลาดุสิดาลัย

(แบบ ค.)

หมายรับสั่งที่ ๕๐๔๗ **สำนักพระราชวัง**

๑๑ มีนาคม ๒๕๔๒

พระราชทานเพลิงศพ หม่อมหลวงกุทัณฑ์ สนิทวงศ์ เป็นกรณีพิเศษ ณ เมรุวัดเทพศิรินทราวาส เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร

<u>วันพฤหัสบดีที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๔๒</u> เวลา ๑๗.๓๐ น. พระราชทานเพลิง.

คมกฤษ/พิมพ์/[illegible]/ทาน.

วัน	**หน้าที่** พนักงานพระราชพิธี
	นำหมายเรียน เจ้าภาพศพ หม่อมหลวงกุทัณฑ์ สนิทวงศ์ เพื่อทราบ เครื่องพระราชทานเพลิง และเจ้าพนักงานผู้เชิญมานี้ เจ้าภาพไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายอย่างใดทั้งสิ้น.

ทั้งนี้ ให้จัดการตามหน้าที่และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยก็ให้ถามผู้รับรับสั่งโดยหน้าที่ราชการ

ผู้รับรับสั่ง

สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ

เมื่อ หม่อมหลวงกุทัณฑ์ สนิทวงศ์ ได้ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๔๒ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม พระราชทานน้ำหลวงอาบศพ

ในวันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๔๒ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม พระราชทานเพลิงศพ เป็นกรณีพิเศษ

หากดวงวิญญาณของ หม่อมหลวงกุทัณฑ์ สนิทวงศ์ มีญาณวิถีใดหยั่งรู้ คงจะมีความปลื้มปิติโสมนัสและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณที่ได้รับพระราชทานเกียรติยศอันสูงยิ่งในวาระนี้ด้วย

ข้าพระพุทธเจ้าและครอบครัว ของ หม่อมหลวงกุทัณฑ์ สนิทวงศ์ ขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาสกราบถวายบังคมแทบเบื้องพระยุคลบาท ด้วยความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นเกล้าล้นกระหม่อมอย่างหาที่สุดมิได้ และจะเทิดทูนไว้เหนือเกล้าเหนือกระหม่อม เป็นสรรพสิริมงคลแก่ข้าพระพุทธเจ้าและวงศ์ตระกูล ตลอดไป

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ

ข้าพระพุทธเจ้า	*นางกระเช้ารัตน์*	*สนิทวงศ์ ณ อยุธยา*
	นายธานัย-นางสุดา	*สนิทวงศ์ ณ อยุธยา*
	นางชรัยลักษณ์-นายประมุข	*มนตริวัต*
	นางสาวภคกุล	*สนิทวงศ์ ณ อยุธยา*

ด้วยสำนึกในพระเมตตาคุณ

เมื่อ ม.ล. กุทัณฑ์ สนิทวงศ์ ถึงแก่กรรม และความทราบฝ่าพระบาท เจ้าพระคุณสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ได้ทรงพระกรุณารับคำกราบทูลอาราธนาของคณะเจ้าภาพ ให้ทรงพระเมตตาเป็นองค์ประธานในการพระราชทานเพลิงศพ เป็นกรณีพิเศษในวันที่ ๒๙ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๒ เป็นพระกรุณาหาที่เปรียบมิได้ต่อ ม.ล. กุทัณฑ์ สนิทวงศ์ ต่อภรรยา ลูกหลานพี่น้องทุกคน ต่อสกุลสนิทวงศ์ เป็นล้นพ้น

ม.ล. กุทัณฑ์ สนิทวงศ์ ย่อมทราบถึงพระกรุณา ย่อมกราบพระบาทด้วยความสำนึกลึกซึ้งในพระกรุณาเช่นเดียวกับภรรยาลูกหลาน พี่น้องทั้งปวง

พระกรุณานี้จะประทับจิตใจ ชั่วชีวิตผู้เป็นภรรยาลูกหลาน พี่น้องร่วมสกุลสนิทวงศ์

ภรรยา และลูกหลาน

พระวรธรรมคติ

(สมเด็จพระญาณสังวร)

สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

" รูปํ ชีรติ มจฺจานํ นามโคตฺตํ น ชีรติ " พระพุทธศาสนสุภาษิตบทนี้แปลว่า **"ร่างกายของสัตว์ย่อยยับได้ แต่ชื่อและสกุลไม่ย่อยยับ"**

หม่อมหลวงกุทัณฑ์ สนิทวงศ์ เป็นอีกผู้หนึ่งที่รับรองพระพุทธศาสนสุภาษิตบทนี้แล้ว ด้วยร่างกายที่ย่อยยับแล้ว แต่ชื่อและสกุลไม่ย่อยยับ

อันคำย่อยยับที่ใช้กับร่างกายหมายถึงตาย ไม่ดำรงความเป็นมนุษย์อยู่ต่อไป พ้นจากสายตาของผู้คนทั้งหลาย แต่คำย่อยยับที่ใช้กับชื่อและสกุลหมายถึงอยู่ในความรู้เห็นของผู้คนทั้งหลาย แต่เป็นไปในทางที่เสียหาย ที่เรียกง่ายๆว่าเสียชื่อ เพราะทำความเสื่อมเสียไว้มากมาย

ร่างกายย่อยยับฟังดูแม้จะน่ากลัว แต่ชื่อเสียงย่อยยับน่ากลัวยิ่งกว่า ใครๆก็เข้าใจความจริงนี้ แต่เป็นความจริงเช่นเดียวกัน ที่ใครๆก็มักจะพากันลืมกลัวความย่อยยับแห่งชื่อและสกุล หรือแห่งชื่อเสียงนั่นเอง ทั้งที่ชื่อและสกุลย่อยยับก็คือตายทั้งเป็นนั่นเอง

การตายทั้งเป็น เน่าเหม็นทั้งที่ยังมีชีวิต ร่างกายยังไม่ย่อยยับ น่ารังเกียจเพียงใด ผู้มีปัญญาน้อยมีกิเลสมาก ย่อมยากจะนึกถึง เพราะอำนาจของกิเลสนั้นยิ่งใหญ่นัก มืดมิดนัก ผู้ไม่รู้จักกำจัดให้ห่างไกลจิตใจย่อมหนีไม่พ้นความย่อยยับแห่งชื่อและสกุล

หม่อมหลวงกุทัณฑ์ สนิทวงศ์ มีหลักสำคัญในการป้องกันชื่อเสียง คือชื่อและสกุล มิให้ย่อยยับ หลักนั้นคือความกตัญญูกตเวที โดยเฉพาะต่อท่านผู้เป็นมารดาเป็นอันดับหนึ่ง ซึ่งแน่นอนย่อมเป็นเหตุให้ความกตัญญูกตเวทีแผ่ไกลออกไปได้อย่างปราศจากขอบเขต เป็นเหตุให้มีเกราะป้องกันการทำความไม่ดีทั้งปวง มีผลให้ล่วงพ้นจากความมีชื่อและสกุลย่อยยับ เจ้าตัวย่อมปีติโสมนัสในภพภูมิที่ดี แม้ร่างกายจะย่อยยับไปจากภพภูมิมนุษย์นี้แล้วก็ตาม

ขออนุโมทนาเป็นอย่างยิ่ง ทั้งต่อหม่อมหลวงกุทัณฑ์ สนิทวงศ์ และต่อผู้มีกตัญญูกตเวทิตาธรรมทั้งนั้น .

ประวัติย่อ
หม่อมหลวงกุทัณฑ์ สนิทวงศ์

คุณทัณฑ์ เกิดวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๔๗๐ ที่บ้านหลังวังพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าสาย สนิทวงศ์ ซึ่งเป็นเสด็จปู่ เป็นบุตรคนที่สิบของ ม.ร.ว. ตั้น สนิทวงศ์ เป็นบุตรคนเดียวของมารดา นางทองคำ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา มีน้องร่วมมารดาหนึ่งคนคือ นางสาวแก้วจินดา (ทัศมนธร) ทองแก้ว เมื่อเยาว์วัยคุณป้าใหญ่ (ม.ร.ว.เตื้อง สนิทวงศ์) พาเข้าเฝ้าเสด็จพระองค์เยาวภาพงศ์สนิท จึงได้ประทานชื่อว่า "กุทัณฑ์" นับเป็นสิริมงคลและพระกรุณาธิคุณอย่างยิ่งแก่คุณทัณฑ์

เริ่มทำงานครั้งแรกเป็นสมุห์บัญชีบริษัทนครหลวงประกันชีวิต จำกัด ตั้งแต่วันเริ่มเปิดบริษัทเดือน มิุนายน ๒๔๙๒ จนถึงวันเลิกประกอบกิจการเมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๕๐๗ ในฐานะที่คุณทัณฑ์เป็นสมุห์บัญชีของบริษัท คุณทัณฑ์ได้ทำงานเป็นคนสุดท้าย เมื่อได้มอบทรัพย์สินและเอกสารทั้งหมดให้แก่ทางราชการเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงได้มาทำงานที่ธนาคารกรุงเทพฯ โดยคุณพ่อ พระยามไหสวรรย์ได้ฝากกับคุณบุญชู โรจนเสถียร ซึ่งท่านได้รับเข้าทำงานทันที นับว่าคุณบุญชูเป็นผู้มีพระคุณอย่างยิ่ง ตลอดจนคุณชิน, คุณชาตรี โสภณพนิช ที่ได้ให้ความเจริญรุ่งเรือง ความสุขแก่ครอบครัวของเราต่อมา ตลอดจนถึงปัจจุบัน

เรา ๒ คน พบกันที่บริษัทนครหลวงประกันชีวิต ดิฉันเข้าทำงานที่นี่ไปก่อนระหว่างรอธนาคารศรีนครเปิดทำการ หลังจากที่เราทำงานร่วมกันได้เพียง ๓-๔ เดือน คุณทัณฑ์ก็ส่งผู้ใหญ่มาเจรจาสู่ขอ คุณทัณฑ์เป็นผู้ที่เมื่อตั้งเป้าหมายใดๆ ในชีวิตแล้วจะพยายามทำทุกอย่างเพื่อบรรลุเป้าหมายนั้น ไม่ว่าในเรื่องหน้าที่การงานหรือชีวิตส่วนตัวถึงตรงนี้มีหลักฐานที่เป็นลายมือของคุณพ่อแสดงความเห็นไว้

เราได้หมั้นกันในเดือน กรกฎาคม ๒๔๙๕ โดยมีคุณกำธร วิสุทธิผล เป็นเถ้าแก่ฝ่ายชาย พระยาศรีเสนาเป็นเถ้าแก่ฝ่ายหญิง และได้แต่งงานกันเมื่อ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๔๙๖

12.9.93.

เรียน คุณหญิง [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

เรามีบุตรด้วยกันสามคน คือ

๑. นายธานัย สนิทวงศ์ ณ อยุธยา (อึ๋ง) ภรรยา สุดา (ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา) (แป๋ว)

๒. นางชรัยลักษณ์ มนตริวัต (หนู) สามี ประมุข มนตริวัต (มุข)

ลูก นายวรมนต์ (มด) และ ด.ญ. ประกายแก้ว (แก้ว)

๓. นางสาวภคกุล สนิทวงศ์ ณ อยุธยา (เล็ก)

คุณตาเป็นคนตั้งชื่อให้หลานๆ ทุกคน สำหรับลูกชายคนโต คุณตาอาศัยนิมิตบรรพบุรุษผู้ใหญ่ "ปู่ทำนาตาค้าข้าว" เป็นศิริมงคล จึงตั้งชื่อให้อึ่งว่า "ธานัย" อันเป็นศัพท์สันสกฤต แปลว่า ข้าวเปลือก ฉางข้าว ยุ้งข้าว ซึ่งปัจจุบันอึ่งก็ทำกิจการและมีบ้านอยู่บนที่นาของคุณตาและของพ่อ

ครอบครัวเราอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขภายในบริเวณบ้านสีลม เป็นเวลาเกือบยี่สิบปี ในปี ๒๕๑๕ คุณทัณฑ์ได้ปลูกบ้านขึ้นอีกหลังหนึ่งด้วยน้ำพักน้ำแรงของตัวเองที่บางเขน แต่เรายังคงเก็บรักษาบ้านสีลมไว้และไปมาอยู่ทั้ง ๒ บ้าน ต่อเมื่อคุณพ่อถึงแก่กรรมลงเมื่อ ๒๐ มีนาคม ๒๕๑๘ เราจึงได้ย้ายมาอยู่ที่บ้านบางเขนอย่างถาวรและอยู่ตลอดมาอย่างอบอุ่นพร้อมลูกหลาน จนถึงวาระสุดท้ายของคุณทัณฑ์ คือเมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๔๒ คุณทัณฑ์นอนหลับไปโดยไม่ตื่น

ประวัติการทำงาน

ม.ล. กุทัณฑ์ สนิทวงศ์ เกิดเมื่อวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๔๗๐ ที่บ้านหลังวังพระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าสายสนิทวงศ์ ซึ่งเป็นเสด็จปู่ ม.ล. กุทัณฑ์เป็นบุตรคนที่สิบของ ม.ร.ว. ตั้น สนิทวงศ์ เป็นบุตรชายคนเดียวของมารดา นางทองคำ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา

เข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่โรงเรียน กรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย และได้เรียนวิชาการบัญชีพาณิชย์ที่โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียน ซึ่งเปิดสอนภาคพิเศษกับอาจารย์ เปล่ง กุลดิลก

เริ่มทำงานครั้งแรกเป็นสมุห์บัญชี บริษัทนครหลวงประกันชีวิต จำกัด ตั้งแต่วันเริ่มแรกเปิดจนวันเลิกประกอบกิจการ

มิถุนายน ๒๔๙๒ - พฤศจิกายน ๒๕๐๗ เป็นสมุห์บัญชี บริษัทนครหลวงประกันชีวิต จำกัด

๒ ธันวาคม ๒๕๐๗ สมัครเข้าทำงานที่ธนาคารกรุงเทพ จำกัด

ประวัติการทำงานของ ม.ล. กุทัณฑ์ สนิทวงศ์ ที่ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)

ฝึกงาน	๘ ธันวาคม ๒๕๐๗	ที่ฝ่ายอำนวยการสาขา
	๒๑ ธันวาคม ๒๕๐๗	ที่สาขาสะพานขาว ตำแหน่งผู้ช่วยผู้จัดการ
บรรจุ	๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๘	ตำแหน่งผู้จัดการสาขาลาดพร้าว

การเลื่อนชั้น/ตำแหน่ง

วันที่		ระดับชั้น	ตำแหน่ง
๑	พฤษภาคม ๒๕๐๙		ผู้จัดการ สาขาลาดพร้าว
๑๔	มิถุนายน ๒๕๑๑	ชั้นพิเศษ	
๒๗	กุมภาพันธ์ ๒๕๑๗	เจ้าหน้าที่บริหารชั้นผู้ช่วยผู้จัดการ (AVP)	
๒๑	มีนาคม ๒๕๒๗	เจ้าหน้าที่บริหารชั้นรองผู้จัดการ (VP)	
๑๖	พฤศจิกายน ๒๕๒๘		ผู้อำนวยการสาขาลาดพร้าว
๒๗	กุมภาพันธ์ ๒๕๓๐		VP. ประจำสำนักผู้อำนวยการด้านกิจการสำนักงานใหญ่และสาขานครหลวง
๑	มกราคม ๒๕๓๑	เกษียณอายุการเป็นพนักงาน	
๑๑	มกราคม ๒๕๓๑ - ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๖		จ้างเป็นลูกจ้างตามสัญญาที่ปรึกษาประจำฝ่ายผู้จัดการใหญ่

(หมายเหตุ ๑ มกราคม ๒๕๓๐ - ๓๑ ธันวาคม ๒๕๓๐ ลางานโดยไม่รับเงินเดือน เพื่อไปปฏิบัติงานที่บริษัทศรีทิพย์และบริษัทร่วมทรัพย์)

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ได้รับ

๑. จัตุรถาภรณ์มงกุฎไทย (จ.ม.) พ.ศ. ๒๕๒๑

๒. เบญจมาภรณ์ช้างเผือก (บ.ช.) พ.ศ. ๒๕๑๘

การฝึกอบรมพิเศษ

๕-๑๑ เมษายน ๒๕๑๙	หลักสูตรลูกเสือเหล่าอากาศ รุ่นที่ ๑/๑๙ ของศูนย์สงครามพิเศษ
๒๓-๒๙ พฤษภาคม ๒๕๑๙	หลักสูตรวิชาผู้กำกับลูกเสือสำรองขั้น วู๊ดแบดจ์ รุ่นที่ ๓๐๘ ค่ายวชิราวุธ ศรีราชา ชลบุรี
๑ มิถุนายน ๒๕๒๒	คุณวุฒิการยิงปืนพกกิตติมศักดิ์
๒๔ มีนาคม ๒๕๒๗	วุฒิบัตรหลักสูตรการรักษาความมั่นคงของชาติ สำหรับนักธุรกิจ รุ่นที่ ๓๑/๒๗
ปี ๒๕๒๙	ลูกเสือชาวบ้าน เขตห้วยขวาง
ปี ๒๕๑๙-๒๕๓๕	- เป็นผู้ตรวจการ - กรรมการฝ่ายการเงิน ศูนย์ปฏิบัติการลูกเสือชาวบ้าน

ครอบครัว

พี่น้อง

หลาน ๆ

ถวายเงินโดยเสด็จพระราชประสงค์ ในกิจการลูกเสือชาวบ้าน

รอรับเสด็จ ฯ ในโอกาสเสด็จ ฯ พระราชทานธงลูกเสือชาวบ้าน
จังหวัดตราด 7 พ.ย. 2539 กับคุณถนอม วารีดี
พ.ต.อ. เจริญฤทธิ์ จำรัสโรมรัน พ.ต.อ. สมควร หริกุล (ยศขณะนั้น)
คุณอำพัน ฉายางกูร

ระลึกอดีต ถึง หม่อมหลวงกุทัณฑ์ สนิทวงศ์

เมื่อวันพุธที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๑๙ ผมได้เข้าอบรม ลูกเสือชาวบ้าน รุ่นแรก ของเขตพระนคร ค่ายวังสราญรมย์ รุ่น ๙๙๙/๑ กทม. ๒๓ ๕ วัน ๔ คืน ใน ๔ วันของอาหารกลางวันที่ต้องร่วมกิจกรรม ตามมติของลูกเสือชาวบ้านที่ไม่มีชนชั้น ต้องทานคอไก่ต้มยำถึง ๓ มื้อ และในจำนวน ๔ คืน ได้นอนหลับจริง ๆ แทบจะนับชั่วโมงได้ ในการอบรมครั้งนี้ มีคุณคำนึง ศิริจันทร์ เป็นผู้อำนวยการฝึก ได้เป็นหัวหน้าหมู่สีเหลืองในวันแรก ต้องนำสวดมนต์ ต้องรับกรรมคุมการก่อสร้างค่าย หมู่หนึ่งมี ๔๙ คน แต่ตอนจะสร้างค่ายเมื่อเวลา ๔ ทุ่ม เหลือคนเพียง ๔ - ๕ คน เท่านั้น จาก ๔ ทุ่มถึง ตี ๓ กว่าจะได้กลับที่พัก กว่าจะได้อาบน้ำ เรียกว่าคืนนั้นไม่ได้นอน แต่หนีการเป็นประธานรุ่นมาได้ตลอดรอดฝั่ง

ที่ต้องกล่าวถึงการอบรมลูกเสือชาวบ้าน เพราะวันสุดท้ายที่จะจบลงอีกในสองชั่วโมงข้างหน้านั้น มองออกไปจากห้องอบรม แลเห็นคนรู้จักสองคนในสามคนที่ยืนอยู่ที่สนามคือ พ.ต.อ.เจริญฤทธิ์ จำรัสโรมรัน (ยศขณะนั้น) ผู้อำนวยการศูนย์ปฏิบัติการลูกเสือชาวบ้าน หม่อมหลวงกุทัณฑ์ สนิทวงศ์ อีกคนมารู้จักภายหลังคือ คุณถนอม วารีดี

ที่ต้องกล่าวถึงการอบรมลูกเสือชาวบ้านก็เพราะต้องกล่าวนามท่านทั้งสาม เพื่อการกล่าวถึงในช่วงต่อไปที่บังเอิญให้เราทั้งสามคนได้มาทำงานให้ส่วนรวมร่วมกัน.ประธานรุ่นของเขตบางเขน (คุณอัญชลี โอสถานุเคราะห์) มี การจัดเลี้ยงขึ้นที่บ้านในซอย ช.อมรพันธ์ ๔ ถนนวิภาวดีรังสิต มีบ้านติดกับบ้านของหม่อมหลวงกุทัณฑ์ ฯ พอดี ได้พบกันพร้อมหน้าทั้ง ๓ ท่าน ที่กล่าวนามมาข้างต้น คุณถนอม คงอบรมมาก่อนผม ต่อจากนั้นหม่อมคงเข้าอบรมที่เขตห้วยขวาง เมื่ออบรมเสร็จหมดทุกคน พ.ต.อ.เจริญฤทธิ์ (ซึ่งต่อไปจะเรียกท่านว่าเสธ. อย่างที่คนอื่นเรียกท่าน)

เราสามคนคือ ผม,หม่อมหลวงกุทัณฑ์,คุณถนอม ถูกชวนเข้าร่วมงาน **ในศูนย์ปฏิบัติการลูกเสือชาวบ้าน** เป็นสามคนแรกที่ถูกแต่งตั้งเป็นผู้ตรวจการ(อีกสามปีต่อมาจึงมีการแต่งตั้งเพิ่ม) เมื่อเสธ.มีหน้าที่ต้องไปรับเสด็จ ฯ เมื่อมี

พระราชทานธงลูกเสือชาวบ้านทุกแห่ง ทุกจังหวัด พวกเราสามคนในฐานะกรรมการเจ้าหน้าที่การเงินในรายการ **"โดยเสด็จพระราชประสงค์ ในกิจการลูกเสือชาวบ้าน" เลยถูกดึงตัวตามไปด้วย ทุกแห่ง ทุกจังหวัด โดยไม่มีตัวเปลี่ยน ที่ไกล ๆ ก็ต้องไปก่อนเสด็จ ฯ หนึ่งวัน กลับหลังเสด็จ ฯ อีกหนึ่งวัน และต้องนั่งเครื่องบินไป ไม่มีงบประมาณจ่าย พวกเราต้องควักกระเป๋าจ่ายเอง ตลอดเวลา ๑๒ ปี (๒๕๑๙ – ๒๕๓๑)** ได้ทำร่วมกันมาโดยตลอด คือ เมื่อรับเสด็จ ฯ ที่ใดเมื่อใด ทุกแห่งจะมีผู้ทูลเกล้า ฯ ถวาย เมื่อมีผู้ทูลเกล้า ฯ ถวายเงิน พวกเราคนใดคนหนึ่งจะถูก"พยักหน้า"จากเสธ. ให้เดินตามคนทูลเกล้า ฯ ถวาย คนสุดท้ายเข้าไป ล้นเกล้า ฯ จะพระราชทานเงินทั้งหมดกลับคืนมา พวกเราสามคนนำมาตรวจนับแล้วทำรายการ รับเสด็จ ฯ ที่ไหนได้เงินมาเท่าใด นำยอดเงินนั้นเข้าธนาคารที่หม่อมเป็นผู้จัดการหรือธนาคารที่คุณถนอมเป็นผู้จัดการ นำหลักฐาน คือรายชื่อผู้ทูลเกล้า ฯ ถวาย ใบรายงานของเราพร้อมรายชื่อเราสามคนผู้ตรวจ นับและให้เสธ.เซ็นรับรองความถูกต้อง พร้อมหลักฐานยอดเงินฝากจากธนาคาร ส่งไปยัง "ศูนย์ปฏิบัติการลูกเสือชาวบ้าน" เพื่อลงบัญชีรับ ทางศูนย์ทำสำเนาอีกชุดส่งเข้าไปในวังเพื่อทูลเกล้าฯ ให้ทรงทราบทุกครั้ง และผมได้ทำสำเนาแผ่นที่พวกเราบันทึกตรวจนับเงินเก็บไว้เป็นส่วนตัว ๑ ฉบับ ได้เดินทางมาแล้วทั่วราชอาณาจักร (เว้นจังหวัดน่านและพัทลุง) นั่งเครื่องบินเหมือนนั่งรถเมล์ **ทำงานที่ไม่ค่อยมีใครรู้ ไม่ค่อยมีใครเห็น แม้เจ้าหน้าที่ของศูนย์หลายคนยังคิดว่าพวกเราไปเที่ยว**

บางครั้งไม่ได้อยู่ทำงานส่วนตัวเลย มีพระราชทานธงติดต่อกันทั้งสัปดาห์ เช่นวันที่ ๑ มีพระราชทานธงนครราชสีมา วันที่ ๒ พาลูกเสือเข้าเฝ้า ณ สวนดุสิตาลัย ๕ ทุ่มออกจากวังเดินทางต่อไปจังหวัดตราด รับเสด็จที่ตราดเสร็จตีรถตามขบวนเสด็จมาทานข้าว ๓ ทุ่มที่เอกมัย ถึง ตชด. ๔ ทุ่ม ๖ โมงเช้าพบกัน ตชด. เดินทางไปรับเสด็จที่ระนอง รุ่งเช้ารับเสด็จเช้าที่ราชบุรี บ่ายที่นครปฐม รุ่งขึ้นไปรับเสด็จที่โรงเรียนอัสสัมชัญ ศรีราชา บ่ายรับเสด็จต่อที่บางแสน หรือระยะหนึ่งรับเสด็จติดต่อกันสามวันคือนครสวรรค์ สุโขทัย กำแพงเพชร (นี่เล่าเพียงนิดเดียว อาจเพียง ๑ ใน ๑๐๐ ของเวลา ๑๒ ปี)

มีอยู่ครั้งหนึ่ง คุณถนอมแจ้งยอดเงินที่มีอยู่ในธนาคาร ให้ทางศูนย์ฯ ทราบ แต่จำนวนเงินไม่ตรงกัน ทางธนาคารมียอดเงินสูงกว่า ๔๓๐,๐๐๐ บาท

ทางศูนย์จึงแจ้งให้พวกเราทราบ หาทางตรวจสอบ **ผมไม่ตกใจต่อจำนวนเงินหาย แน่ใจว่าตัวเลขทางบัญชีผิดพลาด ความบริสุทธิ์ใจของเราสามคนแน่ใจอย่างนี้** เมื่อเรียกไปประชุมเพื่อตรวจสอบ ไปพร้อมกันที่ห้องประชุม ตชด. ยังไม่ถึงเวลา เลยนั่งคุยกัน มีการถามไถ่ไปไหนมาบ้าง เลยเล่าถึงจังหวัดนครสวรรค์ว่าวันนั้นร้อนที่สุดแต่ก็ได้เงินมา **(ไปรับเสด็จที่ไหน ได้เงินมาพวกเราดีใจกว่าเงินที่เราทำการค้าส่วนตัวเสียอีก เพราะเงินนี้แผ่ประโยชน์ไปยังสังคมส่วนรวม)** ร.ต.ท.นุสนธ์บอกว่านครสวรรค์ไม่มี พวกเราไปรับเงินมากับมือ ทางบัญชีว่าไม่มีได้อย่างไร มาสะกิดใจตรงจำนวนเงินที่หาย ๔๓๐,๐๐๐ บาท เลยบอกว่าไม่ต้องตรวจสอบแล้วพรุ่งนี้คุณไปเอาสำเนาที่ผมเอายอดเงินในแผ่นสำเนามาลงเป็นรายรับจะลงตัวพอดี ซึ่งก็เป็นตามที่พวกเราคิด ปรากฏว่าหลักฐานของจังหวัดนครสวรรค์หายหมด เงินในธนาคารมีแต่ยอดเงินทางศูนย์ไม่มี เรื่องหมดปัญหาไปแล้ว **ทำงานก็ย่อมต้องมีปัญหา แต่เมื่องานนั้นทำด้วยความบริสุทธิ์ใจ ปัญหาก็ย่อมไม่เกิด...** เวลา ๑๒ ปี ทำให้ พ.ต.อ.เจริญฤทธิ์ จำรัสโรมรันเป็นพลตำรวจโท เป็นผู้บัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน หม่อม,คุณถนอม และผม คงเหนื่อยเหมือนเดิม

พ.ศ. ๒๕๑๙ ที่ผมเข้าอบรม มีลูกเสือชาวบ้านไม่ถึง ๑,๐๐๐,๐๐๐ คน อีกปีเศษต่อมามีลูกเสือเกือบ ๒,๐๐๐,๐๐๐ คน เกิดมีคนอยากเป็นเจ้าของกิจการลูกเสือชาวบ้าน ทั้ง ๆ ที่รู้กันว่าลูกเสือชาวบ้านอยู่ในพระบรมราชานุเคราะห์ ก็ยังกระสันอยากเป็นเจ้าของ สุดท้าย “ผู้บังอาจ” ก็เงียบไปเอง ปัจจุบันมีลูกเสือชาวบ้านกว่า ๕,๐๐๐,๐๐๐ คน เป็นที่รู้กันว่าลูกเสือชาวบ้านจะไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง แต่ก็มีอยู่ไม่น้อยที่เอาลูกเสือชาวบ้านเป็นบันไดไต่เต้าเข้าไปหาการเมือง แต่ก็ยังไม่เท่าผู้ที่มีตำแหน่งใหญ่ ๆในกิจการลูกเสือชาวบ้านหลายคนเข้าไปนั่งควบกับตำแหน่งการเมืองด้วย

ได้รู้จักกับหม่อมหลวงกุทัณฑ์ แต่ครั้งหม่อมทำงานอยู่บริษัทประกันชีวิตฯ เนิ่นนานมากว่า ๔๐ ปี ทั้ง ๆ ที่ทำธุรกิจอยู่ในกรุงเทพฯ เหมือน ๆ กัน มีอยู่ช่วงหนึ่งที่ผมไม่ได้พบหน้าหม่อมร่วม ๒๐ ปี ครั้นเมื่อได้มาพบกันต้องทำงานร่วมกัน ติดต่อกันมา ๑๒ ปีเต็ม ๆ

ขอย้อนเล่าเรื่องเดียว ที่ไปรับเสด็จพระราชทานธงติดต่อกันตลอด ๗ วัน วันแรกที่กลับจากรับเสด็จที่จังหวัดนครราชสีมา เมื่อรถเกือบถึงรังสิต ถูกรถเมล์

เปล่าเบียดเกือบลงคู พอเด็กประจำรถบอกว่าเป็นรถตำรวจ คนขับรีบขับหนี เมื่อทานข้าวค่ำเสร็จกลับถึงห้องท่าน (เสธ.) ส่งกุญแจมาให้ผมลูกหนึ่งบอกว่า **พี่พันถือกุญแจไว้ ตู้เหล็กนี้มีกุญแจอยู่ลูกเดียว (มือถือกุญแจแต่ใจไปนึกว่า ขาข้างหนึ่งเข้าไปอยู่ในคุกแล้ว)** ไขตู้เอาถุงเงินจากราชสีมาเก็บ ยังไม่นับ เสธ. บอกว่าพรุ่งนี้พวกเราต้องพาลูกเสือเข้าวัง ณ สวนดุสิตาลัยมีผู้ถวายเงิน ๒ ทุ่มกว่าคงได้ออกมา ต้องเดินทางต่อไปรับเสด็จจังหวัดตราด พรุ่งนี้บ่าย ๒ เราพบกัน ตชด. เหมือนคำสั่งทหาร ตำรวจ ที่จะต้องปฏิบัติตามวินัย อะไรทำนองนั้น แต่เราก็เต็มใจทำ

รุ่งขึ้น ๑๖.๐๐ น. ลูกเสือชาวบ้าน ประมาณ ๕๐๐ กว่าคนก็เต็มสนามใกล้สวนดุสิตาลัย มีพระราชทานเลี้ยง มีอาหารจากหลายแห่งมาตั้งแผงเตรียมบริการ ร้านหนึ่งที่เห็นแล้วจำได้คือ ข้าวราดแกงกระหรี่แพร่งภูธร เมื่อเดินเข้าไปลูกสาวเจ้าของจำได้รีบหยิบจานข้าว พี่ชายหันมาเห็นแย่งจานจากน้องสาวหันมายิ้ม นายห้างทานอะไร ตักข้าวเสียเต็มจานเลยให้เอาออกเสียครึ่งหนึ่ง บอกเขาว่ากินมากไม่ดีหรอกมันเปลือง แค่นี้ก็อิ่มแล้ว ทานเสร็จเดินกลับมารวมกลุ่ม เสธ. หม่อมคุณถนอม **ตามทางเดินเต็มไปด้วยเปลือกเงาะ เปลือกส้ม (นี่คือความมัก ง่ายของคน) เลยเดินเก็บ พอดีเสธ.หันมาเห็น "เอ้า ลูกเสือชาวบ้านทิ้ง วิทยากรเก็บ"** เท่านั้นแหละ อาจารย์คำนึง อาจารย์สิงห์ทอง และอีกหลายอาจารย์ รวมทั้งหม่อม คุณถนอมเดินเก็บกัน ไม่ใช่อะไรหรอก ถ้ามีคนด่าเขาขึ้น "อ้ายพวกลูกเสือชาวบ้าน" มันเจ็บตรงนี้ และในสถานที่อย่างนี้ องค์ไหนจะเสด็จเมื่อไหร่ใครจะรู้น่าจะคิดนะ

ที่คิดว่า ๒ ทุ่มกว่าจะเสร็จ ตามคำประมาณของเสธ. ปรากฏว่าเกือบ ๕ ทุ่มได้ออกจากวังมาเปลี่ยนรถที่ศูนย์ฯ ออกเดินทางต่อ สองยามต้องให้พันพระโขนง เพราะ เคอฟิวส์ ถึงจังหวัดตราด ๘.๐๐ น. เศษ ให้คนรถพัก พวกเราอาบน้ำแต่งตัวออกไปทานข้าว แล้วไปหน้าศาลากลางจังหวัดบ่าย ๒ โมง เสร็จตีรถตามขบวนเสด็จมา ๒ ทุ่มกว่าเอาเอกมัยแวะทานข้าวแถวนั้น ถึง ตชด. ๔ ทุ่ม เสธ. พูดอยู่คำเดียว พรุ่งนี้ ๖.๐๐ น. พบกันที่ ตชด.

วันที่ ๔ เดินทางไปรับเสด็จที่จังหวัดระนอง กะไปเช้าเย็นกลับ บ่ายฝนตกไม่หยุด สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ ประทับอยู่ภูเก็ต ฝนตกเหมือนกัน

เสด็จไม่ได้ เลื่อนเป็นวันรุ่งขึ้นเครื่องแต่งตัวมีชุดเดียวที่สวมไป พักห้องเดียวกับ เสธ. ไม่ได้ยินบ่นอะไรเลยสักคำ เอาผ้าเช็ดตัวซับเสื้อกางเกงตากกับเครื่องทำความเย็น ทั้ง ๆ ที่รู้ว่าพรุ่งนี้ก็ไม่แห้ง และต้องสวมชุดชื้น ๆ ตากแดดให้แห้งไปเอง ค่ำวันที่ ๕ รับเสด็จเสร็จเดินทางกลับออกมาได้หน่อยเดียว โดนรถข้างหน้าปลิ้นก้อนหินกระเด็นโดนกระจกแตก ต้องแอบข้างทางซื้อสก๊อตเทปมาปิดยึดเพื่อไม่ให้กระจกร่วงลงมา ฝนก็ตกขับเร็วก็ไม่ได้ เสธ.เลยขอรถนำทาง ทางหลวงก็ส่งมาเป็นจังหวัด พอหมดเขตก็มีอีกจังหวัดมารับช่วงต่อ ฝนมาหยุดตกเมื่อถึงสมุทรสาคร เวลา ตี ๒ ไม่มีรถนำแล้ว แต่ก็ถึงบ้าน พรุ่งนี้ ๖.๐๐ น. พบกัน ตชด.

วันที่ ๖ ไปรับเสด็จที่ราชบุรี เช้า ตอนบ่ายมารับเสด็จนครปฐม พรุ่งนี้เช้าพบกัน ตชด.

วันที่ ๗ รับเสด็จที่โรงเรียนอัสสัมชัญ ศรีราชา บ่ายมารับเสด็จที่บางแสน กลับถึง ตชด. ๔ ทุ่ม เหมือนเดิม เมื่อเตรียมตัวกลับบ้าน เสธ.บอกจะรีบไปไหน พรุ่งนี้ไม่ได้ไปไหนแล้ว นับเงินซี พวกเรามองหน้ากัน แล้วคงมีความรู้สึกเหมือน ๆ กัน นับก็นับ คิดว่าชั่วโมงเศษคงเสร็จ กลับทันก่อนเคอฟิวส์ ไม่ได้คิดเอา ๗ - ๘ ถุงคูณ ปรากฏว่านั่งนับเงินแต่ ๔ ทุ่มไปเสร็จเอาตี ๓ กว่า จำนวนเงินที่นับคืนนี้ ๘๗๐,๐๐๐ กว่าบาท เสธ.หลับไปแต่ ๕ ทุ่ม ผมเอนลงตรงโซฟาที่นับเงิน คุณถนอม หม่อมเอาผ้าปูที่พรมพื้นห้องตรงนั้น ตี ๕ กว่าผมตื่นขึ้นมาทุกคนยังฝันหวานหรือเปล่าไม่ทราบ ผมย่องออกมาล็อคกุญแจอย่างเดิม ลงมาขับรถกลับบ้าน

นี่คือการทำงานของกรรมการเจ้าหน้าที่การเงิน เฉพาะบัญชี **"โดยเสด็จพระราชประสงค์ในกิจการลูกเสือชาวบ้าน"** **(๑๒ ปี ที่ไม่มีใครคิดมาแย่งหน้าที่นี้เอาไปทำเลย)** มาทราบภายหลังว่าทั้ง ๓ ท่านตื่นเมื่อ ๘.๐๐ น. เศษ ผมนั่งทำงานอยู่ที่ทำงานแล้ว หม่อมโทรศัพท์ เอะอะมา "พี่ ตื่นแล้วไม่ปลุกด้วย มาทำงานสายกันหมด" ก็เห็นยังหลับสบายเลยไม่ปลุก

อีกครั้งหนึ่งที่ฉะเชิงเทรา ประธานรุ่นทูลเกล้าฯ ถวายเงิน ๒๐,๐๐๐ บาท ของ ลส.ชบ. ๑๐,๐๐๐ บาท ของสายใจไทย ๑๐,๐๐๐ บาท แต่หม่อมเอาเข้าธนาคารเป็นของ ลส.ชบ. หมด พอรู้ว่ามีของสายใจไทย จึงตัดเงินคืนไป ๑๐,๐๐๐ บาท แต่ทางศูนย์ไม่ตัดยอดรายรับออก เมื่อหม่อมคืนสายใจไทย ยอดเงินไม่ตรงกับทางศูนย์คิดว่าเงินขาด ๑๐,๐๐๐ บาท ทวงไปทางฉะเชิงเทราอีกทางฉะเชิงเทรา

ส่งรูปประธานรุ่นถือซอง ๒ ซองมาให้ดูเป็นหลักฐาน และให้หาตัวคนผิดให้ได้ **ก็มีอยู่ ๓ ตัวนี่แหละ เอาไปหมดทั้ง ๓ ตัวเลย** กว่าจะรู้เรื่องกันปวดเศียรเวียนเกล้าไปหลายวัน

เล่าเรื่องมาถึงตรงนี้ เพื่อจะเรียนว่า ปัญหาเกิดขึ้นบ่อยเสมอ แต่เมื่อเรามาทำงานด้วยความบริสุทธิ์ใจ ตัวปัญหามันจะไม่เกิด ตลอดเวลา ๑๒ ปี ไม่เคยมีปัญหาใด ๆ พวกเราทำงานด้วยความสุขใจเป็นอย่างยิ่ง

หม่อมหลวงกุทัณฑ์ สนิทวงศ์ คุณถนอม วารีดี ผม มีงานส่วนตัวปฏิบัติเป็นหลักฐานอยู่แล้ว แต่หม่อมก็สละสุขส่วนตัว อันจะพึงมี พึงได้ มาปฏิบัติภารกิจเพื่อส่วนรวม เพื่อสังคม ดังที่ได้เรียนมา และได้ปฏิบัติต่อเนื่องมาเป็นเวลา ๑๒ ปี เต็ม ๆ ไม่น่าเก็บเอามาคิดกันหรือ ป้ายที่ผูกให้กับกระเป๋าเดินทางเราของบริษัทการบินไทย เฉพาะเชือกที่ผูกมีความยาวเกือบคืบ น่าคิดนะ

ได้ทราบจากคุณกระเช้ารัตน์ (สมบัติศิริ) สนิทวงศ์ ณ อยุธยา ซึ่งคุณกระเช้ารัตน์ไม่ทราบว่าพวกเราให้ นิคเนม เธอว่า “นกน้อยในกรงทอง” ถามถึงอาการป่วยของหม่อมคุณกระเช้ารัตน์บอกว่าไม่มีการบ่งบอกอะไรถึงอาการผิดปกติ เป็นปกติดีทุกอย่าง แต่เช้าไม่ยอมตื่น หม่อมอาจจะนึกขี้เกียจหายใจอะไรขึ้นมาก็เหลือเดา สรุปว่า หม่อมมีบุญมาก ไปสบาย และคงมีความสงบสุขในภพที่อุบัตินั้นทุกประการ ผมได้รู้จักสนิทสนมกับครอบครัวของ หม่อมหลวงกุทัณฑ์ สนิทวงศ์ทุกคน จึงขอแสดงความเสียใจอย่างสุดประมาณ มา ณ ที่นี้ด้วย

หม่อมหลวงกุทัณฑ์ สนิทวงศ์ ครับ ไม่ช้าเราคงได้พบกัน

จากผม

อำพัน ฉายางกูร

อัมพวันนิเวศน์, นนทบุรี

ด้วยอาลัยระลึกถึง
หม่อมหลวง กุทัณฑ์ สนิทวงศ์

ผมได้รู้จักและสนิทสนมกับ หม่อมฯ กุทัณฑ์ฯ เมื่อผมได้รับหน้าที่เป็นผู้อำนวยการศูนย์ปฏิบัติการลูกเสือชาวบ้าน ตลอดระยะเวลาเกือบ ๒๐ ปี ผมได้ขอร้องให้ท่านเป็นกรรมการฝ่ายการเงิน ของศูนย์ปฏิบัติการลูกเสือชาวบ้าน โดยมีคุณพี่อำพัน ฉายางกูร อดีตเจ้าของโรงพิมพ์ไทยเขษมเป็นหัวหน้า คุณถนอม วารีดี ผู้จัดการธนาคารกรุงไทย สาขาสมุทรปราการ และหม่อมฯ กุทัณฑ์ฯ ในฐานะผู้จัดการธนาคารกรุงเทพฯ สาขาลาดพร้าว รับผิดชอบเรื่องการเงินของศูนย์ปฏิบัติการลูกเสือชาวบ้าน นับตั้งแต่ได้รับพระราชทานเงินจากพระหัตถ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทุกครั้งที่เสด็จฯ ไปพระราชทานธงให้กับลูกเสือชาวบ้านทั่วประเทศ เกือบทุกจังหวัด โดยผลัดเปลี่ยนกันทั้งสามท่าน ตัวกระผมเอง และบางโอกาส พล.ต.ท.สมควร หริกุล ทั้งสามท่านจะร่วมกันตรวจสอบยอดเงินให้ตรงกับผู้ทูลเกล้าฯ ถวาย ทั้งเงินสดและเช็ค พร้อมทั้งลงชื่อกำกับทั้งสามท่าน ผมเป็นเพียงผู้ลงนามรับทราบ เมื่อกลับถึงกรุงเทพฯ นำเงินเข้าฝากไว้ในบัญชีของศูนย์ปฏิบัติการลูกเสือชาวบ้านหลังจากนั้นก็จะตรวจสอบอีกครั้งหนึ่ง ถ้าปรากฎว่าเช็คไม่มีเงินก็จะส่งแจ้งไปให้ท่านผู้ว่าราชการจังหวัดดำเนินการ พร้อมด้วยหนังสือของศูนย์ปฏิบัติการลูกเสือชาวบ้าน ยืนยันรายชื่อผู้ทูลเกล้าฯ พร้อมยอดเงิน เมื่อเรียบร้อยแล้วก็จะทำหนังสือในนามของศูนย์ปฏิบัติการลูกเสือชาวบ้าน กราบบังคมทูลฯ ผ่านราชเลขาธิการทุกครั้ง นอกจากนั้นร่วมกับศูนย์ปฏิบัติการลูกเสือชาวบ้านทำสรุปด้านการเงินของศูนย์ฯ ทุกรอบ ๖ เดือน กราบบังคมทูลฯ ผ่านราชเลขาธิการให้ทราบเป็นประจำ เมื่อผมได้พ้นหน้าที่ผู้อำนวยการศูนย์ปฏิบัติการลูกเสือชาวบ้านแล้ว ไม่ปรากฎว่าได้ปฏิบัติตามระเบียบนี้เลย

เมื่อผมได้พ้นหน้าที่ผู้อำนวยการศูนย์ปฏิบัติการลูกเสือชาวบ้านไปแล้ว คุณอำพัน ฉายางกูร และคุณถนอม วารีดี ได้ลาออกไป คงอยู่แต่หม่อมฯ กุทัณฑ์ ฯ คนเดียว ต่อมาก็ได้ลาออกไปด้วยเหตุผลบางประการ ผมใคร่ขอเรียนให้ท่านผู้ที่

ได้อ่านคำไว้อาลัยได้ทราบทั่วกันว่า ทั้งสามท่านนี้ได้ปฏิบัติหน้าที่การเงินของศูนย์ปฏิบัติการลูกเสือชาวบ้าน ได้เดินทางไปเกือบทั่วทั้งประเทศ เพราะได้มีพิธีพระราชทานธงประจำรุ่นลูกเสือชาวบ้านทุกๆ จังหวัด ทุกครั้งทั้งสามท่านได้ตามเสด็จและปฏิบัติภารกิจทางการเงินโดยไม่ขาดตกบกพร่องเลย และที่ต้องยกย่องทั้งสามท่านนี้ไว้เพราะท่านได้เป็นผู้เสียสละโดยไม่เคยได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากศูนย์ปฏิบัติการลูกเสือชาวบ้าน แต่ละท่านเสียค่าใช้จ่าย โดยไม่ต่ำกว่าคนละห้าแสนบาท เพราะยานพาหนะ ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ค่าอาหาร ค่าที่พัก ตลอดระยะเวลา ๑๖-๑๗ ปี ซึ่งเป็นจำนวนเงินที่ไม่ใช่น้อย ทุกครั้งผมได้ร่วมเดินทางไปด้วยกินนอนกับท่านทั้งสามโดยตลอด ส่วนใหญ่จะเป็นการเดินทางโดยรถยนต์ หม่อมฯ กุทัณฑ์ฯ จะเป็นผู้จัดการ ตลอดจนพนักงานขับรถ ตลอดทางมีเรื่องตลกขบขัน เล่าสู่กันฟัง กระเซ้าเย้าแหย่กัน เราเหมือนกับพี่น้องกัน ยกให้คุณอำพันฯ เป็นพี่ใหญ่ และหม่อมฯ กุทัณฑ์ฯ เป็นน้องคนเล็ก หม่อมฯ เป็นผู้มีอารมณ์ขัน และถูกกระเซ้าเย้าแหย่มากที่สุด โดยที่เป็นคนรูปหล่อ พ่อรวย วิทยากรสาว ๆ ชอบ เราก็เย้ากันว่า ถ้าเป็นผู้หญิงคนดังเหมือน “แจ็กการีน” เคนเนดี (สมัยนั้น ลูวินสกี้ ยังไม่เกิด) แต่นี่เป็นผู้ชายเลยเรียกกันว่า “จักกระแหล่น” เท่านั้นเอง ทำให้หม่อมฯ โกรธงอนพวกเราไปหลายวัน จนบัดนี้หม่อมฯ จากพวกเราไปแล้ว ยังหาสาเหตุที่งอนโกรธพวกเราไม่ได้

แล้วจะให้พวกเราไม่คิดถึง ไม่นึกถึง และไม่อาลัย ไม่เสียใจได้อย่างไร ไม่นึกว่าหม่อมฯ จะชิงหนีพวกเราไปก่อนอย่างมีความสุขที่สุด ไม่เจ็บ ไม่ป่วย นอนหลับไปเสียเฉย ๆ อย่างนั้นแหละ ถ้าชาติหน้ามีจริงพวกเราคงจะได้ทำงานปิดทองหลังองค์พระปฏิมาด้วยกันอีก

ด้วยรักและอาลัย

พลตำรวจโท

(เจริญฤทธิ์ จำรัสโรมรัน)

ประธานที่ปรึกษาศูนย์ปฏิบัติการลูกเสือชาวบ้าน

คำไว้อาลัย
ท่านผู้หญิงเลอศักดิ์ สมบัติศิริ

ดิฉันได้รู้จักกับ ม.ล.กุทัณฑ์ สนิทวงศ์ เป็นเวลานานถึง ๔๐ กว่าปี นอกจากจะพบกันในโอกาสต่าง ๆ แล้ว ที่พบกันมากที่สุด ก็เป็นที่สปอร์ตคลับ เพราะเราต่างชอบเล่นกอล์ฟด้วยกันทั้งคู่ คุณกุทัณฑ์เป็นคนอารมณ์ดี มองคนในแง่ดี ไม่โกรธใคร ดิฉันรู้สึกสบายใจทุกครั้งที่ได้คุยกับคุณกุทัณฑ์ เมื่อมีโอกาสได้เล่นกอล์ฟด้วยกัน คุณกุทัณฑ์จะหัวเราะสนุกสนาน จนทำให้ผู้เล่นคนอื่นสนุกจนทำให้ตีไม่ดีเท่า และนั่นคือความสุขอย่างหนึ่งของคุณกุทัณฑ์ ถ้าใครมีความไม่สบายใจได้คุยปรึกษาขอความช่วยเหลือ คุณกุทัณฑ์ก็จะรีบให้คำแนะนำหรือรับช่วยทันทีที่ทำได้ ซึ่งเหล่านี้ทำให้เพื่อนที่รู้จักคุณกุทัณฑ์ รู้สึกซาบซึ้งอยู่เสมอ

บุญหรือกรรมของคนเรานั้นอยู่ที่การกระทำของตนเอง เมื่อมีชีวิตอยู่คุณกุทัณฑ์ได้ประกอบแต่กรรมดี ขอให้บุญกุศลส่งให้คุณกุทัณฑ์ได้พบแต่ความสุขสบายในทุก ๆ ภพ

เลอศักดิ์ สมบัติศิริ

คำไว้อาลัยของ คุณชาตรี โสภณพนิช
ประธานกรรมการ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)

ผมรู้จัก ม.ล.กุทัณฑ์ สนิทวงศ์ มานานกว่า ๓๐ ปี ตั้งแต่สมัยที่เป็นผู้ช่วยผู้จัดการธนาคารกรุงเทพ สาขาสะพานขาว ถึงแม้อายุของเรา ๒ คนจะต่างกันหลายปี แต่ก็คบกันฉันเพื่อนสนิทมาตลอด ความใกล้ชิดสนิทสนมของเราส่วนใหญ่ไม่ได้เกิดจากหน้าที่การงาน แต่เป็นเรื่องของความสบอัธยาศัยหรือพูดง่ายๆ ว่า “ถูกคอ” กันมากกว่าเพราะเราชอบเล่นกีฬากอล์ฟเหมือนกัน เมื่อมีเวลาว่างจึงชวนกันไปตีกอล์ฟ ซึ่งสมัยก่อนโน้นสนามที่ไปเป็นประจำคือที่ราชกรีฑาสโมสร หรือ Sport Club บางทีก็ไปหาอาหารอร่อยๆ รับประทานด้วยกัน และยังชอบพาครอบครัวไปเที่ยวพักผ่อนต่างจังหวัดพร้อมๆ กันด้วย

ครอบครัวของเราจึงรู้จักและสนิทสนมกันมาตลอด ลูกๆ ของผมทุกคนก็รักและนับถือ ม.ล.กุทัณฑ์ ดุจญาติผู้ใหญ่ มีการไปมาหาสู่กันอยู่เป็นประจำ ยามที่ผมเจ็บไข้ได้ป่วย หม่อมก็เต็มอกเต็มใจมาเยี่ยมและอยู่เป็นเพื่อนแก้เหงา สร้างความเพลิดเพลินให้ผมเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นผู้มีอารมณ์รื่นเริง ยิ้มแย้มแจ่มใส และมีจิตใจดีกับทุกคน

ความที่ ม.ล.กุทัณฑ์ มีสุขภาพแข็งแรงและกว้างขวางในหมู่ลูกค้า ภายหลังเกษียณอายุงานในตำแหน่งผู้จัดการสาขาลาดพร้าว ธนาคารจึงแต่งตั้งให้เป็นที่ปรึกษาต่อมาอีกหลายปี เมื่อถึงวาระที่ต้องออกจากธนาคาร หม่อมก็ได้ใช้ชีวิตที่มีความสุขมากในบ้านหลังใหม่ ที่มีพื้นที่กว้างขวางถึงขนาดปลูกผักสวนครัวรับประทานเอง และยังเดินทางท่องเที่ยวกับคู่ชีวิตคือคุณกระเช้ารัตน์อย่างเพลิดเพลินสนุกสนาน

ผมจึงใจหายและอาลัยอย่างยิ่งต่อการจากไปอย่างสงบโดยกระทันหันของเพื่อนที่คบหากันมาช้านาน ผมขอตั้งจิตอธิษฐานให้ดวงวิญญาณของ ม.ล.กุทัณฑ์ สนิทวงศ์ จงไปสู่สุคติในสัมปรายภพชั่วกาลนาน

คำไว้อาลัยของ คุณชาติศิริ โสภณพนิช
กรรมการผู้จัดการใหญ่ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)

ผมรู้สึกใจหายมากเมื่อทราบว่า ม.ล.กุทัณฑ์ สนิทวงศ์ หรือ ที่ผมและน้องๆ เรียกติดปากมาตั้งแต่เด็กว่า “คุณลุงหม่อม” นอนหลับและจากไปอย่างสงบ เพราะพวกเราทุกคนรักและเคารพท่านเสมือนญาติผู้ใหญ่คนหนึ่ง เนื่องจากคุณลุงหม่อมและคุณพ่อสนิทสนมคุ้นเคยกันมาก ในสมัยก่อนมีการไปมาหาสู่กันเสมอๆ โดยเฉพาะในวันหยุดฤดูร้อน คุณพ่อมักชวนท่านและครอบครัวพักร้อนไปท่องเที่ยวยังสถานที่ต่างๆ กัน ครอบครัวของเราทั้งสองจึงมีความใกล้ชิดสนิทสนมกันเป็นอย่างดี

ลูก ๆ ของคุณลุงหม่อมทั้ง ๓ คน ก็ดูแลเราเสมือนน้อง ในขณะที่คุณลุงหม่อมและคุณป้ากระเช้ารัตน์เองก็รักและเอ็นดูผมกับน้อง ๆ เหมือนกับลูกของท่านด้วย เมื่อคุณพ่อส่งพวกเราไปเรียนในต่างประเทศ ทำให้โอกาสที่จะได้พบกับคุณลุงหม่อมลดน้อยลงไป แต่ยามใดที่เรากลับมาเยี่ยมบ้าน ก็มักจะได้พบกับท่านเสมอและท่านยังคงเป็นคุณลุงหม่อมที่ใจดีมีเมตตากับพวกเราพี่น้องทุกคน

ผมดีใจมากที่เมื่อสำเร็จการศึกษาและกลับมาเริ่มงานที่ธนาคารกรุงเทพ ก็ยังได้พบกับคุณลุงหม่อมประปราย เพราะทั้งคุณลุงหม่อมแและคุณป้ากระเช้ารัตน์ต่างก็เป็นสมาชิกครอบครัวบัวหลวงทั้งคู่ แม้ว่าภารกิจหน้าที่การงานของผมจะเพิ่มมากขึ้นแต่สำหรับคุณลุงหม่อมแล้ว ผมยังคงเป็นเหมือนลูกหลานท่านเสมอมา

เมื่อคุณลุงหม่อมและคุณป้ากระเช้ารัตน์เกษียณอายุงานจากธนาคาร และย้ายบ้านไปอยู่ที่ใหม่ ทำให้ห่างเหินกันไปบ้าง แต่ผมก็ยังทราบข่าวว่าคุณลุงหม่อมแข็งแรงสบายดี มีความสุขอยู่กับลูกหลานและการท่องเที่ยวพักผ่อนทั้งในและต่างประเทศไม่คิดเลยว่าจู่ ๆ จะได้รับข่าวการจากไปของคุณลุงหม่อมเสียแล้ว

ผมและน้อง ๆ ขอแสดงความเสียใจกับคุณป้ากระเช้ารัตน์และพี่ ๆ ที่ต้องสูญเสียคุณลุงหม่อมไป แต่ก็เชื่อมั่นว่าบุคคลที่มาดี มีจิตใจเป็นกุศลเช่นคุณลุงหม่อมย่อมจากไปดีและมีความสุขสงบในสัมปรายภาพอย่างแน่นอน

พรหมวิหารสี่–เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา

เมตตา – ความเป็นมิตร หวังดี
กรุณา – พร้อมที่จะช่วยเหลือ
มุทิตา – ยินดีในความสุขของผู้อื่น
อุเบกขา – วางเฉย ทุกคนมีกรรมเป็นของตน เป็นอนัตตา

ผู้ที่ปฏิบัติ "พรหมวิหารสี่" เป็นการสะสมกุศล แต่ทุกคนมีกรรมเป็นของตน ย่อมมีทั้งกรรมดีและกรรมที่ไม่ดี และก็ต้องได้รับผลของกรรมนั้น ๆ กับทุกคน

ม.ล. กุทัณฑ์ เป็นผู้ที่มีพรหมวิหารสี่เป็นอุปนิสสัย ผลของกุศลย่อมเป็นปัจจัยในภพหน้า

คุณหญิง ณพรัตน์ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา

ข้าพเจ้าเสียใจและตกใจมาก เมื่อได้ทราบข่าว ม.ล. กุทัณฑ์ สนิทวงศ์ น้องชายผู้เป็นที่รักของข้าพเจ้าได้ถึงแก่กรรมอย่างกระทันหัน เมื่อวันที่๑๘ มกราคม ๒๕๔๒ ข้าพเจ้าเคยได้ทราบว่า ม.ล. กุทัณฑ์ได้เคยทำการรักษาโรคหัวใจด้วยวิธีการบัลลูนมาแล้วครั้งหนึ่ง ผลของการรักษาเป็นที่น่าพอใจของนายแพทย์ และเจ้าตัวเองก็พอใจไม่เคยนึกเลยว่ากุทัณฑ์ ต้องมาจากข้าพเจ้าไปอย่างกระทันหัน เช่นนี้

เราสองคนมีปู่เดียวกันคือ พระองค์เจ้า สาย สนิทวงศ์ หมอหลวงในรัชกาลที่ ๕ บิดาของ ม.ล. กุทัณฑ์ เป็นน้องชายคนที่ ๑๔ ของบิดาข้าพเจ้า ท่านชื่อ ม.ร.ว. ตั้น สนิทวงศ์ กุทัณฑ์ และข้าพเจ้าได้ใกล้ชิดสนิทสนมกันเมื่อเรามีอายุมากแล้ว ผู้อาวุโสของเราได้จากเราไปทีละคน สองคน จนเกือบหมด เหลือไว้แต่เพียงความรัก สามัคคีในหมู่เครือญาติและความถูกต้อง ดีงาม ให้ราชสกุลสนิทวงศ์ดำเนินรอยตาม

ข้าพเจ้าและกุทัณฑ์ พร้อมด้วยสนิทวงศ์รุ่นเล็ก ปัจจุบันนี้ได้ยึดหลักของผู้อาวุโสทั้งหลายจัดงานสนิทวงศ์ขึ้นหลายครั้งเรื่อยมา ปีนี้ข้าพเจ้ากำลังจะปรึกษากันเพื่อจะจัดงาน “สนิทวงศ์ ๔๒” และตั้งใจจะได้ ม.ล. กุทัณฑ์ สนิทวงศ์ มาช่วยงานแต่ก็ต้องเสียใจ

ม.ล. กุทัณฑ์ สนิทวงศ์ เป็นที่รักใคร่ของผู้อาวุโส ทั้งฝ่ายสนิทวงศ์ และฝ่ายสมบัติศิริ ของคุณกระเช้ารัตน์ซึ่งเป็นภรรยา เพราะเป็นคนที่สุภาพอ่อนโยน ขยันขันแข็ง ม.ล. กุทัณฑ์ ยังเป็นที่รักใคร่ของบรรดามิตรสหายทั้งหลาย ทั้งปวง เพราะเป็นคนที่ชอบช่วยเหลือผู้อื่น

ในการงาน ม.ล. กุทัณฑ์ ก็ได้รับความไว้วางใจจากเจ้านายโดยมอบหมายกิจการสำคัญ ๆ ให้ทำ ซึ่ง ม.ล. กุทัณฑ์ ก็ได้ทำให้สำเร็จได้ทุกอย่าง ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต

ข้าพเจ้าเข้าใจว่า ม.ล. กุทัณฑ์ สนิทวงศ์ เป็นที่รักของผู้ที่ได้รู้จักคุ้นเคยทั้งหลาย ข้าพเจ้าขอกล่าวแทนบรรดาผู้ที่รู้จักคุ้นเคยกับ ม.ล. กุทัณฑ์ว่า เราต่างพากันเสียใจในการจากไปของ ม.ล. กุทัณฑ์ อย่างกระทันหันนี้ และขออธิฐานให้ ม.ล. กุทัณฑ์ สนิทวงศ์ ประสบแต่ความสุขในสัมปรายภพ ตลอดไปเทอญ

ม.ล. ประพันธ์ สนิทวงศ์

วันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๔๒

พี่น้องอาลัย

เมื่อกระเช้ารัตน์แต่งงานกับหม่อมหลวงกุทัณฑ์ สนิทวงศ์ คุณพ่อ (พระยามไหสวรรย์) สร้างเรือนไม้หลังเล็กๆ น่ารักให้เป็นเรือนหอภายในบริเวณบ้านสีลมของเรา ท่านปฏิบัติกับลูกๆ ที่ออกเรือนอย่างเดียวกันทุกคน เพราะชอบให้เราอยู่เป็นครอบครัวเดียวกันต่อไปนานๆ วิธีนี้ทำให้ลูกๆ สืบสายเรียงลำดับลงมาเป็นเวลายาวนานถึง ๗๐ ปีที่บ้านสีลม

กระเช้ารัตน์มีคุณทัณฑ์มาอยู่ด้วยกันไม่นานนัก ทั้งครอบครัวก็มีความรู้สึกตรงกัน คุณพ่อ คุณแม่คิดว่าได้ลูกชายคนใหม่ ส่วนพี่ๆ น้องๆ คิดว่าได้น้องชายหรือพี่ชายมาอีกคนหนึ่ง คุณพ่อเป็นที่พึ่งของลูกทุกคน ทั้งเรื่องการงานและเรื่องส่วนตัวในครอบครัว ลูกๆ รวมทั้งเขยและสะใภ้มีความสุขที่จะได้สนองพระคุณท่านตามที่ตนถนัด

สำหรับคุณทัณฑ์ ทำงานธนาคารแต่มีความสนใจเรื่องที่ดินเป็นพิเศษ คุณพ่อจึงมอบความไว้วางใจให้ช่วยดูแลที่นา มรดกที่ท่านมีอยู่บ้าง คุณทัณฑ์ทำหน้าที่ได้เป็นอย่างดี และมักชอบนำพวกเราไปชมที่นาได้สนุกสนานแบบเที่ยวปิคนิคกันบ่อยๆ ตั้งแต่ครั้งคุณพ่อยังมีชีวิตอยู่ ตราบจนกระทั่งลูกหลานเติบโตมีครอบครัวกันแล้ว แม้ในปัจจุบันเราก็ยังชอบไปที่นานี้ ซึ่งคงจะอยู่ในความทรงจำและระลึกถึงคุณทัณฑ์ตลอดไป

มีเรื่องเก่าจะขอนำมาเล่าใหม่ บันทึกไว้ไม่ลืมคุณทัณฑ์ เมื่อครั้งที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้จัดการธนาคารกรุงเทพสาขาลาดพร้าว คุณทัณฑ์ได้เข้ามารายงานคุณพ่อ แสดงความวิตกไม่แน่ใจว่าจะทำได้ดีหรือไม่ คุณพ่อหัวเราะชอบใจกล่าวอย่างเอ็นดูว่า จะกลัวอะไรถ้าเรามีความรู้และความตั้งใจจริง ไม่มีอะไรที่เราจะทำไม่ได้ แล้วก็เป็นความจริงอย่างท่านว่า ในเวลาต่อมาคุณทัณฑ์ได้รับยกย่องจากผู้บริหารธนาคารกรุงเทพให้เป็นผู้จัดการสาขาดีเด่นเพราะสามารถทำเงินฝากได้ถึงเป้าหมายที่กำหนดในเวลาอันรวดเร็ว และได้รับเกียรติให้ไปปาฐกถา (คำนี้คุณทัณฑ์ไม่ชอบ) เพื่อจะได้เป็นตัวอย่างสำหรับผู้จัดการสาขาอื่นๆ

จำได้ว่าบังเอิญระหว่างเวลานั้น คุณพ่อมีแขกผู้ใหญ่โปรเฟสเซอร์เรโนลด์

จากมหาวิทยาลัยเยลสหรัฐอเมริกามาเยี่ยมที่บ้าน คุณพ่อจัดงานเล็กๆ ภายในครอบครัวต้อนรับ เรียกลูกๆ ให้มาพบสนทนาด้วยอย่างเคย และพูดถึงเรื่องลูกเขยได้รับความชมเชย โปรเฟสเซ่อร์เรโนลด์สนใจซักถาม คุณทัณฑ์พยายามอธิบายอย่างสนุก สรุปว่า เริ่มด้วยวิธีคิดเอาเอง โดยไปเยี่ยมทำความรู้จักเจ้าของบ้านทั่วถึงกันทุกคนในละแวกนั้น พร้อมกับแนะนำตัวเองว่าจะให้ความช่วยเหลือเรื่องอะไรได้บ้าง (คิดว่าไม่เหมือนสมัยนี้) ทั้งนี้ด้วยความจริงใจอยากช่วยเหลือด้วยเพราะพวกเขาเป็นคนดี ต่อจากนั้นก็แสดงน้ำใจหมั่นไปช่วยงานต่างๆ ไม่ว่าจะได้รับเชิญหรือไม่ก็ตาม เริ่มด้วยงานตามประเพณี เช่น งานบวช งานแต่งงาน และงานอื่นๆ ทั่วไป ไม่เคยทอดทิ้ง จนในที่สุดพวกชาวบ้านเข้าใจและมอบความไว้วางใจให้ โปรเฟสเซ่อร์เรโนลด์ชอบใจ ชมว่าคุณทัณฑ์มีวิธีการของตัวเองแบบไทยไม่ซ้ำใคร และไม่มีอธิบายไว้ในตำราเล่มไหนด้วย

ขอให้คุณทัณฑ์มีความสุขชั่วนิรันดร์ และได้มาเกิดเป็นพี่เป็นน้องกันอีก

ด้วยความอาลัย
จากพี่ กัทลี สมบัติศิริ

คิดถึง....คุณทัณฑ์

(จากมหาปรินิพพาน)

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า ดูกร อานนท์ สังเวชนียสถาน ๔ แห่งเหล่านี้ เป็นที่ควรเห็นของกุลบุตรผู้มีศรัทธาด้วยความระลึกว่า

พระตถาคตประสูติในที่นี้ ๑

พระตถาคตตรัสรู้อนุตรสัมโพธิญาณในที่นี้ ๑

พระตถาคตทรงยังอนุตรธรรมจักรให้เป็นไปในที่นี้ ๑

พระตถาคตเสด็จปรินิพพานด้วยอนุปาทิเสสนิพพานธาตุในที่นี้ ๑

ดูกร อานนท์ ก็ชนเหล่าใดเหล่าหนึ่งเที่ยวจาริกไปยังเจดีย์เหล่านั้น มีจิตเลื่อมใสแล้วชนเหล่านั้นทั้งหมดเบื้องหน้าแต่ตายเพราะกายแตก จักเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ ฯ

คุณทัณฑ์เห็นพี่ๆ (คุณหญิงณพรัตน์ และม.ล. ชมัย) กับลินไปอินเดียทุกครั้งที่ อจ.สุจินต์ไป คุณทัณฑ์ กับกระเช้ารัตน์จึงไปด้วย ครั้งแรกในวันที่ ๑๒ เม.ย. ๒๕๒๖

พวกเราไปด้วยความศรัทธาอย่างยิ่ง ยิ่งไปก็ยิ่งรู้ว่าพระกรุณาคุณของพระพุทธเจ้าหาประมาณมิได้เป็นบุญของพวกเรา เพราะว่าแม้เมื่อกลับมาแล้ว แต่ก่อนเราสวดมนต์เพราะพ่อแม่สอนให้เราสวดก่อนนอน พระจะได้คุ้มครองรักษา แต่เมื่อเราไปกราบไปเห็นสถานที่ต่างๆ ที่พระองค์เคยประทับเวลาสวดมนต์ที่ไรสถานที่เหล่านั้นก็อย่างกับมาอยู่ตรงหน้าเราทีเดียว

คุณทัณฑ์ มีนิสัยชอบทำบุญอยู่แล้ว ขณะนั้น หลวงตาฤาษีประเสริฐมีที่ดินที่สาวัตถีแต่ยังมิได้สร้าง คุณทัณฑ์จึงเสนอช่วยเป็นคนแรกทันที ขณะนั้นคุณทัณฑ์ทำงานธนาคารกรุงเทพ ได้ติดต่อคนโน้นคนนี้เสมอ คุณทัณฑ์หน้าตาดี ยิ้มแย้มแจ่มใส สังคมดี บอกบุญใคร ๆ ก็ศรัทธา เมื่อรวบรวมเงินได้แล้ว หลวงตาก็มารับถึงกรุงเทพฯ วัดไทยสาวัตถี จึงได้เริ่มก่อสร้างขึ้น

พวกเราสนุกสนานกันมาก เพราะอาจารย์ได้ให้ความรู้ได้สนทนาธรรมในทุกแห่งที่ไปถึง กราบประทักษิณ ๓ รอบ ตามประทีปในทุกที่

เราร่วมทุกข์ร่วมสุขกันเที่ยวนั้น ๓๕ คน ก่อนจากก็ยังแสนเสียดาย เพื่อน

ในคณะคนหนึ่งยังเขียนกลอนสนุก ๆ ถึงแต่ละคน เปิดอ่านคราวใดก็ยังเห็นภาพ ว่าดังนี้

ภาพอาจารย์ยังติดตรึงทุกวันวาร ประคองพานพร้อมประทีปประทักษิณ
เจริญสติน้อมบูชาเป็นอาจินต์ ระลึกถึงถิ่นพระองค์ทรงประทับ
คุณกุทัณฑ์นายแบ๊งค์ใหญ่ใฝ่ธรรมะ ได้สละเงินช่วยสร้างวัดใกล้
เชตวันสาวัตถีเพื่อคนไทย จะได้ใช้พักร้อนผ่อนกายา
ใครหนอแต่งตัวเก๋เท่ห์ไม่หยอก ถ้าไม่รู้ฉันจะบอกให้ก็ได้
ดวงหน้าพริ้มยิ้มเยือนเอื้อนโอษฐ์ไป ใช่อื่นไกลคือขวัญใจคุณกุทัณฑ์
พี่กุลินเวียนวกซื้อครกบ่อย สุมนาน้องน้อยชม้อยหา
พี่ลินวาพี่ลินไปที่ไหนมา พี่ไปซื้อครกมาให้น้องนาบดยากิน

ต่อจาก พ.ศ.๒๕๒๖ ทุกครั้งที่ลินไป คุณทัณฑ์ คุณหลิม ก็ไปด้วย จนถึง พ.ศ.๒๕๓๘ คุณหลิมไม่ว่าง แต่คุณทัณฑ์ก็ไปด้วยยังคงสนุกสนานเช่นเคย เวลาลินซื้อของฝากใคร ๆ คุณทัณฑ์ก็ให้ซื้อฝากคุณหลิมทุกอย่าง บ่นที่คุณหลิมไม่ได้ไปด้วย

พ.ศ.๒๕๔๒ นี้ ลินก็จะไปอีก เสียดายที่ไม่มีคุณทัณฑ์ คุณทัณฑ์คงไปดีแล้วตามที่พระพุทธเจ้าตรัส คงเหลือแต่คุณหลิมและลิน เราจะไปด้วยกันตามเคย พวกเราคงคิดถึงคุณกุทัณฑ์มาก

กุลิน

แด่ น้องกุทัณฑ์

ระลึกถึงคำเตือนของท่านอาจารย์ "จงอยู่กับปัจจุบัน" อดีตผ่านไปแล้ว แต่ความเป็นปุถุชนทำให้อดที่จะคิดถึงไม่ได้ คิดในด้านอกุศล ก็เกิดเศร้าหมอง คิดในด้านกุศลก็เกิดปิติ ความดีของคนที่ดีต่อเราอย่างเสมอต้นเสมอปลาย การระลึกถึงเกิดขึ้นได้แม้จะเป็นอดีต ความอาลัยเป็นทุกข์ แต่มักจะมีความสุขแฝงอยู่ เมื่อคิดถึงคุณความดี ความรัก ความห่วงใยที่มีต่อกันระหว่างพี่น้อง "น้องกุทัณฑ์" คิดแล้วใจหาย เรื่องราวต่างๆ ของน้องในความทรงจำของพี่มัยมีมากมาย การกุศลต่างๆ เพียงเล่าให้ฟังก็จะได้ยินว่า "ผมด้วย" ความทรงจำที่ไม่ลืม นานมากแล้วได้ไปที่วัดโปรดสัตว์ จังหวัดอยุธยา (เป็นวัดประจำตระกูล "สนิทวงศ์") ตั้งอยู่ติดแม่น้ำ โบสถ์งดงามและเก่าแก่ อัฐิ คุณพ่อเรา (ม.ร.ว.ตั้น สนิทวงศ์) บรรจุที่นี่ เดินไปที่โบสถ์บริเวณรอบโบสถ์ ต้นไม้ต้นหญ้าขึ้นรก มีเศษอาหารเททิ้งไว้ พี่หรัด (คุณหญิงณพรัตน์ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา) ปรารภว่า จะทำอย่างไรดี และก็ "ผมด้วย" เราได้รวมเงินกันอย่างเพียงพอก้อนหนึ่ง ฝากประจะธนาคารกรุงเทพ สาขาอยุธยา น้องกุทัณฑ์เป็นผู้จัดการเปิดบัญชีใช้แต่ดอกผลในการรักษาความสะอาดและตบแต่งต้นไม้บริเวณรอบโบสถ์ ทุกๆ เดือนทางวัดจะได้รับเงินจากธนาคารเป็นประจำจนถึงปัจจุบันนี้ และตลอดไป รายการนี้มี พี่นิด (ม.ล. หญิง จินดิต สนิทวงศ์ ถึงแก่กรรมแล้ว) พี่หรัด พี่มัย และ"ผมด้วย" น้องกุทัณฑ์ บริเวณรอบโบสถ์ดูสะอาดเรียบร้อยดีตลอดมา ทุกครั้งที่ไปวัดโปรดสัตว์ได้เห็นก็จะเกิดปิติ ปกติ พี่หรัด พี่มัยจะไปทำบุญที่วัดโปรดสัตว์อยู่เสมอ เมื่อส่งข่าวก็จะ "ผมไปด้วย" และได้ร่วมกันเลี้ยงพระ นี้เป็นเพียงเรื่องหนึ่งในอีกหลายเรื่องในการได้ทำกุศลร่วมกัน ซึ่งอยู่ในความทรงจำของพี่มัยตลอดมาและตลอดไป

น้องรัก ผลของกุศลที่น้องกุทัณฑ์ได้บำเพ็ญแล้วตลอดชีวิต ความโอบอ้อมอารีช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่เลือกชั้นวรรณะอันเป็นอุปนิสัยของน้อง ผลของกุศลย่อมเป็นปัจจัยแก่น้องกุทัณฑ์ในภพหน้าแน่นอน

ด้วยอาลัย-รักจากพี่มัย

ม.ล. หญิงชมัย (สนิทวงศ์) กรลักษณ์

ระลึกถึง ม.ล. กุทัณฑ์ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา

เมื่อเช้าวันจันทร์ที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๔๒ ได้รับโทรศัพท์ทางไกลจากคุณกระเช้ารัตน์ แจ้งว่า หม่อมได้ถึงแก่กรรมเสียแล้ว โดยการเข้านอนแล้วก็หัวใจวายไปเลย ทันทีที่ทราบข่าวก็รู้สึกตกใจ และเสียใจเป็นอย่างยิ่ง ทั้งๆ ที่รู้ว่า หม่อมเป็นโรคหัวใจมาหลายปีแล้ว เหตุการณ์เช่นนี้ก็คงจะเกิดขึ้นในวันใดวันหนึ่ง แต่พอตั้งสติก็คิดได้ว่า การจากไปของหม่อมครั้งนี้ใครๆ ก็พูดกันว่าหม่อมเป็นคนมีบุญทีเดียว เพราะจะไม่ต้องเจ็บทรมานอีกต่อไป

เราทั้งสองรู้จักชอบพอกับหม่อมมาเป็นเวลากว่า ๔๐ ปีแล้ว ได้เห็นว่าหม่อมเป็นคนที่มีน้ำใจและอัธยาศัยดีมาก ชอบ entertain และอะไรต่าง ๆ ที่พอจะช่วยเหลือเพื่อนฝูงได้ หม่อมก็จะทำทันทีด้วยความเต็มใจ หม่อมเป็นเพื่อนที่ดีของเราทั้งสอง เมื่อต้องมาจากไป เราก็รู้สึกอาลัยมากทีเดียว

และสุดท้ายนี้ ก็ขอให้ดวงวิญญาณของหม่อมจงไปสู่สุคติในสัมปรายภพด้วยเทอญ

ณรงค์-จิรภา ศักดาทร

พี่ท่านชาย และเทวาพ

พวกเราได้ทราบข่าวด้วยความตกใจ และเสียใจอย่างสุดซึ้ง ในการจากไปของพี่หม่อม พี่ต้องใจมาก เพราะพวกเราพูดถึงพี่จินต์ พี่ประวัติ พี่และพี่หม่อม พี่ติ๋ว แหม่มทุกครั้งที่เราพบกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ตุ๋มและสมพรได้คิดถึงพี่น้องเล็กเสมอ ยังเรียกลูกมาดูว่าจำพี่เล็กได้ทั้งนี้เปล่า รูปโฉมหน้าในเมืองสารต่าง ๆ จะเอาให้ลูก ๆ ดูทุกครั้ง และเท่าที่ทำได้ให้ลูกพี่และพี่หม่อม ตุ๋มเล่นของว่าเป็นครอบครัวที่ดีอบอุ่นยิ่ง และจะจำเอาไว้เป็นแบบอย่าง สำหรับครอบครัวของตนเอง

เมื่อว่าพี่หม่อมจะจากไปแล้ว ขอให้พี่และน้องเล็กอย่าลืมว่า ยังมีพวกเรา และเพื่อน ๆ หลายคนที่อยู่แดนไกล พร้อมที่จะให้กำลังใจและความอบอุ่นสำหรับครอบครัวพี่ตลอดไปเสมอ เท่าเดิม

ด้วยความรัก

สมพร - ตุ๋ม และ

ชาวคณะที่เมืองยอร์ค.

*

ขอฝากเงินมาร่วมทำบุญในงานของพี่หม่อมด้วยนะ

ตุ้ม

We share your loss
and extend
our deepest sympathy
to you
and your family.

กราบเรียนคุณอาผู้หญิง และครอบครัว.

พวกเราเสียใจมากในการจากไปของอาหม่อมค่ะ
อาหม่อมเป็นผู้ที่พวกเราเคารพรักมากค่ะ.

ส้อย สิตตโดชารัชช์ และครอบครัว.
22 มค 42.

Dearest คุณป้า,

It seems the deepest feelings
are the hardest to convey,
But hopefully you'll understand
what words can never say...
So many thoughts are there with you
in sympathy today.

We are so sorry about your sudden loss. Uncle Mum will always have a special place in our hearts. He truly was a magnificent man. We send you & your family our love and deepest sympathy.

Much love,
อ้อย, David, Preston &
Madison Lee

R. B. S. C.
ราชกรีฑาสโมสร

The Royal Bangkok Sports Club
1 Henri Dunant Street, Bangkok 10330. Tel. 2510181 & 2516026
Fax: (662) 2554158 Telex: 21565 RBSC TH

Bangkok ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๒

เรื่อง ขอแสดงความเสียใจ

เรียน คุณกระเช้ารัตน์ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา

สมาคมฯ ได้ทราบข่าวมรณกรรมของ ม.ล. กุทัณฑ์ สนิทวงศ์ ด้วยความเศร้าสลดใจเป็นอย่างยิ่ง ท่านผู้นี้เป็นสมาชิกของสมาคมฯ และเป็นที่รู้จักเป็นอย่างดีในบรรดาสมาชิกของสมาคมฯ

คณะกรรมการอำนวยการทั่วไปสมาคมราชกรีฑาสโมสร ขอแสดงความเสียใจมายังท่านและครอบครัว และขอร่วมความทุกข์โศกในการสูญเสียในครั้งนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ประทีป จิรกิติ)
อุปนายกสมาคม

ปจ/มว

แด่...ผู้มีพระคุณ

โรงเรียนสายปัญญา ในพระบรมราชินูปถัมภ์ ได้รับเกียรติจากเจ้าภาพให้เขียนคำไว้อาลัยท่าน ม.ล.กุทัณฑ์ สนิทวงศ์ เป็นบุตร ม.ร.ว.ตั้น สนิทวงศ์ และเป็นหลานของพระองค์เจ้าสายสนิทวงศ์ ซึ่งเป็นผู้ให้กำเนิดโรงเรียนสายปัญญา โดยในปี พ.ศ.๒๔๕๙ หลังจากที่พระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าสายสนิทวงศ์สิ้นพระชนม์ได้ ๑ ปี ทายาทได้พร้อมใจยกตำหนักของพระองค์ท่าน พร้อมด้วยที่ดินบริเวณใกล้ เคียงให้เป็นของรัฐบาล เพื่อจัดเป็นสถานศึกษาของกุลสตรี และพระเจ้าน้องยาเธอกรมพระยาชัยนาทนเรนทร ซึ่งเป็นพระนัดดาได้นำความขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณาพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เพื่อขอพระราชทานนามสำหรับโรงเรียน ทรงพระอนุโมทนาและโปรดเกล้าฯ พระราชทานนามโรงเรียนว่า “สายปัญญา”

หลังจากจัดตั้งโรงเรียน ทายาทราชสกุล “สนิทวงศ์” ยังให้ความอนุเคราะห์ กับโรงเรียนเป็นการถวายพระกุศลมาโดยตลอด ซึ่งปัจจุบันโรงเรียนมีอายุ ๘๒ ปีเศษ นับได้ว่าเป็นความกรุณาที่ยิ่งใหญ่และยาวนาน ท่าน ม.ล.กุทัณฑ์ สนิทวงศ์ เป็นผู้หนึ่งที่ให้ความอนุเคราะห์ ดูแล เอาใจใส่อย่างสม่ำเสมอ ท่านมอบทุนการศึกษาให้กับนักเรียนโดยผ่านมูลนิธิสายปัญญาสมาคม ฯ เป็นประจำทุกปี บริจาคครุภัณฑ์ห้องเรียนวิชาเย็บ - ปัก - ถัก - ร้อย เพื่อฝึกให้นักเรียนเป็นกุลสตรีเป็นคนละเอียดอ่อน ประณีต และสะอาดเรียบร้อยมีระเบียบวินัย เพื่อรักษาขนบ ธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมไทย จำนวน ๒๘๐,๐๐๐ บาท (สองแสนแปดหมื่นบาทถ้วน) ท่านยังให้เกียรติกับโรงเรียนด้วยการมาร่วมกิจกรรมที่สำคัญ ๆ อย่าง สม่ำเสมอ

พวกเราชาวสายปัญญาซาบซึ้งในพระคุณของท่านเป็นอย่างมาก การสูญเสียท่านในครั้งนี้นับเป็นการสูญเสียที่ยิ่งใหญ่สำหรับพวกเราชาวสายปัญญา คงไม่มี สิ่งใดที่จะตอบแทนพระคุณท่านได้ดียิ่งไปกว่าการปฏิบัติหน้าที่ของพวกเราให้ดีที่สุด ช่วยกันรักษาชื่อเสียงของความเป็นสายปัญญาให้ยืนยงยิ่งยาวนานให้สมกับที่ท่านได้ให้ความกรุณาต่อโรงเรียน

พวกเราขอน้อมจิตอธิฐาน ให้กุศลผลบุญของท่าน ม.ล.กุทัณฑ์ สนิทวงศ์ ที่ได้บำเพ็ญมาตลอดชีวิตจงดลบันดาลให้ดวงวิญญาณอันบริสุทธิ์ของท่านไปสู่สุขคติในสัมปรายภพด้วยเทอญ

คณะครู - อาจารย์ นักเรียน
โรงเรียนสายปัญญา ในพระบรมราชินูปถัมภ์

เมื่อคุณกุทัณฑ์เป็นครู...

คุณกุทัณฑ์ หรือหม่อมหลวงกุทัณฑ์ สนิทวงศ์ หรือคุณหม่อม เธอเป็นครู เป็นครูจริง ๆ และเป็นครูสำคัญอีกด้วย เพียงแต่ว่าอาจจะไม่ทุกคนไปจะยอมรับว่าเธอเป็นครู

ความเป็นครูของเธอเริ่มขึ้นเมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๒ เริ่มด้วยชีวิตของเธอทีเดียว ชีวิตที่ละร่างเธอไปอย่างเงียบเชียบ และกะทันหันที่สุด

ก่อนหน้านั้นเพียง ๒ วัน เธอยังนั่งพูดนั่งคุยนั่งฟังอยู่อย่างคนปกติ ไม่มีร่องรอยของการจะจากไปอย่างไม่มีวันกลับ เธอสงบ เธองดงามด้วยกิริยาวาจาที่หายากในผู้ชายไทยสมัยนี้ เป็นลักษณะท่าทีที่ทำให้คนห้องกระจกยอมต้อนรับด้วยจริงใจ และห้องกระจกนั้นใครก็รู้ว่าคือถ้ำเสือ

เมื่อเจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราชเสด็จไปจังหวัดอุบลราชธานี เพื่อทรงถวายผ้าพระกฐิน ในปี พ.ศ. ๒๕๔๑ นี้เอง คุณหม่อมก็ได้ตามเสด็จร่วมทางไปกับคณะห้องกระจกด้วยโดยรถบัสใหญ่คันเดียวกันตามธรรมเนียมของห้องกระจกที่ไปไหนไปด้วยกันไม่มีพรากจากกันโดยเด็ดขาด ระหว่างการเดินทาง คุณหม่อมเป็นคนว่าง่าย เช่นเดียวกับสุภาพบุรุษอีก ๒ - ๓ คน ที่ต้องยอมว่าง่าย เพราะอีก ๓๐ กว่าคนนั้นเป็นผู้หญิง ไม่มีทางสู้ได้ดังนั้นคุณหม่อมจึงต้องร้องรำทำเพลงไปตามเสียงเรียกร้องของเพื่อนสุภาพสตรี แต่ก็เห็นชัดว่าเธอร่าเริง ไม่เงียบเชียบเหมือนปกติ ห้องกระจกทุกคนก็ดีใจที่ทำให้เธอเป็นเช่นนั้นได้

เสียงจากสายของน้องหญิงคนเดียวของเธอ คือคุณทัศมนธรของห้องกระจกในตอนเช้ามาก ๆ ของวันที่ ๑๘ มกราคม ทำให้คุณหม่อมเธอเป็นครูคนสำคัญอีกคนหนึ่งในทันที "คุณหม่อมไปจากเราแล้วค่ะ" เพียงเท่านี้ก็เข้าใจได้ทันที ความตายเป็นเช่นนี้เอง มาถึงเมื่อไรก็ได้ วินาทีใดวินาทีหนึ่งก็ได้ อย่าประมาทเป็นอันขาด คุณหม่อมเธอมาเป็นครูอีกผู้หนึ่งของเราแล้ว เธอสอนเราอีกแล้ว เตือนเราอีกแล้ว

คนพาลหาเฉลียวรู้ ผู้ตัดรอนคือความตาย
ย่อมทำคนทั้งหลาย ให้อยู่ในอำนาจแห่งตน

ค่ะ คุณหม่อม พี่ ๆ น้อง ๆ ห้องกระจก จะตั้งใจเป็นลูกศิษย์ที่ดีต่อไป เพื่อกุศลเกิดแก่คุณหม่อมมาก ๆ

"ห้องกระจกวัดบวรนิเวศวิหาร"

๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๒

พ่อหม่อม.....

วินาทีแรกที่ได้รับรู้ อึ่งมึนไปหมดไม่คิดว่าจะได้รับข่าวนี้ มันเป็นวินาทีแห่งความสูญเสียครั้งยิ่งใหญ่ รวดเร็วและกระทันหัน พ่อจากไป จากไปจริง ๆ เป็นความรู้สึกที่ไม่เคยประสบมาก่อน วินาทีนั้นคิดถึงพ่อมากที่สุด

พ่อเป็นตัวอย่างที่ดีที่สุดของความอดทน การต่อสู้ พ่อสู้ยิบตา สู้จนวาระสุดท้ายเพียงเพื่อต้องการให้แม่และลูก ๆ ได้รับสิ่งที่ดีที่สุด ชีวิตพ่อไม่เคยหยุดนิ่งตั้งแต่อึ่งจำความได้ อึ่งจะไปไหนต่อไหนกับพ่อตลอด อึ่งจึงเสมือนเป็นลูกติดพ่อ พ่อเป็นแบบอย่างของชีวิตลูกผู้ชายอย่างแท้จริง พ่อมีความซื่อสัตย์ ขยัน อดทน มีน้ำใจ และเสียสละเพื่อส่วนรวม ประสบการณ์และความทรงจำต่าง ๆ ที่อึ่งมีต่อพ่อจะยังคงอยู่ตลอดไป

ทุกวันนี้อึ่งได้แรงบันดาลใจจากพ่อ อึ่งพยายามสร้างตัว สร้างชีวิตใหม่ ทุ่มเททั้งแรงกายและแรงใจในสิ่งที่พยายามสร้างขึ้นมาโดยอึ่งจะนึกถึงพ่ออยู่เสมอ คิดถึงสิ่งที่พ่อชอบ สิ่งที่จะทำให้พ่อภาคภูมิใจว่าลูกชายของพ่อคนนี้สามารถทำได้ แต่ความภาคภูมิใจของพ่อยังไม่ทันถึงที่สุด และอึ่งยังไม่สามารถตอบแทนพระคุณของพ่อได้พ่อก็จากไปเสียแล้ว แต่อึ่งเชื่อว่า พ่อได้ไปพบความสุขที่แท้จริงแล้ว พ่อครับ.....อึ่งคิดถึงพ่อมาก ขอให้พ่อได้รับรู้ว่าอึ่งเป็นนักสู้เต็มตัวได้ทุกวันนี้ก็เพราะพ่อแต่เหนือสิ่งอื่นใดทั้งหมด คำสอนของพ่อ ที่อึ่งได้รับทราบอยู่อย่างสม่ำเสมอก็คือ พ่อขอให้ลูกเป็นคนดีนะ

รักพ่อตราบชั่วชีวิต

อึ่ง

(ธานัย สนิทวงศ์ ณ อยุธยา)

จดหมายไว้อาลัยพ่อหม่อม

พ่อที่รักที่สุดของหนู

ในความรู้สึกของหนูนั้น ไม่มีใครอีกแล้วที่รักลูก ๆ หลาน ๆ เท่าพ่อหม่อมคนนี้ พ่อจะทำอะไรก็คิดถึงแต่ลูกอยู่เสมอ ไม่ว่าหนูจะอยู่ที่ไหนพ่อจะต้องโทรศัพท์มาหาหนูอยู่เสมอ อย่างน้อยอาทิตย์ละ ๒-๓ ครั้ง บางวันก็มากกว่า ๓ ครั้ง พ่อและหนูเวลาเรามีปัญหาอะไรเราจะปรึกษากันอยู่เสมอ พ่อจึงเปรียบเสมือนเป็นทั้งพ่อและเพื่อนอยู่ตลอดเวลา

คืนวันสุดท้ายก่อนพ่อจะจากไป เป็นวันที่หนูกำลังย้ายกลับจากหาดใหญ่มาอยู่กรุงเทพฯ ก่อนที่จะเดินทางต่อไปอยู่ประเทศญี่ปุ่น พ่อมารับหนูที่สนามบินตามปกติทุกครั้งที่หนูเข้ากรุงเทพฯ ซึ่งคืนนั้นเป็นครั้งสุดท้ายที่หนูได้กอดพ่อในขณะที่พ่อยังมีชีวิตอยู่ ถ้าหนูทราบก่อนหน้านั้นหนูจะไม่ยอมจากพ่อไปเลย หนูรู้สึกว่ายังตอบแทนพระคุณพ่อไม่มากพอและไม่สมกับที่พ่อมีพระคุณเลี้ยงดู คอยห่วงใย ดูแลไม่ว่าจะเรื่องอะไรก็ตาม หนูจำคำสั่งสอนที่พ่อพร่ำสอนเสมอว่า "คนเราจะเป็นคนดีได้จะต้องรู้จัก ซื่อสัตย์ ขยัน กตัญญู แล้วเราจะได้เจริญ ตกน้ำไม่ไหล ตกไฟไม่ไหม้" หนูจะจดจำและสอนลูก ๆ หลาน ๆ ต่อ ๆ ไปค่ะ

การที่พ่อจากไปนั้นเป็นการสูญเสียครั้งใหญ่ที่สุดของหนูไม่มีสิ่งใดเทียบเท่าแต่หนูก็ปลอบใจตัวเองเสมอว่าพ่อไปอยู่ในที่ที่สบายกว่า พ่อเคยพูดกับหนูว่า ปีนี้ (๒๕๔๑) เป็นปีที่พ่อทำบุญมากที่สุด ใครชวนไปทำบุญที่ไหน วัดไหน จะไปด้วยหมด ดังนั้นหนูคิดว่าพ่อมีบุญเหลือเกินที่จากไปโดยไม่ต้องเจ็บและทรมานมาก หนูเห็นพ่อนอนยิ้มเหมือนคนนอนหลับธรรมดา (นอนอย่างสบายด้วย) และป่านนี้พ่อคงไปอยู่บนสวรรค์กับคุณย่าแล้วตามที่พ่อต้องการเพราะพ่อรักคุณย่ามากพ่อคงคอยมองลงมาดู ลูก ๆ หลาน ๆ จากสวรรค์ มาคอยคุ้มครอง ช่วยเหลือเมื่อพวกเราต้องการและตลอดไป

จาก...หนูใหญ่...

(ชรัยลักษณ์ มนตริวัต)

จดหมายไว้อาลัยให้พ่อที่รักยิ่ง

พ่อจ๋า ! แม้ว่าบางครั้งพ่อจะขี้โมโห อารมณ์ร้าย และไม่มีเหตุผลก็ตาม เพราะคนเราจะสมบูรณ์แบบไปหมดทุกอย่างนั้น เป็นไปไม่ได้ แต่พ่อก็มีส่วนอื่น ๆ ที่ดีมาก ๆ พ่อเป็นพ่อที่ดี อบรมสั่งสอนลูกให้รู้อะไรควรไม่ควร ได้อย่างถูกต้องและเป็นแบบฉบับที่เราควรจะรู้ควรจะเป็น

ทุกวันนี้ เล็กยอมรับจริง ๆ ว่า ทั้งหมดทั้งมวลที่พ่อสอนเล็กมา เล็กนำไปใช้อบรมนิสิตนักศึกษาตามสถาบันต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี พ่อรู้ไม๊ว่า นอกเหนือจากความอารมณ์ร้อนของพ่อแล้ว สิ่งที่เหลือแทบจะมีแต่ความดีทั้งหมดทั้งสิ้น พ่อจะหยิบยื่นสิ่งที่ดีที่สุดให้ลูกและคนอื่นก่อนเสมอ ไม่ว่าพ่อจะต้องทนทุกข์ทรมานไม่สบายใจเพียงไร พ่อเป็นคนใจกว้างมาก มักจะถ่ายทอดบอกกล่าวสิ่งที่ดีและความอารมณ์ดีแก่ผู้คนเสมอ บางครั้งจึงเหมือนพ่อเป็นคนพูดมาก แต่ที่จริงแล้วพ่อพยายามสร้างบรรยากาศที่ดีต่างหากเล่า

พ่อสอนลูกให้เข้าใจสังคม เห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีน้ำใจ ดูแลสิ่งต่าง ๆ ของผู้อื่นเสมือนหรือยิ่งกว่าของรักของตัวเอง ทำตัวติดดิน เข้ากับผู้คนได้ทุกชั้นวรรณะ ไม่เกี่ยงงาน ไม่หยิ่งทะนงตน สปอร์ตกับผู้อื่น อ่อนหวานนุ่มนวล เข้าอกเข้าใจผู้ที่ด้อยกว่า เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือผู้ที่ทุกข์ยาก นอบน้อมถ่อมตนยอมเป็นผู้แพ้ ยอมรับทุกสถานการณ์ได้พ่อไม่เคยให้ลูกต้องเรียนได้ดีเลิศหรือเป็นที่หนึ่งตลอดไป พ่อจะดีใจถ้าเราไม่ได้เป็นที่หนึ่งหรือยอดเยี่ยมในทุก ๆ เรื่อง พ่อบอกว่า พ่อดีใจที่พี่หนูไม่สอบได้ที่ ๑ อีก เพราะหนูต้องเรียนรู้การเป็นที่ ๒ เรียนรู้ความไม่สำเร็จสมหวัง พ่อไม่เคยอยากให้เล็กต้องเรียนได้ เอ พ่อบอกว่าเรียนแต่พอผ่านก็พอนะลูก แต่ประสบการณ์ชีวิตนั้นสำคัญที่สุด...เพื่อนไปไหน ไปกัน...เพื่อนทำอะไร ทำกัน แต่รู้ว่าแค่ไหนที่พอเหมาะพอดี ไม่มีพิษภัยแก่ชีวิต ลูกต้องทานได้ทุกอย่าง...อยู่ได้ทุกที่คบได้ทุกคนอย่ามีความไม่พอใจใดๆไม่ให้มีลำเอียงแก่ผู้คน...สถานที่...สิ่งของ...หรือสถานการณ์ใดๆ เล็กต้องกินอะไรก็ได้ อยู่ที่ไหนก็ได้ เข้ากับใครก็ได้ ทำอะไรก็ได้ด้วยความจริงใจ ซื่อสัตย์ ขยัน อดทน และ กตัญญูนะลูก

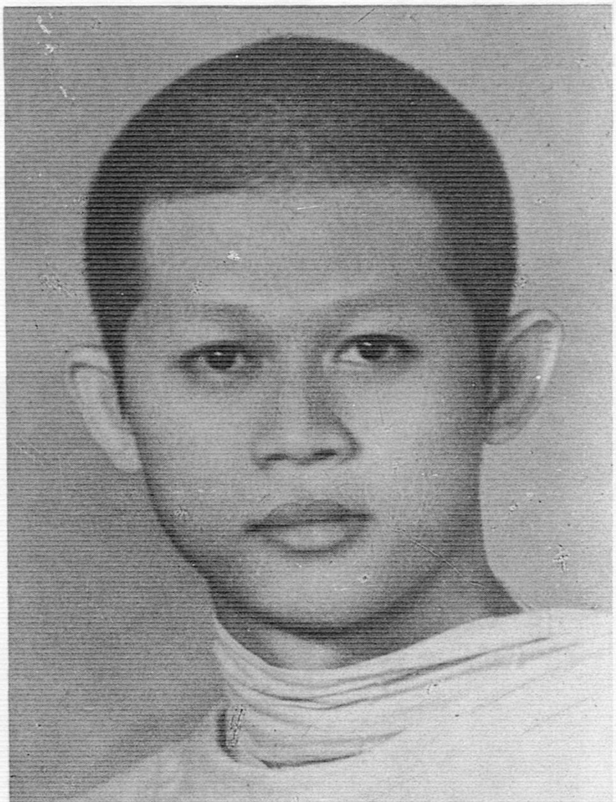
พ่อจ๋า ! เล็กไม่คิดว่า พ่อจะเป็นพ่อที่ดีเหลือเกิน เล็กสนิทกับพ่อมากมากที่สุดเลย พ่อจะถ่ายทอดทุกอย่างให้ เล่าเรื่องราวต่างๆ ในชีวิตพ่อให้เล็กฟังเป็นบทเรียน พ่อสอนให้เล็กเก็บเงินแล้วทำบุญ พ่อสอนทุกอย่างแม้กระทั่งเรื่องความรัก ความสัมพันธ์ การประคองรัก การตัดใจจากความรัก ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นสมบัติอันล้ำค่าแก่จิตวิญญาณเล็กมาก พ่อหล่อหลอมอบรมนิสัยเล็กให้เป็นคนไม่คิดมาก ดูแลสุขภาพ เป็นคนร่าเริง อดทน พยายามปล่อยวาง ใฝ่รู้ และมีบุคลิกนิสัยเป็นตัวของตัวเองมากมาก ทำให้ทุกวันนี้เล็กมีแต่เพื่อนแท้อยู่รอบๆ มากมายพ่อรู้ไม๊...? ว่า ไม่มีอะไรที่ดีและมีค่าไปกว่านี้แล้วจ้ะ

รักพ่อมากมาก

เล็ก

(ภคกุล สนิทวงศ์ฯ)

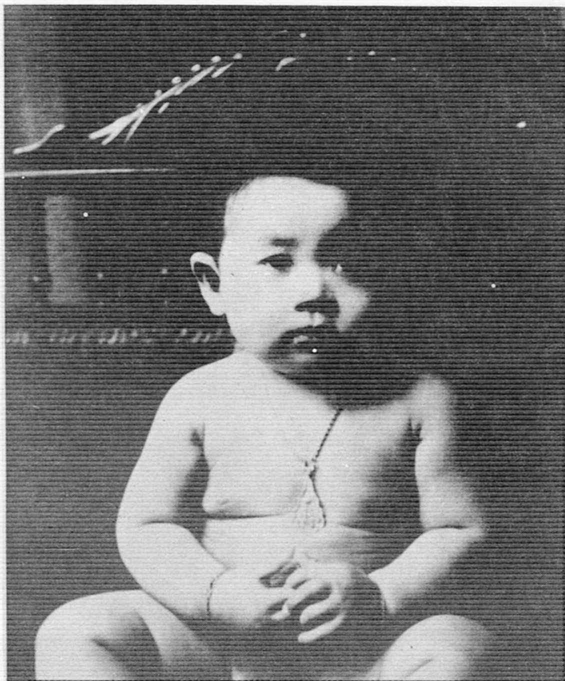

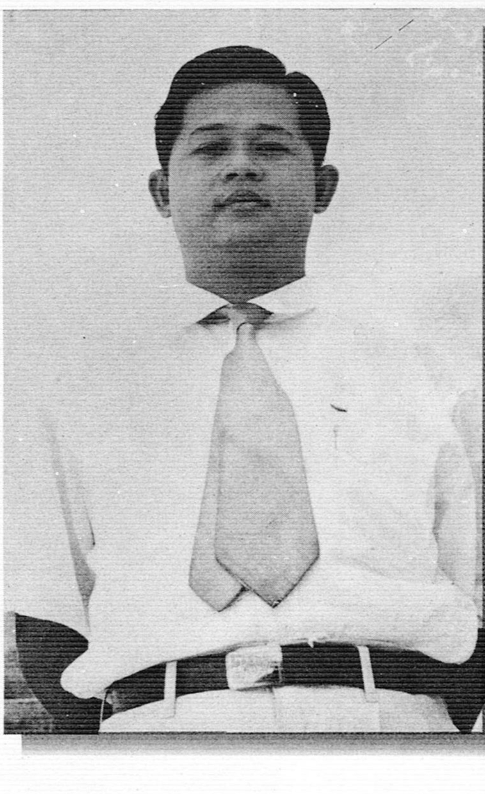
บวชครั้งแรกที่วัดไทร

ด.ช. กุทัณฑ์

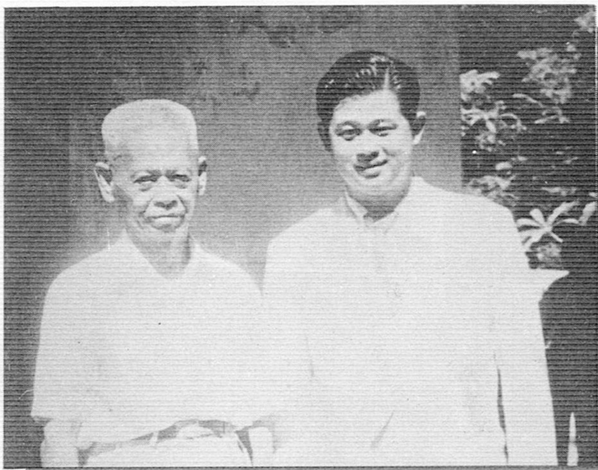

ชนะเลิศประกวดสุขภาพ ที่สภากาชาด
ได้รับเหรียญ ป.ป.ร.

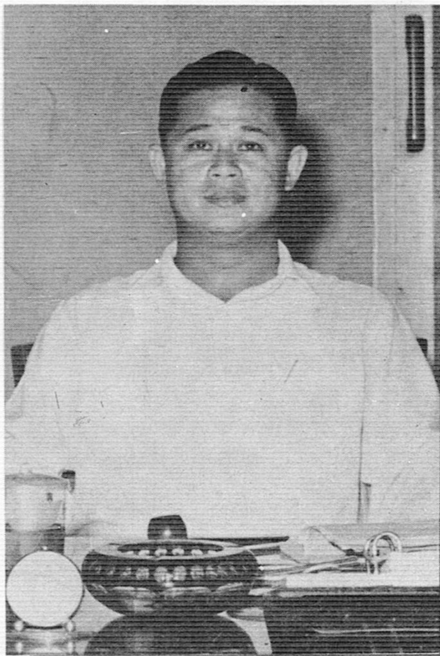

ม.ล. กุทัณฑ์ กับ กระเช้ารัตน์ แต่งงานใหม่ ๆ พ.ศ. 2496

กับคุณพ่อ ม.ร.ว. ตั้น สนิทวงศ์

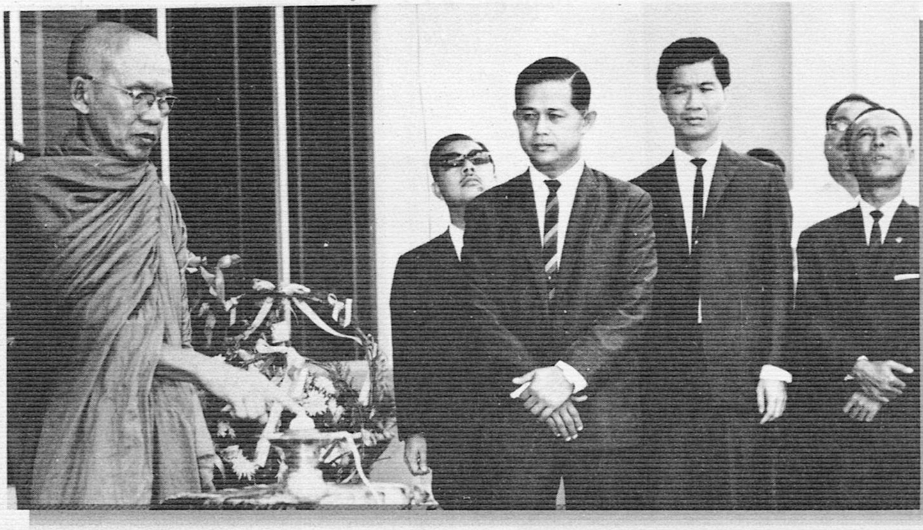

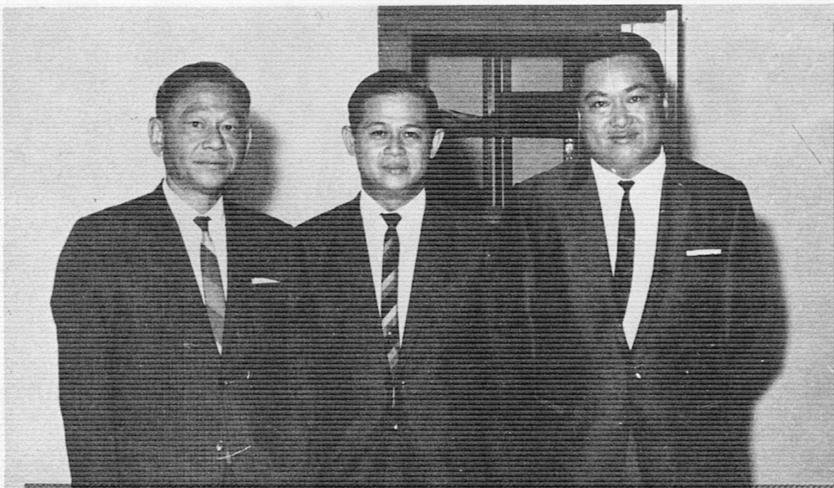
เป็นประธานทอดกฐินที่ วัดไทร (2496)

เข้าเรียนสถาบัน
สอนภาษา A.U.A.
รุ่นเดียวกับ
คุณทวีศักดิ์ เสนาณรงค์

เปิดธนาคารกรุงเทพ สาขาลาดพร้าว 8 มิ.ย. 2509

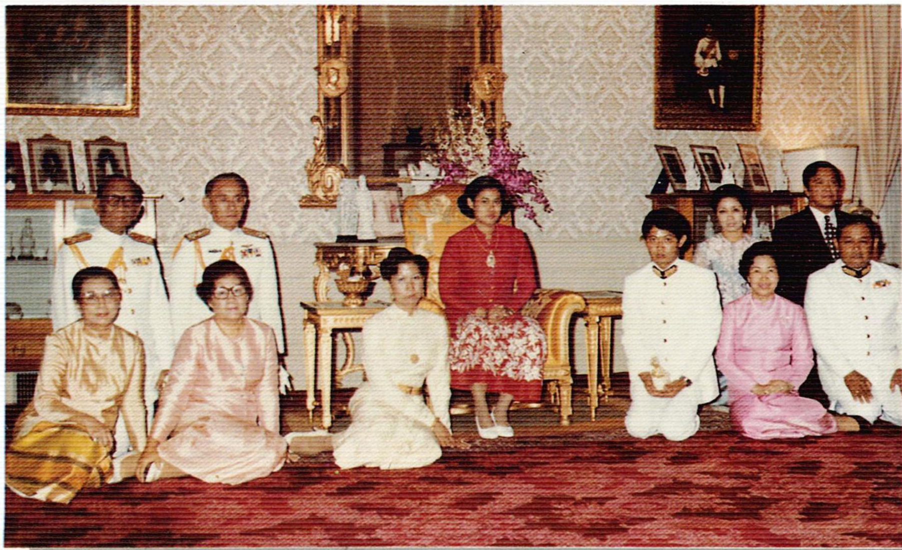

กับคุณประสิทธิ์ กาญจนวัฒน์
และ คุณชาตรี โสภณพนิช

เชียร์กีฬาฝ่ายการบัญชี
ที่สโมสรธนาคารกรุงเทพ บางนา

พระราชทานน้ำสังข์ ธานัย - สุดา

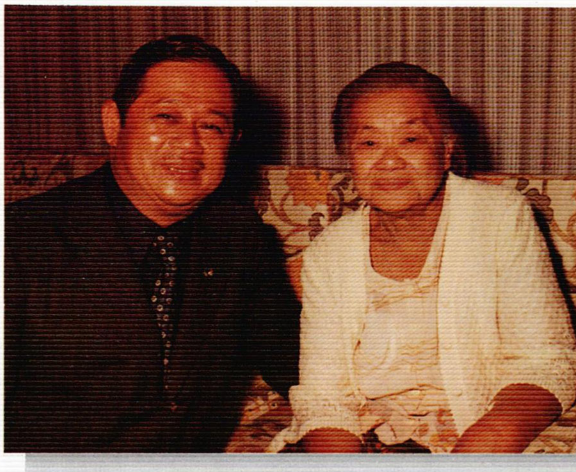
9 ส.ค. 2524

คุณพินิจ สมบัติศิริ ญาติผู้ใหญ่ที่นับถือ

กับคุณแม่ทองคำ สนิทวงศ์ ฯ

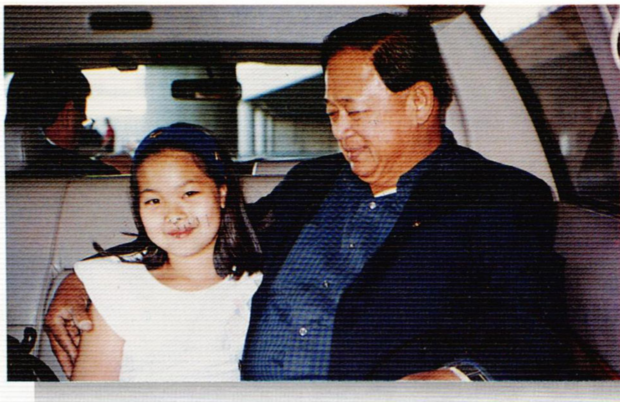

วันสู่ขอหนูใหญ่ ลูกสาวคนโต

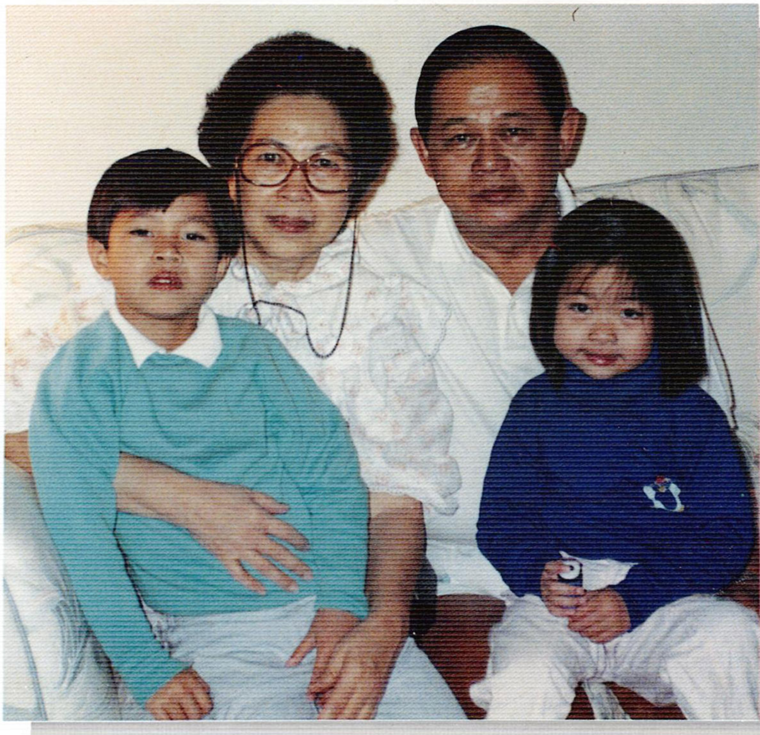

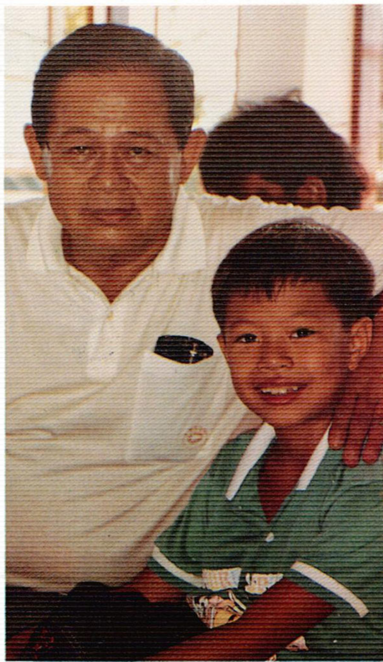
งานต้อนรับวันตรุษจีน
19 ม.ค. 2527
ของสมาคมนักธุรกิจ

ตา - หลานแก้ว ที่ ลาสเวกัส
บนรถลีมูซีนที่แก้วปรารถนา
2 เม.ย. 2538

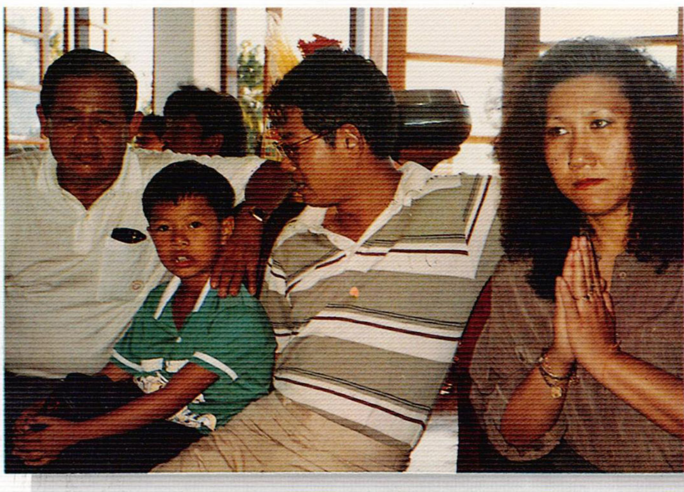

ตา – ยาย – หลานมด – หลานแก้ว
ที่แอลเอ (2532)

ตา - หลาน

ตา - หลานมด
อึ่ง - แป๋ว
ทำบุญร่วมกัน
8 ก.ค. 2533

ไปทำภารกิจเรื่องที่ดิน...ลูก ๆว่า "เป็นสิ่งที่พ่อชอบที่สุด"

กับอึ่ง ลูกชายคนเดียว

กับเล็ก วันงานจิตรลดา

งานพรรณไม้งาม

อร่ามสวนหลวง ร. 9

ธ.ค. 2540

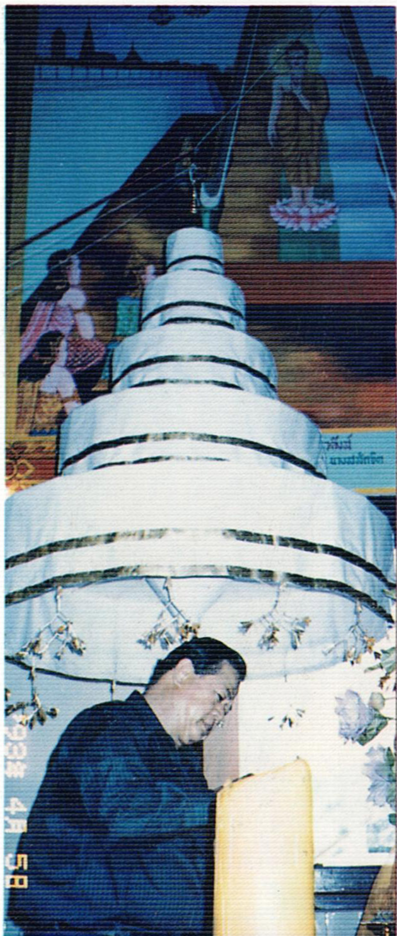

อึ่งรับปริญญาโท
Industrial Engineering
ที่ Middle Tennessee
State University พ.ศ. 2527

เล็กรับปริญญาโทที่
Pratt Institute of
Technology
ที่ New York พ.ศ. 2531

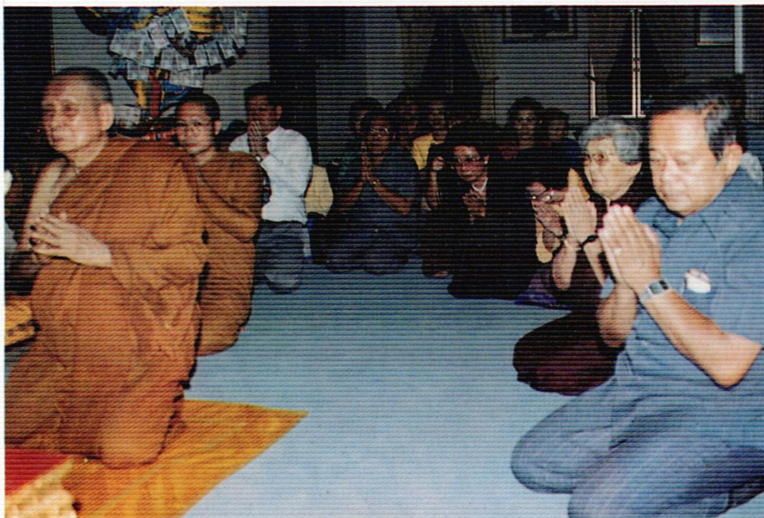

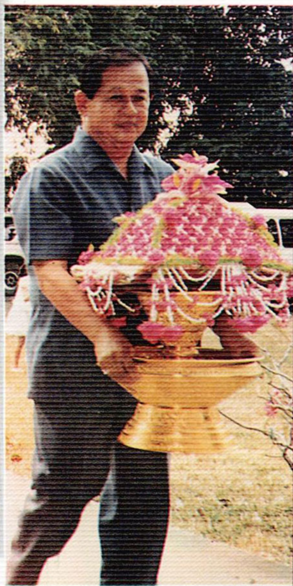
ถวายผ้าห่มองค์พระประธาน

ทำบุญทอดผ้าป่าเพื่อการศึกษา ร่วมกับโรงเรียนสายปัญญา
ในระบรมราชินูปถัมภ์ วัดบวรนิเวศวิหาร พ.ศ. 2540 โดยมี
สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช ทรงเป็นองค์ประธาน

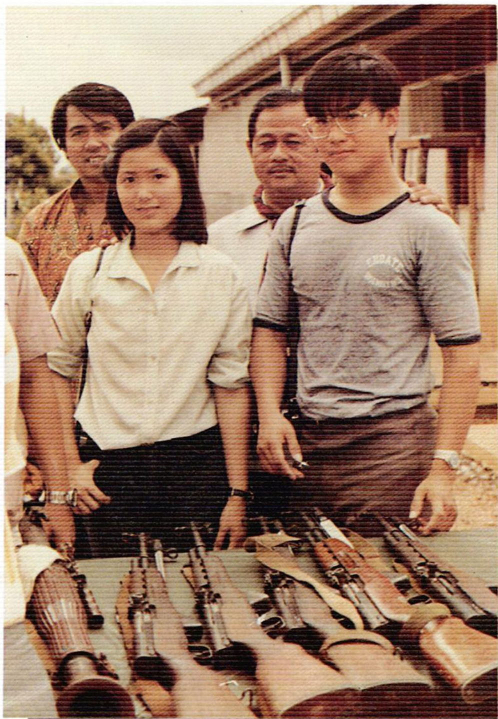
ร่วมเป็นเจ้าภาพทอดกฐิน
วัดโปรดสัตว์ (วัดต้นตระกูล
สนิทวงศ์) จังหวัดอยุธยา

รอรับเสด็จ ฯ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ
สยามบรมราชกุมารี
ในงานถวายผ้าพระกฐิน
ณ วัดอรุณราชวราราม พ.ศ. 2540

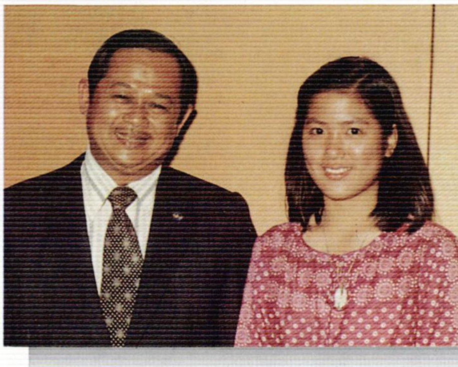
ทำบุญทอดผ้าป่าเพื่อการศึกษา ร่วมกับโรงเรียนสายปัญญา
ในระบบมราชินูปถัมภ์ วัดบวรนิเวศวิหาร พ.ศ. 2540

ประธาน – น้องเล็ก – น้องลี – ลุงหม่อม

ไปอวยพร คุณภคบุตร กับ คุณอรุณลักษม์

ลุงหม่อม กับ น้องเล็ก (สุชาดา)

ฉลองอายุ 60 ปี คุณวัฒนี คุณะเกษม 13 ก.ย. 2539

กับ ด.ร. สาธิต อุทัยศรี
ฮุสตัน อเมริกา

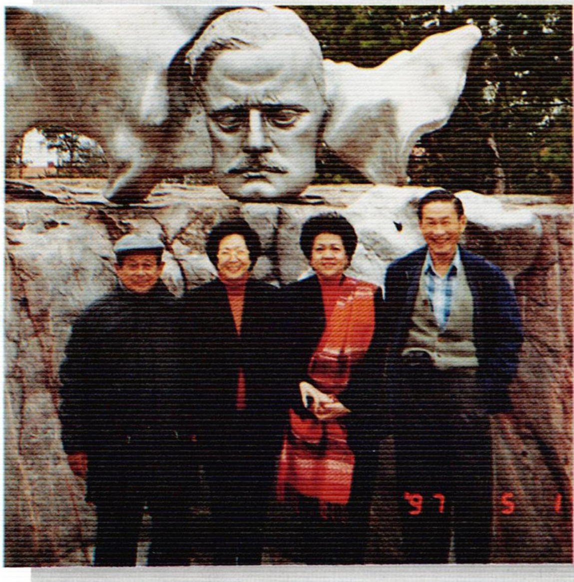
คุณณรงค์ ศักดาพร พาไปเที่ยวฮ่องกง
กับคณะของ คุณบัณฑิต บุณยะปานะ 6 ธ.ค. 2534

หาด Cobra พัทยา ปี 2532

ที่ ฟินแลนด์ กับ เพื่อนรัก B.C.C.

ตา – ยาย ที่ฟินแลนด์ (2540)

ล่องทะเลสาบโตบ้า อินโดนิเชีย กับเพื่อน B.C.C. ส.ค. 2540

กับคุณชาตรี โสภณพนิช ในงานเลี้ยงของธนาคารกรุงเทพ

อวยพรวันเกิด Boss

รับรางวัลจาก
คุณบุญชู โรจนเสถียร

รับรางวัลจาก คุณดำรงค์ กฤษณามระ

เข้าหลักสูตรลูกเสือเหล่าอากาศ รุ่นที่ 1/19 ของศูนย์สงครามพิเศษ

ชนะเลิศการแข่งขันกอล์ฟ ระหว่างธนาคาร ปี 2525

คู่กับ คุณปรีชา วสุธาร

แข่งเทนนิสระหว่างธนาคาร 12 พ.ค. 2533

30 ธ.ค. 2529 เลี้ยงอำลาผู้อำนวยการ

หม่อนเอื้องดอย
เชียงใหม่

ไปบ้านเพื่อนที่
Lakeside บางนา-ตราด

เที่ยวรีสอร์ทเขาใหญ่ ของคุณโศภี โชติกะพุกกณะ

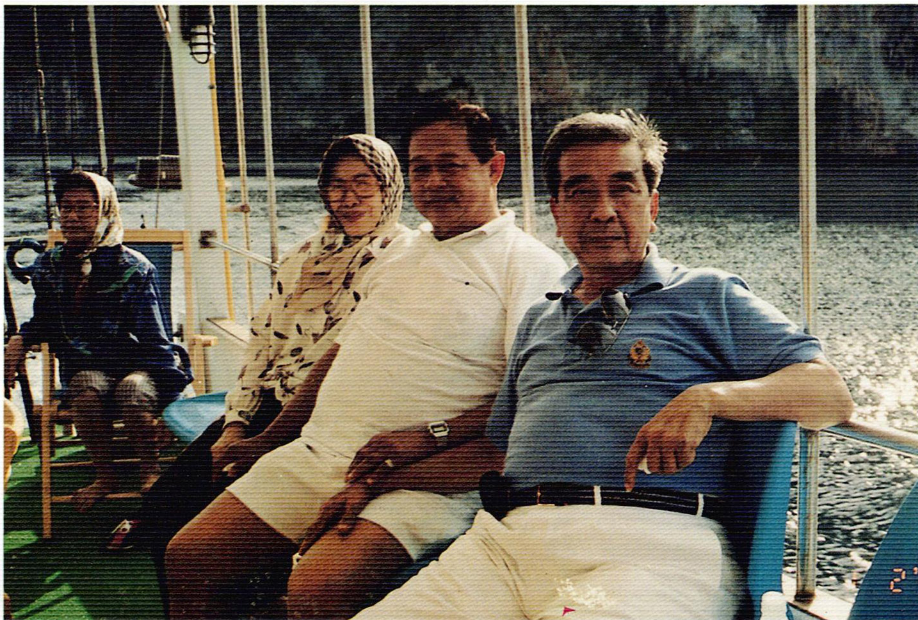
เที่ยวเขาเต่า บ้านคุณหญิงณพรัตน์ สนิทวงศ์ ฯ ประจวบคีรีขันธ์

กับลูกน้องกระเช้ารัตน์ (เจ้าหน้าที่ส่วนควบคุมมาสเตอร์เทอร์มินอล)

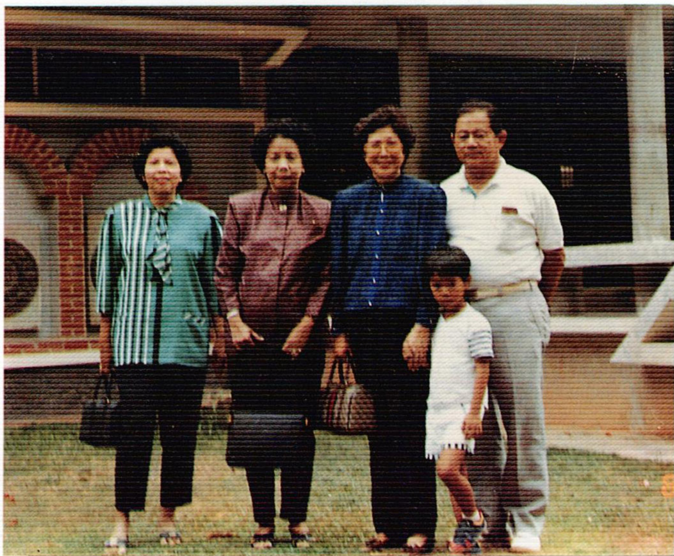
ภูเก็ต – สิมิลัน กับเพื่อนรัก

เที่ยวเกาะพีพี กับ คุณชาตรี โสภณพนิช

เที่ยวสุโขทัย
กับเพื่อน B.C.C.
พ.ศ. 2540

ตา – ยาย หลานมด
เที่ยวบ่อน้ำร้อนจันทร์สมธารา
กับคุณจิราภา ศักดาทร และ
คุณหมอมัทนา วราธร
จังหวัดระนอง 3 มิ.ย. 2531

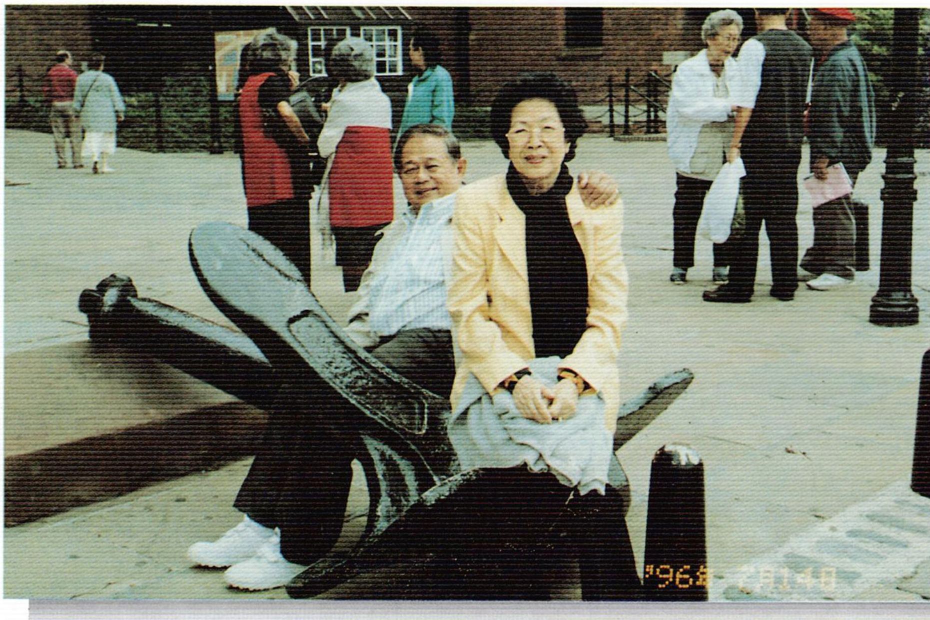
ฮ่องกง – มาเก๊า กับคณะ
คุณณรงค์ - จิราภา ศักดาทร
และ ม.ล. เติม สนิทวงศ์
พ.ศ. 2521

บนเรือเฟอร์รี่
ข้ามสู่เมืองคาวส์
บนเกาะไวท์
ประเทศอังกฤษ
12 ก.ค. 2539

ข้างทางเข้าชม
"Osborne House"
ซึ่งเป็นตำหนักที่
พระนางวิคตอเรีย
เคยประทับอยู่สมัยหนึ่ง
บนเกาะไวท์
12 ก.ค. 2539

หน้า "The Beatles Studio" เมือง Liverpool ประเทศอังกฤษ 14 ก.ค. 2539

ล่องเรือในทะเลสาบวินเดอร์เมียร์ ประเทศอังกฤษ 15 ก.ค. 2539

แอฟริกาใต้ เมืองเคปทาวน์ พ.ศ. 2536

กับคุณณรงค์ – คุณจิราภา ศักดาทร ซานฟรานซิสโก 29 มี.ค. 2536

เตรียมทูนพระบรมสารีริกธาตุ
ไว้บนศีรษะ ในวิหารเมืองสารนาถ
ซึ่งเป็นสถานที่ปฐมเทศนา

ร่วมเดินทางไปนมัสการสังเวชนียสถาน กับ คณะสนทนาธรรม
ที่เมืองสังกัสสะ ประเทศอินเดีย พ.ศ. 2526

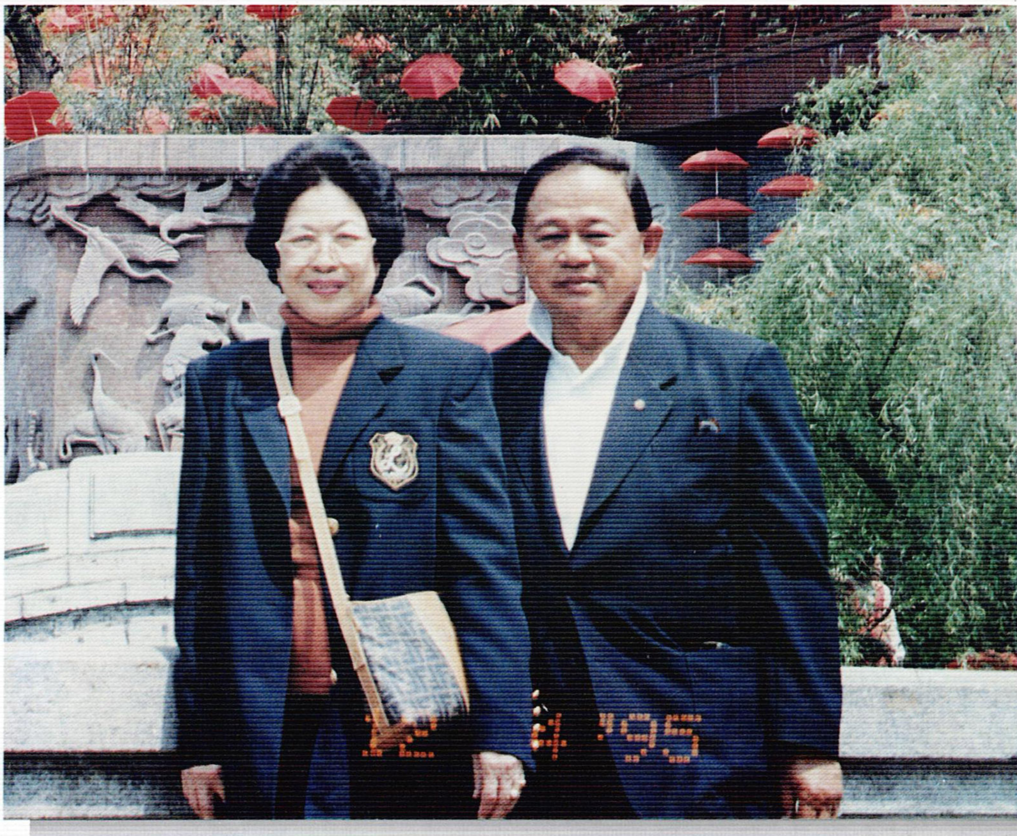
ในมหาวิหารที่เสด็จดับขันปรินิพพาน
เมืองกุสินารา

ใต้ต้นสาละหน้ามหาวิหาร

หน้ามหาวิหาร

เที่ยวเมืองจีน 12 เม.ย. 2538

กับเพื่อน ๆ ธนาคารกรุงเทพ ที่จตุรัสเทียนอันเหมิน ประเทศจีน 8 เม.ย. 2538

คุณลิน คุณกา,คุณทัณฑ์ และดิฉันได้ไปฟังธรรมะกับท่านอาจารย์สุจินต์ บริหารวนเขตต์ อยู่เป็นเวลากว่ายี่สิบปี เราพี่น้องชอบความไพเราะและมีความศรัทธามากในข้อความจากพระไตรปิฎกที่ท่านอาจารย์นำมาอธิบายเพราะสำนวนในพระไตรปิฎกเรียบเรียงได้สละสลวย ไพเราะ ลึกซึ้ง จับใจ ทำให้ผู้อ่านได้รู้ถึงผู้คนในสมัยพุทธกาลว่า ท่านเหล่านั้นเคารพบูชาพระผู้มีพระภาคเจ้าอย่างไร

พี่กุลินอ่านพระสูตรจากพระไตรปิฎกและอรรถกถาได้ทุกวันพระสูตรใดที่ดี ๆ เข้าใจง่าย ไพเราะ มีข้อคิดสอนใจที่ควรรู้ควรปฏิบัติพี่กุลินจะคัดลอกออกไว้อย่างสวยงามประณีต ดังนั้นในงานพระราชทานเพลิงศพคุณทัณฑ์ พี่กุลินพร้อมและยินดีมอบพระสูตรต่าง ๆ ที่รวบรวมไว้ให้ดิฉันนำมาลงในหนังสืออนุสรณ์ให้คุณทัณฑ์ ดิฉันขอขอบพระคุณพี่กุลิน

ทุกสูตรจากพระไตรปิฎก และอรรถกถานี้ พี่กุลินได้ศึกษาจากท่านอาจารย์สุจินต์ ท่านอาจารย์สมพร ศรีวราทิตย์ ท่านอาจารย์ปราณีต ก้องสมุทร และคุณพี่สงวน สุจริตกุล ดิฉันขอกราบขอบพระคุณทุกท่านไว้ ณ ที่นี้ด้วย

กระเช้ารัตน์ สนิทวงศ์

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺสฯ
ขอนอบน้อมแด่พระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น

ธรรมทั้งหลายมีใจเป็นหัวหน้า
ถ้าบุคคลมีใจดีแล้ว
พูดอยู่ก็ตาม ทำอยู่ก็ตาม ย่อมดี
เพราะความดีนั้น สุขย่อมตามบุคคลนั้นไป
ดุจเงาติดตามตนฉะนั้น ฯ

มัชฌิมนิกาย มัชฌิมปัณณาสก์ ๓.๒๐ ข้อ ๕๕๙

ธรรมเจตียสูตร

ลำดับนั้นแล พระเจ้าปเสนทิโกศลรับสั่งกะทีฆการายนะเสนาบดีว่า ดูกร ทีฆการายนะ ผู้สหาย ต้นไม้เหล่านี้นั้นล้วนน่าดู ชวนให้เกิดความผ่องใส สมควรเป็นที่อยู่ของผู้ต้องการความสงัดเหมือนดังว่าเป็นที่ ๆ เราเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ดูกร ทีฆการายนะ ผู้สหาย เดี๋ยวนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้าอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้นประทับอยู่ ณ ที่ไหนหนอ

ทีฆการายนะกราบทูลว่า ข้าแต่มหาราชา มีนิคมของพวกเจ้าศากยะ ชื่อว่า “เมทฬุปะ” เดี๋ยวนี้พระผู้มีพระภาคเจ้าอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้นประทับอยู่ ณ นิคมนั้น พระพุทธเจ้าค่ะฯ

ลำดับนั้น พระเจ้าปเสนทิโกศลเสด็จขึ้นทรงยานพระที่นั่งอย่างดี เสด็จจากนครนิคม โดยกระบวนพระราชยานอย่างดี เสด็จไปยังนิคมของพวกเจ้าศากยะชื่อว่า เมทฬุปะ เสด็จถึงนิคมนั้นโดยไม่ถึงวัน เสด็จเข้าไปยังสวน เสด็จพระราชดำเนินด้วยยานพระที่นั่งไปจดสุดภูมิประเทศที่ยานพระที่นั่งจะไปได้ เสด็จลงจากยานพระที่นั่งแล้วทรงดำเนินเข้าไปยังสวน ก็สมัยนั้นแลภิกษุเป็นอันมากเดินจงกรมอยู่ในที่แจ้ง ครั้งนั้น พระเจ้าปเสนทิโกศลเสด็จเข้าไปหาภิกษุเหล่านั้น แล้วตรัส

ถามภิกษุเหล่านั้นว่า ข้าแต่ท่านทั้งหลายผู้เจริญ เดี๋ยวนี้พระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ ที่ไหน ข้าพเจ้าประสงค์จะเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้า ภิกษุเหล่านั้น ถวายพระพรว่า ดูกร มหาบพิตร นั่นพระวิหาร พระทวารปิดเสียแล้ว เชิญมหาบพิตรเงียบเสียงค่อยๆ เสด็จเข้าไป ถึงระเบียงแล้วทรงกระแอมเคาะพระทวารเข้าเถิด พระผู้มีพระภาคจักทรงเปิดพระทวารรับมหาบพิตรขอถวายพระพร

ลำดับนั้น พระเจ้าปเสนทิโกศลทรงมอบพระแสงขรรค์ และพระอุณหิศแก่ทีฆการายนะเสนาบดีในที่นั้น ครั้งนั้นทีฆการายนะเสนาบดีมีความดำริว่า บัดนี้พระมหาราชาจักทรงปฤกษาความลับ เราควรจะยืนอยู่ในที่นี้แหละ

ลำดับนั้นแล พระเจ้าปเสนทิโกศลทรงเงียบเสียงเสด็จเข้าไปทางพระวิหารซึ่งปิดพระทวาร ทรงค่อยๆ เสด็จเข้าไปถึงพระระเบียง ทรงกระแอมแล้วทรงเคาะพระทวาร พระผู้มีพระภาคเจ้าเปิดพระทวาร ลำดับนั้น พระเจ้าปเสนทิโกศลเสด็จเข้าไปยังพระวิหาร ทรงซบพระเศียรลงแทบพระยุคลบาทของพระผู้มีพระภาค ทรงจูบพระยุคลบาทของพระผู้มีพระภาคด้วยพระโอษฐ์ ทรงนวดพระยุคลบาทด้วยพระหัตถ์ และทรงประกาศพระนามว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ หม่อมฉันคือพระเจ้าปเสนทิโกศล พระผู้มีพระภาคตรัสถามว่า ดูกร มหาบพิตร ทรงเห็นอำนาจประโยชน์อะไร จึงทรงกระทำการเคารพนอบน้อมเป็นอย่างยิ่ง เห็นปานนี้ในสรีระนี้ และทรงแสดงอาการฉันทมิตรฯ

พระเจ้าปเสนทิโกศลกราบทูลว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ หม่อมฉันมีความเลื่อมใสในธรรมในพระผู้มีพระภาคว่า พระผู้มีพระภาคตรัสรู้เองโดยชอบ พระธรรมอันพระผู้มีพระภาคตรัสดีแล้ว พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคปฏิบัติดีแล้ว ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ขอประทานพระวโรกาส หม่อมฉันเห็นสมณพราหมณ์พวกหนึ่งประพฤติพรหมจรรย์ กำหนดที่สุดสิบปีบ้าง ยี่สิบปีบ้าง สามสิบปีบ้าง สี่สิบปีบ้าง สมัยต่อมา สมณพราหมณ์เหล่านั้น อาบน้ำดำเกล้า ลูบไล้อย่างดี แต่งผมและหนวด บำเรอตนให้เอิบอิ่มพรั่งพร้อมไปด้วยเบญจกามคุณข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ แต่หม่อมฉันได้เห็นภิกษุทั้งหลายในธรรมวินัยนี้ประพฤติพรหมจรรย์บริสุทธิ์บริบูรณ์มีชีวิตเป็นที่สุดจนตลอดชีวิต อนึ่ง หม่อมฉันมิได้เห็นพรหมจรรย์อื่นอันบริสุทธิ์บริบูรณ์อย่างนี้ นอกจากธรรมวินัยนี้

คิริมานันทเถราปทาน

ภริยาของเราทำกาละแล้ว บุตรของเราก็ไปสู่ป่าช้า มารดาบิดา และพี่ชายเราเผาที่เชิงตะกอนเดียวกัน เพราะความเศร้าโศกนั้น เราเป็นผู้เร่าร้อน เป็นผู้ผอมเหลือง จิตของเราฟุ้งซ่านเพราะเราประกอบด้วยความเศร้าโศกนั้น เรามากด้วยลูกศร คือ ความโศก จึงเข้าไปสู่ชายป่า บริโภคผลไม้ที่หล่นเอง อยู่ที่โคนต้นไม้

พระสัมมาสัมพุทธชินเจ้าพระนามว่า สุเมธ ผู้กระทำที่สุดแห่งทุกข์ พระองค์ประสงค์จะช่วยเหลือเรา เราได้ยินเสียงพระบาทของพระองค์ผู้แสวงหาคุณใหญ่ จึงชะเง้อศีรษะดูพระมหามุนี พระมหามุนีเจ้าเสด็จเข้ามา ปิติเกิดขึ้นแก่เรา ในกาลนั้น เราได้เห็นพระองค์แล้วมีจิตไม่ฟุ้งซ่าน กลับได้สติ แล้วได้ถวายใบไม้กำหนึ่ง พระผู้มีพระภาคผู้มีจักษุประทับนั่งบนใบไม้นั้นด้วยความอนุเคราะห์ ครั้นประทับนั่งบนใบไม้นั้นแล้ว ทรงแสดงธรรมเครื่องบรรเทาลูกศร คือ ความโศก แก่เราว่า

ชนทั้งหลายเหล่านั้น ใครมิได้**เชื้อเชิญ**ให้มา ก็มาจากปรโลกนั้นเอง ใครมิได้**อนุญาต**ให้ไปก็ไปจากมนุษย์โลกนี้แล้ว เขามาแล้วฉันใด ก็ไปฉันนั้น จะปริเวทนาไปทำไมในการตายของเขานั้น

สัตว์มีเท้า เมื่อฝนตกลงมา เขาก็เข้าไปอาศัยในโรงเพราะฝนตก เมื่อฝนหายแล้ว เขาก็ไปตามปรารถนาฉันใด มารดาบิดาของท่านก็ฉันนั้น จะปริเวทนาไปทำไมกับการตายของเขานั้น งูละคราบเก่าแล้ว ย่อมไปสู่กายเดิมฉันใด มารดาบิดาของท่านก็ฉันนั้น

ชุณหสูตร

ข้าพเจ้า ได้สดับมาแล้วอย่างนี้

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ พระวิหารเวฬุวันกลันทกนิวาปสถาน ใกล้กรุงราชคฤห์ ก็สมัยนั้นแล ท่านพระสารีบุตรและท่านมหาโมคคัลลานะ อยู่ที่กโปตกันทราวิหาร

ก็สมัยนั้น ท่านพระสารีบุตรมีผมอันปลงแล้วใหม่ๆ นั่งเข้าสมาธิอย่างหนึ่งอยู่กลางแจ้งในคืนเดือนหงาย ฯ

ก็สมัยนั้น ยักษ์สองสหายออกจากทิศอุดรไปยังทิศทักษิณด้วยกรณียกิจบางอย่าง ได้เห็นท่านพระสารีบุตรมีผมอันปลงแล้วใหม่ๆ นั่งอยู่กลางแจ้งในคืนเดือนหงาย ครั้นแล้วยักษ์ตนหนึ่งได้กล่าวกะยักษ์ผู้เป็นสหายว่า ดูกร สหาย เราจะประหาร (ตี) ที่ศีรษะแห่งสมณะนี้ เมื่อยักษ์นั้นได้กล่าวอย่างนี้แล้ว ยักษ์ผู้เป็นสหายได้กล่าวกะยักษ์นั้นว่า ดูกร สหายอย่าเลย ท่านอย่าประหารสมณะเลย ดูกร สหาย สมณะนั้นมีคุณยิ่ง มีฤทธิ์มาก มีอานุภาพมาก แม้ครั้งที่ ๒..... แม้ครั้งที่ ๓..... ยักษ์นั้นก็ได้กล่าวกะยักษ์ผู้เป็นสหายว่า ดูกร สหาย เราจะประหารที่ศีรษะแห่งสมณะนี้ แม้ครั้งที่ ๓ ยักษ์ผู้เป็นสหายก็ได้กล่าวกะยักษ์นั้นว่า ดูกร สหาย อย่าเลย สมณะนั้นมีคุณยิ่ง มีฤทธิ์มาก มีอานุภาพมาก ลำดับนั้นแล ยักษ์นั้นไม่เชื่อยักษ์ผู้เป็นสหาย ได้ประหารที่ศีรษะแห่งท่านพระสารีบุตรเถระ ยักษ์นั้นพึงยังพระยาช้างสูงตั้ง ๗ ศอกหรือ ๘ ศอก ให้จมลงไปก็ได้ หรือพึงทำลายยอดภูเขาใหญ่ก็ได้ ด้วยการประหารนั้น ก็แล ยักษ์นั้นกล่าวว่า เราย่อมเร่าร้อน แล้วได้ตกลงไปสู่นรกใหญ่ในที่นั้นเอง ฯ (ธรณีสูบ)

ท่านพระมหาโมคคัลลานะ ได้เห็นยักษ์นั้นประหารที่ศีรษะแห่งท่านพระสารีบุตรด้วยจักษุเพียงดังทิพย์อันบริสุทธิ์ล่วงจักษุของมนุษย์ แล้วเข้าไปหาท่านพระสารีบุตร ครั้นแล้ว ได้ถามท่านพระสารีบุตรว่า ดูกร อาวุโส ท่านพึงอดทน

ได้หรือ พึงยังอัตตภาพให้เป็นไปได้หรือ ทุกข์อะไร ๆ ไม่มีหรือ ท่านพระสารีบุตรตอบว่า ดูกร อาวุโสโมคคัลลานะ ผมพึงอดทนได้ พึงยังอัตตภาพให้เป็นไปได้ แต่บนศีรษะของผมมีทุกข์หน่อยหนึ่ง ฯ

ดูกร อาวุโสสารีบุตร น่าอัศจรรย์ ไม่เคยมีมาแล้ว ท่านพระสารีบุตรมีฤทธิ์มาก มีอานุภาพมาก ยักษ์ตนหนึ่งได้ประหาร (ตี) ที่ศีรษะของท่านในที่นี้การประหารเป็นการประหารใหญ่เพียงนั้น ยักษ์นั้นพึงยังพระยาช้างสูงตั้ง ๗ ศอก หรือ ๘ ศอกให้จมลงก็ได้ด้วยการประหารนั้นก็แล ท่านพระสารีบุตรได้กล่าวอย่างนี้ว่า ดูกร อาวุโสโมคคัลลานะ ผมพึงอดทนได้ พึงยังอัตตภาพให้เป็นไปได้ แต่บนศีรษะของผมมีทุกข์หน่อยหนึ่ง

ดูกร อาวุโสโมคคัลลานะ น่าอัศจรรย์ ไม่เคยมีมาแล้ว ท่านพระมหาโมคคัลลานะมีฤทธิ์มาก มีอานุภาพมากที่เห็นยักษ์ ส่วนผมไม่เห็นแม้ซึ่งปีศาจผู้เล่นฝุ่นในบัดนี้

พระผู้มีพระภาคได้ทรงสดับการเจรจาปราศัย เห็นปานนี้แห่งท่านมหานาคทั้งสองนั้น ด้วยโสตธาตุอันเป็นทิพย์ อันบริสุทธิ์ ล่วงโสตธาตุของมนุษย์ ครั้งนั้นแล พระผู้มีพระภาคทรงทราบเนื้อความนี้แล้ว ได้ทรงเปล่งอุทานนี้ ในเวลานั้นว่า

"จิตของผู้ใดเปรียบด้วยภูเขาหิน ตั้งมั่น ไม่หวั่นไหว ไม่กำหนัดในอารมณ์เป็นที่ตั้งแห่งความกำหนัด ไม่โกรธเคืองในอารมณ์เป็นที่ตั้งแห่งความโกรธเคืองจิตของผู้ใดอบรมแล้วอย่างนี้ ทุกข์จักถึงผู้นั้นแต่ที่ไหน ฯ"

คาถาธรรมบท ภาค ๖ โลกวรรควรรณนา.

ธิดานายช่างหูก

พระศาสดา เมื่อประทับอยู่ในเจดีย์ชื่อ "อัคคาฬวะ" ทรงปรารภธิดาของนายช่างหูกคนหนึ่ง

ความพิศดารว่า วันหนึ่งพวกชาวเมืองอาฬวี เมื่อพระศาสดาถึงเมืองอาฬวีแล้ว ได้ทูลนิมนต์ถวายทานแล้ว พระศาสดาเมื่อจะทรงทำอนุโมทนาในเวลาเสร็จภัตกิจจึงตรัสว่า "ท่านทั้งหลาย จงเจริญมรณสติอย่างนี้ว่า ชิวิตของเราไม่ยั่งยืน ความตายของเราแน่นอน เราพึงตายแน่แท้ ชิวิตของเรามีความตายเป็นที่สุด ชิวิตของเราไม่เที่ยง ความตายเที่ยง ก็มรณะ อันชนทั้งหลายใดไม่เจริญแล้ว ในกาลที่สุด ชนทั้งหลายนั้นย่อมถึงความสะดุ้ง ร้องอย่างขลาดกลัวอยู่ทำกาละเหมือนบุรุษเห็นอสรพิษแล้วกลัวฉะนั้น; ส่วนมรณะอันชนทั้งหลายใดเจริญแล้ว ชนทั้งหลายนั้น ย่อมไม่สะดุ้งในกาลที่สุด ดุจบุรุษเห็นอสรพิษแต่ไกลเที่ยง แล้วก็เอาท่อนไม้เขี่ยทิ้งไปยืนอยู่ฉะนั้น เพราะฉะนั้น มรณสติ อันท่านทั้งหลายพึงเจริญ"

พระศาสดาเสด็จประทานโอวาทธิดาช่างหูก

พวกชนที่เหลือฟังพระธรรมเทศนานั้นแล้ว ได้เป็นผู้ขวนขวายในกิจของตนอย่างเดียว ส่วนธิดาของนายช่างหูกอายุ ๑๖ ปี คนหนึ่งคิดว่า "โอ! ธรรมดาถ้อยคำของพระพุทธเจ้าทั้งหลายอัศจรรย์ เราเจริญมรณสติจึงควร" ดังนี้แล้ว ก็เจริญมรณสติอย่างเดียว ทั้งกลางวันกลางคืน ฝ่ายพระศาสดาเสด็จออกจากเมืองอาฬวีนั้นแล้ว ก็ได้เสด็จไปพระเชตวัน นางกุมารี แม้นั้น ก็เจริญมรณสติสิ้น ๓ ปีทีเดียว

ต่อมาวันหนึ่ง พระศาสดาทรงตรวจดูโลกในเวลาใกล้รุ่ง ทรงเห็นนางกุมาริกานั้นเข้าไปในข่าย คือพระญาณของพระองค์ ทรงใคร่ครวญว่า "เหตุอะไรหนอ ? จักมี" ทรงทราบว่า "นางกุมาริกานี้เจริญมรณสติแล้วสิ้น ๓ ปี ตั้งแต่วันที่ฟังธรรมเทศนาของเรา บัดนี้ เราไปในที่นั้นแล้วถามปัญหา ๔ ข้อกะนางกุมารีนี้ เมื่อ

นางแก้ปัญหาอยู่ จักให้สาธุการในฐานะ ๔ แล้ว ภาษิตคาถานี้ในเวลาจบคาถา นางกุมาริกานั้นจักตั้งอยู่ในโสดาปัตติผล เพราะอาศัยนางกุมาริกานั้น เทศนาจักมีประโยชน์แม้แก่มหาชน" ดังนี้แล้ว มีภิกษุประมาณ ๕๐๐ รูป เป็นบริวารได้เสด็จออกจากพระเชตวันไปสู่อัคคาฬววิหารโดยลำดับ

ชาวเมืองอาฬวีทราบว่า พระศาสดาเสด็จมาแล้วจึงไปวิหาร ทูลนิมนต์แล้ว แม้นางกุมาริกานั้นทราบการเสด็จมาของพระศาสดา มีใจยินดีว่า "ข่าวว่า พระมหาโคดมพุทธเจ้า ผู้พระบิดาผู้เป็นใหญ่ เป็นพระอาจารย์ผู้มีพักตร์ดังพระจันทร์วันเพ็ญของเราเสด็จมาแล้ว" จึงคิดว่า "พระศาสดาผู้มีวรรณะดังทองคำ อันเราเคยเห็นในที่สุด ๓ ปีแต่วันนี้ บัดนี้ เราจักได้เห็นพระสรีระซึ่งมีวรรณะดังทองคำ และฟังธรรมอันเป็นโอวาทซึ่งมีโอชะอันไพเราะ (จับใจ) ของพระศาสดานั้น"

ฝ่ายบิดาของนาง เมื่อจะไปสู่โรงหูกได้สั่งไว้ว่า "แม่ ผ้าสาฎก ซึ่งเป็นของคนอื่นเรายกขึ้นไว้ (กำลังทอ) ผ้านั้นประมาณคืบหนึ่งยังไม่สำเร็จ เราจะให้ผ้าผืนนั้นเสร็จในวันนี้ เจ้ากรอด้ายหลอดแล้ว พึงนำมาให้แก่พ่อโดยเร็ว"

นางกุมาริกานั้นคิดว่า "เราใคร่จะฟังธรรมของพระศาสดา ก็บิดาสั่งเราไว้อย่างนี้ เราจะฟังธรรมของพระศาสดาหรือหนอ และหรือจะกรอด้ายหลอดแล้วนำไปให้แก่บิดา ?" ครั้งนั้น นางกุมาริกานั้นได้มีความปริวิตกอย่างนี้ว่า "เมื่อเราไม่นำด้ายหลอดไปให้บิดาพึงโบยเราบ้าง พึงตีเราบ้าง เพราะฉะนั้นเรากรอด้ายหลอดให้แก่ท่านแล้ว จึงจักฟังธรรมในภายหลัง" ดังนี้แล้วจึงนั่งกรอด้ายอยู่บนตั่ง

แม้พวกชาวเมืองอาฬวีอังคาสพระศาสดาแล้ว ได้รับบาตรยืนอยู่เพื่อต้องการอนุโมทนา พระศาสดาประทับนิ่งแล้ว ด้วยทรงดำริว่า "เราอาศัยกุลธิดาใดมาแล้วสิ้นทาง ๓๐๐ โยชน์ กุลธิดานั้นไม่มีโอกาสแม้ในวันนี้ เมื่อกุลธิดานั้นได้โอกาสแล้วเราจักทำอนุโมทนา" ก็ใครๆ ในโลกพร้อมทั้งเทวโลก ย่อมไม่อาจเพื่อจะทูลอะไรๆ กะพระศาสดา ผู้ทรงนิ่งอย่างนั้นได้

แม้นางกุมาริกานั้นแล กรอด้ายหลอดแล้วใส่ในกระเช้าเดินไปสู่สำนักของบิดาถึงที่สุดของบริษัทแล้วก็ได้เดินแลดูพระศาสดาไป แม้พระศาสดาก็ทรงชะเง้อทอดพระเนตรนางกุมาริกานั้น ถึงนางกุมาริกานั้นก็ได้ทราบแล้วโดยอาการที่พระศาสดาทอดพระเนตรเหมือนกับว่า "พระศาสดาประทับนั่งอยู่ในท่ามกลางบริษัทเห็นปานนั้น ทอดพระเนตรเราอยู่ย่อมทรงหวังการมาของเรา ย่อมทรงหวังการมา

สู่สำนักของพระองค์ทีเดียว” นางวางกระเช้าด้ายหลอดแล้วได้ไปยังสำนักของพระศาสดา

ถามว่า “ก็เพราะเหตุอะไร ? พระศาสดาจึงทอดพระเนตรนางกุมาริกานั้น”

แก้ว่า “ได้ยินว่าพระองค์ได้ทรงปริวิตกอย่างนี้ว่า นางกุมาริกานั้น เมื่อไปจากที่นี้ทำกาลกิริยา (ตาย) อย่างปุถุชนแล้ว จักเป็นผู้มีคติไม่แน่นอน แต่มาสู่สำนักของเราแล้วไปอยู่บรรลุโสดาปัตติผลแล้ว จักเป็นผู้มีคติแน่นอน เกิดในดุสิตวิมาน” นัยว่า ในวันนั้นชื่อว่าพ้นจากความตายไม่มีแก่นางกุมาริกานั้น

นางกุมาริกานั้น เข้าไปเฝ้าพระศาสดาด้วยเครื่องหมายอันพระศาสดาทอดพระเนตรนั่นแล เข้าไปสู่ระหว่างแห่งพระรัศมีมีพรรณ ๖ ถวายบังคมแล้ว ได้ยืนอยู่ ณ ที่อันควรข้างหนึ่ง

พระศาสดาตรัสถามปัญหากะธิดาช่างหูก

ในขณะที่นางกุมาริกานั้น ถวายบังคมพระศาสดาผู้ประทับนั่งนิ่งในท่ามกลางบริษัท เห็นปานนั้นแล้วยืนอยู่นั่นแล

พระศาสดา.....	ตรัสกะนางว่า	“กุมาริกา เธอ มาจากไหน ?”
กุมาริกา..........		ไม่ทราบพระเจ้าข้า
พระศาสดา.....		เธอ จักไป ณ ที่ไหน ?
กุมาริกา..........		ไม่ทราบพระเจ้าข้า
พระศาสดา.....		เธอไม่ทราบหรือ ?
กุมาริกา..........		ทราบพระเจ้าข้า
พระศาสดา.....		เธอทราบหรือ ?
กุมาริกา..........		ไม่ทราบพระเจ้าข้า

พระศาสดา ตรัสถามปัญหา ๔ ข้อกะนางกุมาริกานั้นด้วยประการฉะนี้

มหาชน โพนทนาว่า “ผู้เจริญทั้งหลาย ท่านทั้งหลายจงดูธิดาของช่างหูกนี้พูดคำอันตนปรารถนาแล้ว ๆ กับพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ; เมื่อพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสว่า “เธอมาจากไหน ?” ธิดาของช่างหูกนี้ควรพูดว่า “จากเรือนของช่างหูก”

เมื่อตรัสว่า “เธอจะไปไหน ?” ก็ควรกล่าวว่า “ไปโรงของช่างหูก” มิใช่หรือ

พระศาสดา ทรงกระทำมหาชนให้เงียบเสียงแล้วตรัสถามว่า “กุมาริกา เธอเมื่อเรากล่าวว่า ‘มาจากไหน ?’ เพราะเหตุไรเธอจึงตอบว่า ‘ไม่ทราบ’ ” กุมาริกา...พระเจ้าข้า พระองค์ย่อมทรงทราบความที่หม่อมฉันมาจากเรือนช่างหูก แต่พระองค์เมื่อตรัสถามว่า ‘เธอมาจากไหน ?’ ย่อมตรัสถามว่า ‘เธอมาจากที่ไหนจึงเกิดแล้วในที่นี้’ แต่หม่อมฉันย่อมไม่ทราบว่า ‘ก็เรามาแล้วจากไหน จึงเกิดในที่นี้’

ลำดับนั้น พระศาสดาประทานสาธุการเป็นครั้งแรกแก่นางกุมาริกานั้นว่า “ดีละ ดีละ กุมาริกา ปัญหาอันเราถามแล้วนั่นแล อันเธอได้แก้แล้ว” แล้วตรัสถามแม้ข้อต่อไปว่า ”เธอ อันเราถามแล้วว่า ‘เธอจักไป ณ ที่ไหน ?’ เพราะเหตุไรจึงกล่าวว่า ‘ไม่ทราบ’

กุมาริกา..... พระเจ้าข้า พระองค์ย่อมทรงทราบหม่อมฉันผู้ถือกระเช้าด้ายหลอดเดินไปยังโรงของช่างหูก พระองค์ย่อมตรัสถามว่า ‘ก็เธอไปจากโลกนี้แล้วจักเกิดในที่ไหน?’

ลำดับนั้น พระศาสดาประทานสาธุการแก่นางเป็นครั้งที่ ๒ ว่า “ปัญหาอันเราถามแล้วนั่นแล เธอแก้ได้แล้ว” แล้วตรัสถามแม้ข้อต่อไปว่า “เมื่อเช่นนั้น เธออันเราถามว่า ‘ไม่ทราบหรือ ?’ เพราะเหตุไรจึงกล่าวว่า ‘ทราบ’

กุมาริกา..... พระเจ้าข้า หม่อมฉันย่อมทราบภาวะคือ **ความตาย**ของหม่อมฉันเท่านั้น เหตุนั้นจึงกราบทูลอย่างนั้น

ลำดับนั้น พระศาสดาประทานสาธุการแก่นางเป็นครั้งที่ ๓ ว่า “ปัญหาอันเราถามแล้วนั่นแล เธอแก้ได้แล้ว” แล้วตรัสถามแม้ข้อต่อไปว่า“เมื่อเป็นเช่นนั้น เธออันเราถามว่า “เธอย่อมทราบหรือ?” เพราะเหตุไรจึงพูดว่า ‘ไม่ทราบ’

กุมาริกา..... หม่อมฉันย่อมทราบแต่ภาวะคือความตายของหม่อมฉันเท่านั้น พระเจ้าข้า แต่ย่อมไม่ทราบว่า “จักตายในเวลากลางคืน กลางวันหรือเวลาเช้าเป็นต้นในกาลชื่อโน้น เพราะเหตุนั้น จึงพูดอย่างนั้น

คนมีปัญญาชื่อว่ามีจักษุ

ลำดับนั้น พระศาสดา ประทานสาธุการครั้งที่ ๔ แก่นางว่า “ปัญหาอันเราถามแล้วนั่นแล เธอแก้ได้แล้ว” แล้วตรัสเตือนบริษัทว่า “พวกท่านย่อมไม่ทราบ

ถ้อยคำ ชื่อมีประมาณเท่านี้ ที่นางกุมาริกานี้กล่าวแล้วย่อมโพนทนาอย่างเดียวเท่านั้น เพราะจักษุคือปัญญาของชนเหล่าใดไม่มี ชนเหล่านั้นเป็น (ดุจ) คนบอดทีเดียว จักษุคือปัญญาของชนเหล่าใดมีอยู่ ชนเหล่านั้นนั่นแล เป็นผู้มีจักษุ" ดังนี้แล้ว ตรัสพระคาถานี้ว่า :-

"สัตว์โลกนี้เป็นเหมือนคนบอด ในโลกนี้น้อยคนจะเห็นแจ้งได้
น้อยคนจะไปในสวรรค์ เหมือนนกหลุดแล้วจากข่าย (มีน้อย) ฉะนั้น"

ในเวลาจบเทศนา นางกุมาริกานั้น ดำรงอยู่ในโสดาปัตติผล เทศนาได้มีประโยชน์แม้แก่มหาชน

ธิดาช่างหูกตายไปเกิดในดุสิตภพ

แม้นางกุมาริกานั้น ได้ถือกระเช้าด้ายหลอดไปสู่สำนักของบิดาแล้ว แม้บิดานั้นก็นั่งหลับแล้ว เมื่อนางไม่กำหนดแล้ว น้อมกระเช้าด้ายหลอดเข้าไปอยู่ กระเช้าด้ายหลอดกระทบที่สุดฟืมทำเสียงตกไป บิดานั้นตื่นขึ้นแล้วฉุดที่สุดฟืมไปด้วยนิมิตที่ตนจับเอาแล้วนั่นเอง ที่สุดฟืมไปประหารนางกุมาริกานั้นที่อก นางทำกาละ ณ ที่นั้นนั่นเอง บังเกิดแล้วในดุสิตภพ

ลำดับนั้น บิดาของนางเมื่อแลดูนางได้เห็นนางมีสรีระทั้งสิ้นเปื้อนด้วยโลหิตล้มลงตายแล้ว ลำดับนั้นความโศกใหญ่บังเกิดขึ้นแก่บิดานั้น เขาร้องไห้อยู่ด้วยคิดว่า "ผู้อื่นจักไม่สามารถเพื่อยังความโศกของเราให้ดับได้" จึงไปสู่สำนักของพระศาสดา กราบทูลเนื้อความนั้นแล้ว กราบทูลว่า "พระเจ้าข้า ขอพระองค์จงยังความโศกของข้าพระองค์ให้ดับ" พระศาสดาทรงปลอบเขาแล้วตรัสว่า "ท่านอย่าโศกแล้ว เพราะว่าน้ำตาของท่านอันไหลออกแล้วในกาลเป็นที่ตายแห่งธิดาของท่านด้วยอาการอย่างนี้ นั่นแล ในสงสารมีที่สุดที่ใครๆ ไม่รู้แล้วเป็นของยิ่งกว่าน้ำแห่งมหาสมุทรทั้ง ๔" ดังนี้แล้ว จึงตรัส **อนมตัคคสูตร** เขามีความโศกเบาบาง ทูลขอบรรพชากับพระศาสดา ได้อุปสมบทแล้ว ต่อกาลไม่นานเลยบรรลุพระอรหัตแล้ว ดังนี้แล

พระสุต.สํ นิทานวรรค อนมตัคคสังยุตต์ **ต.๒๕ ข้อ ๔๒๕**

อัสสุสูตร

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสเรียกภิกษุทั้งหลาย.....แล้วได้ตรัสว่า

ดูกร ภิกษุทั้งหลาย สงสารนี้กำหนดที่สุดเบื้องต้นเบื้องปลายไม่ได้ ฯลฯ พวกเธอจะสำคัญความข้อนั้นเป็นไฉน น้ำตาที่หลั่งไหลออกของพวกเธอผู้ท่องเที่ยวไปมา คร่ำครวญร้องไห้อยู่เพราะประสพสิ่งที่ไม่พอใจ เพราะพลัดพรากจากสิ่งที่พอใจ โดยกาลนานนี้กับน้ำในมหาสมุทรทั้ง ๔ สิ่งไหนจะมากกว่ากันฯ

ภิกษุเหล่านั้นทูลว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ พวกข้าพระองค์ย่อมทราบธรรมตามที่ผู้มีพระภาคทรงแสดงแล้วว่า น้ำตาที่หลั่งไหลออกของพวกข้าพระองค์ผู้ท่องเที่ยวไปมาคร่ำครวญร้องไห้อยู่ เพราะการประสพสิ่งไม่พอใจ เพราะพลัดพรากจากสิ่งที่พอใจ โดยกาลนานนี่แหละมากกว่า ส่วนน้ำในมหาสมุทรทั้ง ๔ ไม่มากกว่าเลยฯ

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า ดูกร ภิกษุทั้งหลาย ถูกละๆ พวกเธอทราบธรรมที่เราแสดงแล้วอย่างนี้ ถูกแล้ว น้ำตาที่หลั่งไหลออกของพวกเธอ ผู้ท่องเที่ยวไปมา ฯลฯ โดยกาลนานนี้แหละมากกว่า ส่วนน้ำในมหาสมุทรทั้ง ๔ ไม่มากกว่าเลย พวกเธอได้ประสพมรณกรรมของมารดา ตลอดกาลนาน น้ำตาที่ไหลออกของเธอเหล่านั้นผู้ประสพมรณกรรมของมารดาคร่ำครวญร้องไห้อยู่ เพราะประสพสิ่งที่ไม่พอใจ เพราะพลัดพรากจากสิ่งที่พอใจนั่นแหละมากกว่า ส่วนน้ำในมหาสมุทรทั้ง ๔ ไม่มากกว่าเลย พวกเธอได้ประสพมรณกรรมของบิดา.....น้องสาว.....ธิดา.....ความเสื่อมแห่งญาติ.....ความเสื่อมแห่งโภคะ.....ได้ประสพความเสื่อมเพราะโรค.....ตลอดกาลนาน คร่ำครวญร้องไห้อยู่ ข้อนั้น เพราะเหตุไร ? เพราะว่า **สงสารนี้กำหนดที่สุดเบื้องต้นเบื้องปลายไม่ได้ ฯลฯ** ดูกร ภิกษุทั้งหลายก็เหตุเพียงเท่านี้พอทีเดียว เพื่อจะเบื่อหน่ายในสังขารทั้งปวง พอเพื่อจะคลายกำหนัดพอเพื่อจะหลุดพ้น ดังนี้ ฯ

สุตต. สังยุตต. ลาภสักการะสังยุตต์ ต. ๒๕ ข้อ ๕๓๘

พฬิสสูตร

พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของท่านอนาถบิณฑิก เศรษฐีเขตพระนครสาวัตถี ณ ที่นั้นแล พระผู้มีพระภาคตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายว่า ดูกร ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุเหล่านั้นทูลรับพระผู้มีพระภาคว่า พระเจ้าข้า พระผู้มีพระภาคได้ตรัสว่า ดูกร ภิกษุทั้งหลาย **ลาภ สักการะ และชื่อเสียง** ทารุณ เผ็ดร้อน หยาบคาย เป็นอันตรายแก่การบรรลุคุณธรรมอันเกษมจากโยคะ ซึ่งไม่มีธรรมอื่นยิ่งไปกว่า ฯ

ดูกร ภิกษุทั้งหลาย เปรียบเหมือน **ปลาบางตัวเห็นแก่เหยื่อ** กลืนเบ็ดที่พรานเบ็ดเกี่ยวเหยื่อหย่อนลงในห้วงน้ำลึก มันกลืนเบ็ดของพรานเบ็ดอย่างนี้แล้ว ได้รับทุกข์ถึงความพินาศ พรานเบ็ดพึงทำได้ตามความพอใจ ฉะนั้น ดูกร ภิกษุทั้งหลาย คำว่า พรานเบ็ด..... นี้เป็นชื่อของมารใจบาป

เบ็ด.....เป็นชื่อของลาภ สักการะ และชื่อเสียง

ภิกษุบางรูปยินดี พอใจ ลาภ สักการะ และชื่อเสียงที่เกิดขึ้นแล้ว ภิกษุนี้ เรากล่าวว่ากลืนเบ็ดของมาร ได้รับทุกข์ ถึงความพินาศ อันมารใจบาปพึงทำได้ตามความพอใจ ภิกษุทั้งหลาย ลาภ สักการะ และชื่อเสียง ทารุณ เผ็ดร้อน หยาบคาย เป็นอันตรายแก่การบรรลุธรรมอันเกษม ซึ่งไม่มีธรรมอื่นยิ่งไปกว่าอย่างนี้ แล

ดูกร ภิกษุทั้งหลาย เราเห็นคนบางคนในโลกนี้ อันลาภ สักการะ ชื่อเสียง ย่ำยีจิตแล้ว เมื่อตายไปต้องเข้าถึงอบาย ทุคติ วินิบาต นรก ดังนี้

พระสุตตันต. ธรรมบทภาค ๓ หน้า ๑๙๕ ต.๓๘ ข้อ ๑๑๒-๑๑๔

สุปปพุทธกุฏฐิสูตร

ข้าพเจ้าได้สดับมาแล้วอย่างนี้

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ พระวิหารเวฬุวัน กลันทกนิวาปสถานใกล้พระนครราชคฤห์ ก็สมัยนั้นแล ในพระนครราชคฤห์ มีบุรุษโรคเรื้อนชื่อว่า **สุปปพุทธะ** เป็นมนุษย์ขัดสน กำพร้า ยากไร้ ก็สมัยนั้นแล พระผู้มีพระภาคแวดล้อมไปด้วยบริษัทหมู่ใหญ่ประทับนั่งแสดงธรรมอยู่ สุปปพุทธกุฏฐิได้เห็นหมู่มหาชนประชุมกันแต่ที่ไกลเทียว ครั้นแล้วได้มีความดำริว่า หมู่มหาชนจะแบ่งของควรเคี้ยวหรือของควรบริโภคอะไรๆ ให้ในที่นี้แน่แท้ ไฉนหนอ เราพึงเข้าไปหาหมู่มหาชน เราพึงได้ของควรเคี้ยวหรือควรบริโภคในหมู่มหาชนนี้เป็นแน่

ลำดับนั้นแล สุปปพุทธกุฏฐิ ได้เข้าไปหาหมู่มหาชนนั้นแล้วได้เห็นพระผู้มีพระภาคแวดล้อมด้วยบริษัทหมู่ใหญ่ ประทับนั่งแสดงธรรมอยู่ ครั้นแล้วได้มีความดำริว่า หมู่มหาชนคงไม่แบ่งของควรเคี้ยวหรือของควรบริโภคอะไรๆ ให้ในที่นี้ พระสมณโคดมทรงแสดงธรรมอยู่ในบริษัท ถ้ากระไรเราก็พึงฟังธรรม เขานั่งอยู่ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่งในบริษัทนั้นเอง ด้วยคิดว่า แม้เราก็จะฟังธรรม

ลำดับนั้นแล พระผู้มีพระภาคทรงกำหนดใจของบริษัททุกหมู่เหล่าด้วยพระทัยแล้วได้ทรงกระทำไว้ในพระทัยว่า ในบริษัทนี้ใครหนอ แลควรจะรู้แจ้งธรรม พระผู้มีพระภาคได้ทรงเห็นสุปปพุทธกุฏฐิ นั่งอยู่ในบริษัทนั้น ครั้นแล้วได้ทรงพระดำริว่า ในบริษัทนี้บุรุษนี้แลควรจะรู้แจ้งธรรม พระองค์ทรงปรารภสุปปพุทธกุฏฐิตรัส**อนุปุพพิกถา** คือ ทานกถา ศีลกถา สัคคกถา โทษแห่งกามอันต่ำทรามเศร้าหมอง และทรงประกาศอานิสงส์ในเนกขัมมะ เมื่อใด พระผู้มีพระภาคได้ทรงทราบว่าสุปปพุทธกุฏฐิ มีจิตอ่อน ควร ปราศจากนิวรณ์ เฟื่องฟูผ่องใส เมื่อนั้น พระองค์ทรงประกาศพระธรรมเทศนาที่พระพุทธเจ้าทั้งหลายทรงยกขึ้นแสดงด้วยพระองค์เอง คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค ธรรมจักษุปราศจากธุลี ปราศจากมลทินได้เกิดขึ้นแก่สุปปพุทธกุฏฐิในที่นั่งนั้นแลว่า สิ่งใด สิ่งหนึ่ง มีความเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นทั้ง

มวลล้วนมีความดับเป็นธรรมดา เหมือนผ้าที่สะอาดปราศจากมลทิน ควรรับน้ำย้อม ฉะนั้น ฯ

ลำดับนั้นแล สุปปพุทธกุฏฐิมีธรรมอันเห็นแล้ว มีธรรมอันบรรลุแล้ว มีธรรมอันรู้แจ้งแล้ว มีธรรมอันหยั่งถึงแล้ว ข้ามความสงสัยได้แล้ว ปราศจากความเคลือบแคลง บรรลุถึงความเป็นผู้แกล้วกล้า ไม่เชื่อต่อผู้อื่น ลุกจากอาสนะเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับถวายบังคมแล้วนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ครั้นแล้วได้กราบทูลพระผู้มีพระภาคว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ภาษิตของพระองค์แจ่มแจ้งนัก ๆ พระผู้มีพระภาคทรงประกาศโดยเอนกปริยายเปรียบเหมือนหงายของที่คว่ำ เปิดของที่ปิด บอกทางแก่คนหลงทาง หรือตามประทีปไว้ในที่มืดด้วยหวังว่าผู้มีจักษุจักเห็นรูปได้ ฉะนั้น ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้าพระองค์นี้ขอถึงพระผู้มีพระภาคกับทั้งพระธรรมและพระภิกษุสงฆ์ว่าเป็น สรณะ ขอพระผู้มีพระภาคโปรดทรงจำข้าพระองค์ว่าเป็นอุบาสกผู้ถึงสรณะตลอดชิวิต นับแต่วันนี้เป็นต้นไปฯ

ลำดับนั้นแล สุปปพุทธกุฏฐิ อันพระผู้มีพระภาคทรงชี้แจงให้เห็นแจ้ง ให้สมาทานอาจหาญ ร่าเริง ด้วยธรรมิกถา ชื่นชมยินดีพระภาษิตของพระผู้มีพระภาค ลุกจากอาสนะถวายบังคมกระทำประทักษิณแล้วหลีกไป ครั้งนั้นแล แม่โคลูกอ่อนชนสุปปพุทธกุฏฐิผู้หลีกไปไม่นานให้ล้มลง ปลงเสียจากชิวิต

ลำดับนั้นแล ภิกษุมากด้วยกันเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับถวายบังคมแล้วนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ครั้นแล้วได้ทูลพระผู้มีพระภาคว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญสุปปพุทธกุฏฐิกระทำกาละแล้ว คติของเขาเป็นอย่างไร ภพหน้าของเขาเป็นอย่างไร พระเจ้าข้า พระผู้มีพระภาคทรงพยากรณ์ว่า ดูกร ภิกษุทั้งหลาย สุปปพุทธกุฏฐิเป็นบัณฑิตปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม สุปปพุทธกุฏฐิเป็นพระโสดาบันเพราะความสิ้นไปแห่งสังโยชน์ทั้ง ๓ (สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพปรามาส) มีความไม่ตกต่ำเป็นธรรมดา เป็นผู้เที่ยงที่จะตรัสรู้ในเบื้องหน้า ฯ

เมื่อพระผู้มีพระภาคตรัสอย่างนี้แล้ว ภิกษุรูปหนึ่งได้ทูลถามว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ อะไรหนอแลเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้สุปปพุทธกุฏฐิ เป็นมนุษย์ขัดสนกำพร้า ยากไร้ พระผู้มีพระภาคพยากรณ์ว่า ดูกร ภิกษุทั้งหลาย เรื่องเคยมีมาแล้วสุปปพุทธกุฏฐิเป็นเศรษฐีบุตรอยู่ในกรุงราชคฤห์นี้แล เขาออกไปยังภูมิเป็นที่เล่นในสวนได้เห็นพระปัจเจกพุทธเจ้านามว่า **ตครสิขี** กำลังเที่ยวบิณฑบาตไปใน

พระนคร ครั้นแล้วเขาดำริว่า ใครนี่เป็นโรคเรื้อนเที่ยวไปอยู่ เขาถ่มน้ำลายแล้วหลีกไปเบื้องซ้าย เขาหมกไหม้อยู่ในนรกสิ้นปีเป็นอันมาก..... เพราะผลแห่งกรรมนั้นยังเหลืออยู่ เขาจึงได้เป็นมนุษย์ขัดสน กำพร้า ยากไร้ อยู่ในกรุงราชคฤห์นี้แล ฯ

มัชฌิ. มูลปัณณาสก์ จูฬสีหนาทสูตร หน้า ๓๓

จูลลสีหนาทสูตร

ได้ยินว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงอาศัยอยู่ในถ้ำอินทสาละ ณ เวทิสสกบรรพต

ครั้งนั้น นกฮูกตัวหนึ่ง ครั้นเมื่อพระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จเข้าไปสู่บ้านเพื่อบิณฑบาตก็บินตามได้ครึ่งทาง ครั้นเมื่อพระผู้มีพระภาคเสด็จออกมาก็ทำการต้อนรับครึ่งทาง

ในวันหนึ่ง นกฮูกนั้นลงจากภูเขาไหว้พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งมีพระภิกษุแวดล้อมประทับนั่งในเวลาเย็นโดยป้องปีกประคองอัญชลี ทำศีรษะให้ต่ำลงยืนนมัสการพระทศพลอยู่พระผู้มีพระภาคทรงแลดูนกฮูกนั้นแล้วทรงกระทำการยิ้มแย้ม พระอานนท์เถระทูลถามว่าข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ อะไรหนอเป็นเหตุ อะไรเป็นปัจจัยแห่งการทรงยิ้มแย้มให้ปรากฏ

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า ดูกร อานนท์ เธอจงดูนกฮูกนี้ นกฮูกนี้ยังจิตให้เลื่อมใสในเราและในภิกษุสงฆ์แล้วท่องเที่ยวไปในเทวดา และมนุษย์ทั้งหลายตลอดแสนกัป จักเป็นพระปัจเจกพุทธเจ้านามวว่า **“โสมนัส”** ดังนี้แล้ว จึงตรัสพระคาถาว่า

ดูกร นกฮูกตากลมอยู่เป็นเวลานานในภูเขาเวทิสสก
เจ้านกฮูก เจ้ามีความสุขแล้วเจ้านั้นเห็นพระพุทธเจ้าผู้ประเสริฐ
ผู้ลุกขึ้นตามกาลยังจิตให้เลื่อมใสในเราและในพระภิกษุสงฆ์อันยอดเยี่ยม
จะไม่ไปสู่ทุคติตลอดแสนกัป ครั้นเคลื่อนจากเทวโลกแล้ว
อันกุศลมูลตักเตือนแล้ว จักเป็นพระปัจเจกพุทธเจ้า
ผู้มีญาณอันหาที่สุดมิได้ ปรากฏนามว่า **“โสมนัส”**

กราบขอบพระคุณ

เจ้าภาพขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งต่อท่านผู้มีเกียรติ ญาติ และมิตรผู้เป็นที่รักและเคารพยิ่งทุกท่าน ที่ได้กรุณานำพวงหรีดและดอกไม้มาเคารพศพ มอบปัจจัยเพื่อบำเพ็ญกุศลศพ เป็นเจ้าภาพและมาร่วมในการสวดพระอภิธรรม และบำเพ็ญกุศล ตลอดจนในวาระสุดท้าย ได้กรุณามาร่วมในการพระราชทานเพลิงศพหม่อมหลวงกุทัณฑ์ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา ในวันนี้

ซึ่งนับเป็นความกรุณาและเป็นเกียรติแก่หม่อมหลวงกุทัณฑ์ สนิทวงศ์ เป็นอย่างยิ่งเกินกว่าที่จะหาสิ่งใด มาตอบแทนพระคุณได้ หากมีวิญญาณวิถีใดให้หม่อมหลวงกุทัณฑ์ สนิทวงศ์ ทราบได้คงจะซาบซึ้ง ปลาบปลื้มปิติในพระคุณ ความกรุณา และน้ำใจที่หลั่งไหลมาของทุกท่านเป็นอย่างแน่นอน

นางกระเช้ารัตน์ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา
นายธานัย-นางสุดา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา
นางชรัยลักษณ์-นายประมุข มนตริวัต
นางสาวภคกุล สนิทวงศ์

*** หากมีสิ่งใดที่ผิดพลาด ขาดตกบกพร่อง ขอประทานอภัย ขออภัยมา ณ ที่นี้ ***

รายนามผู้มอบพวงหรีด และร่วมทำบุญ

ก

ท่านผู้หญิงเกนหลง สนิทวงศ์ ณ อยุธยา และครอบครัว
คุณเกษม - คุณหญิงจามรี สนิทวงศ์ ณ อยุธยา
คุณเกษม - ดรุณี ทรัพย์บุญเรือง
คุณกมลลักษณ์ โตสกุล
ม.ร.ว.หญิงกมลสวาสดิ์ อมาตยกุล
กร - กุล - กันต์
อาจารย์กรณีย์, ชาญชัย, โม่, กุ้ง
คุณกรรติกา ตันธุวนิตย์
คุณกฤณษ์ - รัตนาพรรณ อารยานุมาศ
ครอบครัวกลม - แดง สมบัติศิริ
คุณกลินท์ - เพชรพริ้ง สารสิน
คุณกวี - วิมลพรรณ รวยรื่น
กองทุนพระองค์เจ้าพร้อมฯ
คุณกอบกุล เคี่ยวพานิช
คุณกัญญา พิพัฒน์พงษ์เลิศ
คุณกัทลี สมบัติศิริ
รทร.กำธร โลวิวัฒนกุล
คุณกำธร - เพ็ญแข สนิทวงศ์ฯ
คุณกุ้ง - กบ สมบัติศิริ
คุณกุญชร วิทิตพงษ์
กลุ่มบริษัทศรีตรังแอโกรอินดัสทรี

ข

ครอบครัวคุณไขศรี ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา
ข.๕ บัญชีจุฬาฯ

ค

คุณเครือวัลย์ จิตตมิตร
คุณคณาพร พูนศิริวงศ์
พล.ร.ท.คำนวณ - กรัณฑ์ ปุณศรี
คิมและน้อง ๆ

จ

พล.ต.ท.เจริญฤทธิ์ จำรัสโรมรัน ปษ. ศปก. ลส.ชบ.
คุณเจษฎา - ศศิพิมพ์ แจ่มไพบูลย์ และครอบครัว
คุณจรัมพร สุริยคำ
คุณจรินทร์ วงศ์พัฒนากูล
คุณจ้อย (เชียงใหม่)
คุณจันทร์เรือง ทุมมานนท์
คุณจันทรา - เริ่มพงษ์ บูรณฤกษ์ (รองอธิบดีกรมส่งเสริมการส่งออก)
คุณจ๋าย กาญจนจารี
คุณจารุณี คูหาเปรมกิจ
คุณจำนันท์ ยังพระเดช และภรรยา
คุณจิ๋ง (พนิดา อาภัสรานุสรณ์)
คุณจิตตรา ประนิช - คุณเศรณี สนิทวงศ์ ณ อยุธยา
คุณจินดา ศรอำพล
คุณจุลนภ - คุณหญิงวงศ์พรรณ สนิทวงศ์ฯ
จุฬวิชช์ ชัยธชวงศ์ และครอบครัว - โกศิน ฉันธิกุล

ช

คุณเชิดพันธุ์ บุลสุข
คุณโชคชัย - สุภาภร สุวารี
คุณโชติญา ศรีอรุณเรืองชัย (สี่)
คุณโชติรัตน์ บุญญานุภาพพันธ์ (Satsangi)
คุณไชยยศ อาชากุล
คุณไชยา ตริพัฒนพงศ์
ม.ล.ชมัย กรลักษณ์ และบุตร - ธิดา
คุณชวลิต สังขะวัฒนะ (ผช.ผจก.ญ. ธ.กรุงเทพ จำกัด มหาชน)
คุณชะออม - วิบูลศิริ ขำหรุ่น (ป้อม)
พล.ท.ม.ล.ชัชวาลย์ - ชลาธิป สนิทวงศ์
คุณชัยวัธน์ เลาหวิริยานนท์
คุณชัยศักดิ์ จรเวชวานิช
คุณชาตรี โสภณพนิช และคุณหญิง
คุณชาติศิริ - ณินทิรา โสภณพนิช
คุณชุติภัทร - สัณหพิศ โพธิรัตนังกูร
คุณชุมพล - จิตราภา ตีรณสาร
คุณชุมสาย ตั้งเจริญ
ชมรมเพื่อนรุ่นสุดท้ายสวนจตุจักรนำโดยท่าน นอ.พิเศษ จำลอง พุกกะรัตน์

ซ

คุณแซนดี้ เศรษฐี

ณ

คุณหญิงณพรัตน์ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา
คุณณรงค์ - จิรภา ศักดาทร
คุณณรงค์รักษ์ - หน่อย

ด

คุณเดชา - ศรี ตุลานันท์
คุณดนัย - สุภัททา สังสิทธิ
คุณดวงเดือน บารมีธรรม
คุณดำรงค์ - ทองพูน กฤษณามระ
คุณดุษฎี - จิราภรณ์ บุนนาค
น.พ.ดุสิต - วิไล วังแก้ว

ต

คุณเต็มศักดิ์ วิรยศิริ
พ.ต.อ.(พิเศษ) ม.ล.เติม สนิทวงศ์
คุณตรง - วิเชียร เอี่ยมสถาพร
คุณตรรถ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา
คุณตรีดนัย สิริพิพัฒน์ และครอบครัว - ประภาธนี
ม.ล.ตวง สนิทวงศ์
คุณต้อย - แดน โครี่
หมอต๊ะ และเอ๋
ติ๊ก - ซ้ง
ตุ๋ย นานายน

ถ

น.พ.แถม ทัพพยุทธพิจารณ์
คุณถวิล วรรณเกียรติ

ท

คุณเทียนกิ่ง เกษมพันธ์กุล
คุณทรงพล - กัลยาณี พันธุ์เถกิงอมร
คุณทองอินทร์ คุณาลัย

คุณทองอู่ จักรสิงห์
คุณทัศนีย์ - นงนุช
น.ท.ทินกร - คุณหญิงวิบูลวรรณ พันธุ์กระวี
คุณทิพย์วัลย์ จันทร์สุวรรณ
คุณทิพย์วาณี สนิทวงศ์ฯ - ประสิทธิ์ - ปัญจมา ผดุงชีวิต และครอบครัว
คุณทิพยา สุทธิประเสริฐ
พ.ญ.ทิพวัลย์ เจริญศุภผล

ธ

คุณธเชษย์ - อรพินท์ - โชติ ตันวิสุทธิ์
คุณธเนศ กองประเสริฐ
คุณธนิต - จรรยา กุลประโยชน์
คุณธรรมนูญ เลากัยกุล
คุณธำรงรัตน์ - ยี่ภู่ แก้วกาญจน์
ธิดาขุนวิจารณ์คาวี
น.พ.ธีรสาส์น คีรีรัฐนิคม
ธนาคารไทยพาณิชย์ สาขาบางลำพู (คุณสมภพ ชัยประภา)
ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ภาคใต้ ๑
ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ศูนย์ต่างประเทศสาขาหาดใหญ่
ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สนญ. ส่วนสินเชื่อธุรกิจ ๒
ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาเสนานิคม
ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาคลองเตย
ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาลาดพร้าว
ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาหาดใหญ่

น

คุณนพพร - พรพรรณ โพธิรังสิยากร
คุณนภดล - สาวิตรี รมยะรูป
คุณนภัสสร เอื้อสลุง - ราศรี สังเนตร
คุณหญิงนภา
คุณนภาพรรณ - สมพงษ์ อุตรพงศ์
คุณนรนิติ์ มาศรัตน
คุณนฤมล ทวีสุขศิริ
คุณนวลถนิม บุณยะจินดา
น้อง ๆ จาก New York

คุณนันทา วิศิษฏ์โสภา
คุณนันทิรา หังสพฤกษ์
คุณนาวิกา (สนิทวงศ์ฯ) ฤทธี
คุณนาถฤดี พลางกูร - ขจิตร ชวนนันท์
คุณนิ่มนวล วัฒนดิเรก - มัณฑนา จิระวัฒนพงศ์
คุณนิรมล การพิศิษฐ์
น้องนิว และแนน (Satsangi)
คุณนิวัตน์ - อรุณี พิบูลย์
คุณนิวิม - สุภาภรณ์ สงสังข์ทอง

บ

คุณบดินทร์ - อรทัย ชีพสาทิศ
พลเอกบรรจบ - คุณหญิงอรนุช บุนนาค
คุณบรรณจิต เสาวรรณ
คุณบรรพต หงษ์ทอง (อธิบดีกรมการประกันภัย) และภริยา
คุณบังอร บำรุงปรีชา
คุณบัณฑร - ปทุมา ลิ้วประเสริฐ
คุณบัวแก้ว - ประกิต - สตรี ประทีปะเสน
น.พ.บำรุง - อุบล สมประสงค์
คุณบุญนำ บุญนำทรัพย์ (บริษัทโรงงานผ้าไทย จำกัด มหาชน)
คุณบุบผา มนตริวัต
คุณบุบผา - อาทร สัตยารักษ์
คุณบุษบง กุลวรรณวิจิตร
คุณบุษบงรำไพ
บริษัท เอเซเว่นคอร์ปอเรชั่น จำกัด

ป

คุณปทุม ดิสปัญญา
คุณประดิษฐ์ - คมคาย รอดลอยทุกข์
คุณประทีป - วราภรณ์ จูเจริญ
คุณประพันธ์ แสงเพ็ญพราว (โซ๋ย)
ม.ล.ประพันธ์ - ทรงศรี สนิทวงศ์
คุณประภาพรรณ ชนะโภคากุล
คุณปราโมช พสุวัต ผู้ช่วยผู้จัดการใหญ่ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)
คุณปราง จาติกะวณิช
คุณปริญญา - ลักษณา พรประภา

คุณปรียา วารายานนท์
คุณป้อ
คุณป้อง จุลกะ
คุณปัทมา มหาผล
คุณปาโมกข์ ศรีจันทร์งาม
คุณปานเฉลิม - คณิตกุล สุธาธรรม
คุณปานศักดิ์ - ม.ร.ว.ปรียนันทนา รังสิต
คุณปิติ - ยูเทียน สิทธิอำนวย
น.ต.ปิยะพันธ์ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา

ผ

คุณเผอิญ ขัมพานนท์
อาจารย์ผ่องกาญจน์ อินทรคชลักษณ์
คุณผ่องศรี เกษมสันต์ ณ อยุธยา (อดีต ผ.อ.โรงเรียนสายปัญญา)

พ

คุณเพ็ญศรี ขัมพานนท์
คุณเพรียว บัณฑิตตระกูล
คุณเพิ่มทรัพย์ กุญชร ณ อยุธยา (พี่น้อย)
เพื่อน ๆ ของเป๋อ (RHADA SAOMI SATSANG BEAS) กลุ่มสัจธรรมสังคม
เพื่อน ๆ ของปิ๊ป (ตี่ - โสยตี๋ - จอห์น)
คุณโพธิพงษ์ - ยุพา ล่ำซำ
คุณพเยาว์ คำเรืองฤทธิ์
คุณพงษ์อิน ลุมพิกานนท์
คุณพรชัย - เครือวัลย์ สินสมุทร
คุณพรรณิภา - ชุมพล - ชาลี มหัทธนกุล
คุณพรรณี ประจวบเหมาะ
คุณพราวพร เสนาณรงค์
คุณพัฒนา และคุณสมพร จึงรุ่งเรืองกิจ
พล.ร.อ.ม.ร.ว.พันธุม ทวีวงศ์ - คุณหญิงอรสิริ ทวีวงศ์ ณ อยุธยา
ม.ร.ว.พาศน์พูลศรี เศขรฤทธิ์
คุณพิไลพรรณ สมบัติศิริ
ดร.พิชัย บูรณะสมบัติ
นายพิชัย - คุณหญิงจรวย รัตกุล
คุณพิชัย - นิรามัย โกมลวิทยาธร
น.พ.พิทักษ์ - วชิราภรณ์ อังสุนันท์

คุณพินิจ - นันทนา โตวชิราภรณ์
คุณพิศวาส ยุติธรรมดำรง (ผ.อ.โรงเรียนสายปัญญา)
พนักงานธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาหาดใหญ่
พนักงานศูนย์ต่างประเทศหาดใหญ่ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)

ม

ม.จ. มงคลเฉลิม - หม่อมบงกชปริยา ยุคล
ท่านผู้หญิงมณีรัตน์ บุนนาค
นายมณี ทองเกษร
พ.ญ.มธุรส - ชัยธวัช ดีสวัสดิ์มงคล
ม.ล.มนูญ สนิทวงศ์
คุณมยุรพันธ์ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา
ม.ล.มยุรี สนิทวงศ์
คุณมัลลิกา - ดร.อาชอำพล ขัมมานนท์ และครอบครัว
คุณมาโนช - แสนดี กาญจนฉายา
คุณมาตยวงศ์ - คนางค์ อมาตยกุล
คุณมาลี สินทราพรรณทร
คุณมุ่ย (สุวิมล) - แจ๊ต (พรพรรณ)
มูลนิธิสายปัญญาสมาคมในพระบรมราชินูปถัมภ์

ย

นายแย๊คดีสจันทรปาวา
คุณยงยศ - วรรณวิมล อดิเรกสาร
พล.อ.ต.ยรรยง - ศศิธร สงวนสัตย์ และครอบครัว
คุณยุวดี สังข์ศิริ

ร

คุณเรวดี เตชะวณิช
คุณรัชดาภา รัชตะวรรณ
คุณเริงยุทธ - เบญจา ภูมิรัตน
โรแยลคลีฟดีเวลอปเม้นท์ จำกัด
โรงเรียนสายปัญญา ในพระบรมราชินูปถัมภ์
โรงเรียนสอนดนตรีอัย วรรณ
โรงพยาบาลนวนคร
ร้านจิตรลดา
รายการบ้านเลขที่ ๕

ล

ท่านผู้หญิงเลอศักดิ์ สมบัติศิริ

ฤ

น.พ.ฤกษ์ชัย - พ.ญ.มัทนา วราทร และครอบครัว

ว

ท่านผู้หญิงวรุณยุพา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา
ท่านผู้หญิงวิลาวัณย์ วีรานุวัตติ์
ดร.ไวยวุฒิ - พร้อมสุข
คุณวงศ์ศิริ(หญิง) - ศันสนีย์ (โอ๊ะ)
คุณวรเมธ - นันทนา ประจันตเสน
คุณวรกุล และม.ล.อรพรรณ บุณยัษฐิติ
คุณวรรณี - บุญโกศล - จารุพรรณ - อรรณพ - ธิดารัตน์
คุณวรวุฒิ บวรวิวัฒน์กุล
คุณวาริก - พงศ์ - ริน เศรษฐบุตร
คุณวิไล สนิทวงศ์ ณ อยุธยา
คุณวิไล - อุดม มงคลนาวิน
ภ.ญ.วิไลกุล ระตินัย
คุณวิระ - นงเยาว์ รมยะรูป
น.พ.วิรัช โรจนวงศ์
คุณวิวรรณ - วันชัย ดีมาก
คุณวิวัฒน์ สุทธิพงษ์ชัย
คุณวิวัฒน์ - พิมพ์พร ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา
คุณวิศาล - เสาวนีย์ เชาวน์ชูเวชช
คุณวิสุทธิ์ - นันทิยา มนตริวัต
คุณวีระ - กมลเนตร
คุณวีระ - พิมพ์พรรณ เสริมปรุงสุข
น.พ.วีระยุทธ เชาว์ปรีชา
คุณวุฒิชัย - พรทิพย์ หวั่งหลี

ศ

พ.ต.อ.เศวต ผลเจริญ
คุณโศภี โชติกะพุกกณะ
นายศรายุทธ - นางปิยะนุช สงวนสัตย์
คุณศิริโรจน์ - ผ่องพรรณ บัวจรูญ

คุณศิริพร ศรกุล
คุณศิริศักดิ์ อักษรานุวงศ์ (ตี่)
ศูนย์ส่งเสริมการส่งออกภาคใต้ - หาดใหญ่

ส

คุณแสวง ฤทธิเรืองเดช
คุณสงวน จันทรานุกูล
คุณสงวน สุจริตกุล
คุณสถาพร - พูลศรี อุกกุฏานนท์
นายสนิท วรปัญญา (อธิบดีกรมส่งเสริมการส่งออก)
คุณสันติ สงวนดีกุล
คุณสมใจ พัฒพาวานิช และครอบครัว
พล.ต.ท.สมควร - สุภา หริกุล (ศูนย์ปฏิบัติการลูกเสือชาวบ้าน)
พล.อ.สมควร จงพยุหะ
คุณสมทรง - พล วัฒนประดิษฐ์
คุณสมบัติ อุชชิน
คุณสมบัติ - สุชาดา ลีสวัสดิ์ตระกูล
คุณสมภพ สุขสิงห์
คุณสมยศ วนาสวัสดิ์ และครอบครัว
คุณสมศรี กาญจนพิทักษ์
คุณสมศักดิ์ - โย่ง
คุณสมาธิก - อังสนา พาณิชุนทร
พล.ต.ต.สรสีห์ - สมศรี (แดง) สุธีสร
คุณสว่าง จิตตานุภาพ - พจนา สันหกรณ์
คุณสอนประหยัด - ทวีสุข สุจริตกุล
คุณสัญญา ศรีจันทร์งาม
คุณสันติ - สุนีย์ โอวรางค์
คุณหญิงสารภี นันทาภิวัฒน์
คุณสิริชัย - สุนทรา สวัสดิเกียรติ
คุณสุขชาติ ลิ้มชิมชล
คุณสุจิตต์ อึ้งภากรณ์
คุณสุจิตร หิรัญชัย
คุณสุจินต์ บริหารวนเขตต์
คุณสุชาติ - สมศรี หิรัญชัย
คุณสุทธิจินต์ ณ ลำพูน
คุณสุนันทา ฉั่วตระกูล
พ.ญ.สุนิสา สุตัณไชยนนท์

คุณสุพรรณ
คุณสุภาพ - วัฒฑศรี ปูรณคุปต์
คุณสุมาลี - ลูกน้ำ - ตานุชนม์
คุณสุมิตตรา อารีย์ศรแดง (หน่อย AIA หาดใหญ่)
คุณสุลักษณ์ สินอุดมผล (เปี๊ยก)
คุณสุวรรณ - นิตยาภรณ์ แทนสถิตย์
คุณสุวรรณี - กัลยา - ขจรพรรณ - นิจกาญ
คุณสุวัฒน์ สารลักษณ์
คุณสุวัฒ - ประชุมพร - ภคบุตร - อรุณลักษม์ ชาญสุวิทยานันท์
คุณสุวิพันธุ์ ดิษยมณฑล
ส่วนควบคุมมาสเตอร์เทอร์มินอล (คุณวัฒนา - สมศักดิ์ - เอมอร - ผจญ - ชุติมา - วิโรจน์-ทรงวุฒิ - เฉลิมวงษ์ - สมชาย)
สโมสรโรตารีธนบุรี
สภาอุตสาหกรรม จังหวัดสงขลา
สมาคมธุรกิจไม้ยางพาราไทย
สมาคมผู้ปกครองและครู โรงเรียนสายปัญญาในพระบรมราชินูปถัมภ์
สมาคมราชกรีฑาสโมสร
สายปัญญาสมาคม ในพระบรมราชินูปถัมภ์
สีลมวิลเลจเทรดเซ็นเตอร์

ห

แหม่ม - จ้วง (L.A.)
หนุ่ย - บัว (เพื่อนน้องเล็ก)
คุณหยดแก้ว - ธวัชชัย จิตวิมลนิมิต
ห้องกระจกวัดบวรฯ
หมวดการงานอาชีพ โรงเรียนสายปัญญา ในพระบรมราชินูปถัมภ์
หมู่บ้านทะเล เกาะเสม็ด
ห้างหุ้นส่วนจำกัด ป.รัตนกร - บริษัท เจ. รัตนา จำกัด
ห.จ.ก. อมรินทร์ยนต์

อ

คุณอดิศร์ - รัชนิพงศ์ เทิดวงศ์
คุณอนุชา อาวิลาสกุล
พล.อ.ท.อนุพันธ์ - วรลักษณ์ สนิทวงศ์ฯ และครอบครัว
คุณอภิชาต รมยะรูป
คุณอรพินท์ - ผดุงศักดิ์ ขจรอำไพสุข

คุณอรุณี พิบูลย์
คุณอ้อม - เดวิด ลี และลูก ๆ
คุณอะเคื้อ
คุณอัครินทร์ - แสงโศภิต สุวรรณสมบูรณ์
คุณอัจฉริยา พัฒนวงศ์
คุณอัมพร โชติรุ่งโรจน์
คุณอาภรณ์รัตน์ สุนทรผลิน - ปรียา ศิลาคุณ - วลัยพร อำนวยลาภ
คุณอายุสม์ - สมลักษณ์ กฤษณามระ
คุณอารี กรลักษณ์
คุณอำนวย รัตนวิภาส
คุณอำนาจ - คุณนงเยาว์ โตวชิรกุล
คุณอำพัน ฉายางกูร
คุณอุทัย - เออิโก๊ะ อัศวประภา

A – Z

A- SEVEN (พี่แก้ว)
BANGKOK MODELS
David และอ้อม จาก New York
Leo และ Lena จาก New York
LOY - LEK & FAMILY
Satsang (สัจธรรมสังคม)

ใต้ต้น "คู่รัก" ที่ปักกิ่ง 8 เม.ย. 2538

เขาคือเพื่อน

เพื่อนพูดคุย
เพื่อนทะเลาะ
เพื่อนขัดคอ
เพื่อนยามสุข
เพื่อนยามทุกข์
เพื่อนเห็นใจ
เพื่อนดูแล
เพื่อนห่วงใย
เพื่อนสำคัญ
สำคัญเพื่อน
แต่คือเพื่อน
เพื่อนดวงใจ..........

กภ.เชาว์ทิพย์ สนทองดี.

คงจะไม่มีคำพูดใด ๆ
ที่ตรงต่อความรู้สึก
อันแท้จริงของผู้เป็นภริยา
ยิ่งไปกว่านี้
ขอขอบคุณ
คุณศิถี ศรีวิกรม์
ที่อนุญาตให้นำมาใช้
ในโอกาสเดียวกัน